

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ်
ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း မဟာဗျူဟာ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Australian
Aid**

အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း

မဟာဗျူဟာ

ထုတ်ဝေသည်

ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့

နှင့်

မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန

နေပြည်တော်၊ ၂၀၁၉

လိုအပ်သောကိုးကား

Vanderford, L.M., Frost, M. and Han, W. W. 2019. *အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ်ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း မဟာဗျူဟာ။* နေပြည်တော်၊ အက်မ်အေအိုနှင့် မွေးကုဦးစီး။

ဤစာအုပ်တွင် အသုံးပြုထားသော သတ်မှတ်ချက်များနှင့် တင်ပြချက်များသည် ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) သို့မဟုတ် မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန (LBVD) ၏ ဖော်ပြချက်နှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များ မဟုတ်ပါ။ ထို့အပြင် မည်သည့်နိုင်ငံ၊ နယ်မြေ၊ မြို့ပြ၊ ဧရိယာ သို့မဟုတ် ယင်း၏ အာဏာပိုင်များ၊ နယ်စပ် သို့မဟုတ် နိုင်ငံနယ်နိမိတ်စည်းမျဉ်းများနှင့် ဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအခြေအနေအရ သော်လည်းကောင်း သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ကုမ္ပဏီများ သို့မဟုတ် ထုတ်လုပ်သူများသည် မူပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ပြုလုပ်ထားသည်ဖြစ်စေ၊ ပြုလုပ် မထားသည်ဖြစ်စေ FAO သို့မဟုတ် LBVD နှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိဘဲ အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ထောက်ခံခြင်းများကို ပြုလုပ်လိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။

ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော ထင်မြင်ယူဆချက်များသည် စာရေးသူ(များ) ၏ အမြင်များဖြစ်ပြီး FAO သို့မဟုတ် LBVD ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်များ သို့မဟုတ် ပေါ်လစီများကို သေချာပေါက် ထင်ဟပ်ဖော်ပြခြင်း မရှိပါ။

ISBN 978-92-5-131878-2 (FAO)

© FAO, 2019

မူပိုင်ခွင့်အချို့ရှိပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းကို Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 IGO လိုင်စင် (CC BY-NC-SA 3.0 IGO; <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/igo/legalcode>) အောက်တွင် ရရှိနိုင်သည်။

ဤလိုင်စင်၏ စည်းကမ်းချက်များအရ ဤစာအုပ်တွင်ပါရှိသော သတင်းအချက်အလက်များကို သင့်လျော်စွာကိုးကားပါက ကူးယူခြင်း၊ ပြန်လည် ဝေငှခြင်းနှင့် စီးပွားဖြစ်မဟုတ်သော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အဆင်ပြေအောင် ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ဤလုပ်ငန်းကို မည်သည့်အသုံးပြုမှုတွင်မဆို FAO သည် မည်သည့်အဖွဲ့အစည်း၊ ထုတ်ကုန် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုကိုမဆို ထောက်ခံကြောင်း အကြံပြုခြင်း မရှိပါ။ FAO လိုဂိုကို အသုံးပြုခွင့် မပြုပါ။ အကယ်၍ ၎င်းအလုပ်ကို အဆင်ပြေအောင် ပြုလုပ်ပါက ၎င်းသည် တူညီသော သို့မဟုတ် ညီမျှသော Creative Commons လိုင်စင်အောက်တွင် လိုင်စင် ရရမည်။

အကယ်၍ ဤလုပ်ငန်းကို ဘာသာပြန်ဆိုထားပါက လိုအပ်သော ကိုးကားချက်နှင့်အတူ အောက်ပါ မသက်ဆိုင်ကြောင်း ရှင်းလင်းချက် ပါဝင်ရမည်။ “ဤဘာသာပြန်ဆိုခြင်းကို ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) မှ မဖန်တီးခဲ့ပါ။ ဤဘာသာပြန်ကျမ်း၏ ပါဝင်မှုနှင့်တိကျမှုအတွက် FAO တွင် တာဝန်မရှိပါ။ မူရင်းအင်္ဂလိပ်စာမူကြမ်းသည် တရားဝင်ထုတ်ဝေမှုဖြစ်လိမ့်မည်။”

လိုင်စင်အရ ပေါ်ပေါက်လာသော အငြင်းပွားမှုများအား ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းနိုင်သော အငြင်းပွားမှုများကို လိုင်စင်ပုဒ်မ ၈ တွင်ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း ဖျန်ဖြေခြင်းနှင့် ခုံသမာဓိဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းဖြင့် ဖြေရှင်းလိမ့်မည်။ သက်ဆိုင်သော ဖျန်ဖြေခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် World Intellectual Property Organization ၏ <http://www.wipo.int/amc/en/mediation/rules> ၏ ဖြန့်ဖြေခြင်းစည်းမျဉ်းများ ဖြစ်လိမ့်မည်။ မည်သည့်ခုံသမာဓိဖြင့် စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို ကုလသမဂ္ဂ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကော်မရှင်၏ အနုညာတစီရင်ခြင်း စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ ဖြစ်လိမ့်မည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှုဥပဒေ (UNCITRAL)

တတိယပါတီစွည်းများ။ ဇယားများ၊ ကိန်းဂဏန်းများ သို့မဟုတ် ရုပ်ပုံများစသည့် တတိယပုဂ္ဂိုလ်ဟုသတ်မှတ်ထားသော ဤစာအုပ်မှ အကြောင်း အရာများကို ပြန်လည်အသုံးပြုလိုသူများသည် ၎င်းပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းအတွက် ခွင့်ပြုချက်လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန်နှင့် မူပိုင်ခွင့်ပိုင်ရှင် ထံမှ ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် တာဝန်ရှိသည်။ အလုပ်တွင် တတိယပါတီပိုင်အစိတ်အပိုင်းကို ချိုးဖောက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တောင်းဆိုမှုများသည် အသုံးပြုသူအပေါ်သာ မူတည်သည်။

အရောင်း၊ အခွင့်အရေးနှင့်လိုင်စင်။ FAO သတင်းအချက်အလက်ထုတ်ကုန်များကို FAO ဝက်ဘ်ဆိုက် (www.fao.org/publications) တွင်ရရှိနိုင်ပြီး publication-sales@fao.org မှတစ်ဆင့် ဝယ်ယူနိုင်သည်။ စီးပွားဖြစ်အသုံးပြုရန်တောင်းဆိုမှုများကို www.fao.org/contact-us/licence-request မှတစ်ဆင့်ဘာတင်သွင်းသင့်သည်။ အခွင့်အရေးနှင့် လိုင်စင်နှင့်ပတ်သက်သောမေးမြန်းချက်များကို copyright@fao.org သို့တင်ပြသင့်သည်။

ဒီဇိုင်း: Jim Caro

မာတိကာ

မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန၏ အမှာစာ	vi
ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၏ အမှာစာ	viii
၁။ နောက်ခံအချက်အလက်	၁
၁.၁ ဤမှတ်တမ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်	၂
၁.၂ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့	၂
၂။ မဟာဗျူဟာ၏ ပန်းတိုင်များနှင့် ရည်မှန်းချက်များ	၄
၂.၁ ရောဂါဖြစ်ပွားချိန် သို့မဟုတ် အရေးပေါ်ကာလတွင် သီးခြားသတ်မှတ်ရမည့် ရည်မှန်းချက်များ	၅
၂.၁.၁ ရောဂါအလိုက် တိကျသော ရည်မှန်းချက် ဥပမာများ	၅
၃။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူများ	၇
၃.၁ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ဦးစားပေးပြည်သူများ	၇
၃.၁.၁ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အုပ်ချုပ်သူများ	၇
၃.၁.၂ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အရှိဆုံးသူများ	၈
၃.၁.၃ သတင်းမီဒီယာများ	၉
၃.၂ တိုက်ရိုက်မခံစားရသော ပြည်သူများ	၉
၃.၂.၁ စိတ်ပါဝင်စား၍ လေ့လာသူများ	၉
၃.၂.၂ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ မရှိသော ပြည်သူများ	၁၀
၄။ လုပ်ငန်းများသက်ဝင်လှုပ်ရှားလာစေရန် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးနည်းလမ်းများ အသုံးပြုခြင်း	၁၁
၄.၁ အန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်မှုကို ပိုမိုသတိပြုမိစေခြင်း	၁၂
၄.၂ ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် အကြံပေးချက်များ၏ ဆက်စပ်မှုကို ပိုမိုသိစေခြင်း	၁၃
၄.၃ ထိရောက်သော ဆောင်ရွက်မှု၊ ဖြေရှင်းမှုနှင့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန်များ	၁၄
၄.၄ အကြံပြုထားသည်များကို ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း အသိစိတ်ဓာတ်မြှင့်တင်ပေးခြင်း	၁၅
၄.၅ အတားအဆီးများ(ကုန်ကျစရိတ်) ကို ကျော်လွှားရန် အကျိုးကျေးဇူးများဖြင့် တိုက်တွန်းခြင်း	၁၅
၅။ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး ဆောင်ရွက်မှုများဖြင့် ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း	၁၇
၅.၁ ဂုဏ်သိက္ခာရှိမှုကို အခြေခံ၍ ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း	၁၇
၅.၂ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုကို အခြေခံ၍ ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း	၁၈
၅.၃ အလေးထားဂရုပြုမှုကို အခြေခံ၍ ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း	၁၉
၅.၄ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဖော်ပြ၍ ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း	၂၀

၆။ သတင်းစကားပြုစုခြင်း	၂၁
၆.၁ ဦးစီးဌာန၏ သတင်းစကားတွင် ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာ	၂၁
၆.၁.၁ အချိန်နှင့်အမျှ အကြောင်းအရာများ ပြောင်းလဲနေခြင်း	၂၂
၆.၁.၂ ဦးစားပေးအကြောင်းအရာ	၂၃
၆.၁.၃ ရောဂါမဖြစ်ပွားမီ သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေများမတိုင်မီ အကြောင်းအရာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း	၂၅
၆.၂ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် ပတ်သက်သောခံယူချက်	၂၆
၆.၂.၁ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ခံယူချက်ဆိုတာ ဘာလဲ?	၂၆
၇။ သတင်းစကားဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့ ဆက်နွယ်မှု	၂၉
၇.၁ ဦးစီးဌာန၏ အဓိကဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းများ	၃၀
၇.၁.၁ အစဉ်အလာ သတင်းမီဒီယာ	၃၀
၇.၁.၂ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ခြင်း	၃၁
၇.၁.၃ မီဒီယာတွင် အသုံးပြုရန် သတင်းပြုစုခြင်း	၃၃
၇.၁.၄ ဂျာနယ်လစ်များနှင့် ကျွမ်းကျင်ပုဂ္ဂိုလ်များ တွေ့ဆုံပွဲ	၃၄
၇.၁.၅ ရာသီအလိုက် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး ဆွေးနွေးပွဲများ	၃၅
၇.၁.၆ သတင်းထောက်များ၏ ရင်ထဲ စွဲမြဲစေခြင်း	၃၅
၇.၂ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်	၃၅
၇.၃ တစ်ဦးချင်းဆက်သွယ်အသိပေးခြင်းနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့်ထိတွေ့ခြင်း	၃၇
၈။ အကျဉ်းချုပ်	၃၈
နောက်ဆက်တွဲ (၁) ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတင်းစကားပါးခြင်း	၃၉
နောက်ဆက်တွဲ (၂) ဆွေးနွေးရန်အချက်များအတွက်ပုံစံ	၅၄
နောက်ဆက်တွဲ (၃) ရောဂါအလိုက် အချက်အလက်ပုံစံ	၅၆
နောက်ဆက်တွဲ (၄) သတင်းမီဒီယာများနှင့်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်	၅၈
နောက်ဆက်တွဲ (၅) မြို့တော်ခန်းမကဲ့သို့ လူထုတွေ့ဆုံပွဲများတွင် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ အတွက် လမ်းညွှန်ချက်	၆၃
နောက်ဆက်တွဲ (၆) ဓာတ်ပုံဖြင့် တင်ပြခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်	၆၅
နောက်ဆက်တွဲ (၇) ပါဝါပွိုင့်ပြုလုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်	၆၇
နောက်ဆက်တွဲ (၈) ပိုစတာဒီဇိုင်းအတွက် လမ်းညွှန်ချက်	၆၉
နောက်ဆက်တွဲ (၉) လက်ကမ်းစာစောင်၊ ကြော်ငြာစာစောင်၊ လက်ကမ်းကြော်ငြာ ဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်	၇၃
နောက်ဆက်တွဲ (၁၀) ကောလာဟလနှင့် သတင်းအမှားများကို ဖြေရှင်းခြင်း	၇၄
နောက်ဆက်တွဲ (၁၁) အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ	၇၉

ပံ့ပိုးသူများ

Marsha L. Vanderford

ဝမ်းနင်းပရောဂျက်

Melinda Frost

ဝမ်းနင်းပရောဂျက်

W. W. Han

ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၊

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် တိရစ္ဆာန်ရောဂါများဆိုင်ရာ အရေးပေါ်ဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ

နိဒါန်း

မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန၏ အမှာစာ

မြန်မာနိုင်ငံ မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန (မွေးကုဦးစီးဌာန) သည် ပြည်သူများ စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေး၊ အာဟာရပြည့်ဝရေးနှင့် အစားအသောက် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး၊ အသားကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ကျေးလက်ဒေသ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စသည့်လုပ်ငန်းများကို ဆက်စပ်ပတ်သက်သူအားလုံးနှင့် ပူးပေါင်း ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ရန် ရည်မှန်းချက်များ ချမှတ်ထားရှိပါသည်။

လတ်တလောဖြစ်ပွားနေသော လူကိုထိခိုက်ကူးစက်နိုင်သည့် ခေါင်းထောင်လာသောကူးစက်ရောဂါများ၏ ၇၅% ခန့်သည် တိရစ္ဆာန်များတွင် စတင်ဖြစ်ပွားခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ တိရစ္ဆာန်ရောဂါများကို အစပြုရာ တိရစ္ဆာန်များတွင်ပင် ပြတ်စဲသွားအောင် ထိန်းချုပ်ဟန့်တားနိုင်ပါက တိရစ္ဆာန်နှင့်လူတို့၏အသက်များကို ကယ်တင်ရာရောက်သည့်ပြင် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းများကို အကာအကွယ်ပြုရာရောက်ပြီး စီးပွားရေးဆုံးရှုံးမှုများကိုလည်း လျော့ပါးသက်သာစေကြောင်း၊ တိရစ္ဆာန်ရောဂါမဖြစ်ပွားမီ အရန်သင့်ဖြစ်အောင် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် တစ်ဒေါ်လာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတိုင်းသည် ရောဂါဖြစ်ပွားသဖြင့် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရမှုများအတွက် ငါးဒေါ်လာ သက်သာစေကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) က ထောက်ပြထားပါသည်။

မွေးကုဦးစီးဌာနသည် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူထုတ်လုပ်မှု တိုးတက်အောင် အထောက်အကူပြုနေပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် တိရစ္ဆာန်ရောဂါများနှင့် ပဋိဇီဝဆေးယဉ်ပါးမှု စသည်တို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများ လျော့ပါး သက်သာစေရေးအတွက်လည်း တစ်ခုတည်းသောကျန်းမာရေးအယူအဆအရ ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ မွေးကုဦးစီးဌာနသည် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများနှင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သော တိရစ္ဆာန်ရောဂါ ဖြစ်ပွားချိန်များတွင် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကိုစီမံခန့်ခွဲရာ၌ (risk management) အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း (emergency risk communication) သည် အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြု လက်ခံထားပါသည်။

FAO ၏ “ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ A(H7N9) အတွက် ဆက်သွယ်ပြန်ကြား သတင်း စကားပါးခြင်း ဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်” ၌ “အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းသည် အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် ပြည်သူလူထုက ပါဝင်ကူညီဆောင်ရွက်လာရေးအတွက် အဓိကကျကြောင်း၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို လျော့ချခြင်းလုပ်ငန်းများ ထိရောက် အောင်မြင်စေရေးအတွက် ထိုလုပ်ငန်းများတွင် ပြည်သူလူထုက မဖြစ်မနေ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြရန် လိုအပ်ကြောင်း” ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤ “အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ်ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း မဟာဗျူဟာ (Emergency Risk Communication Strategy)” စာအုပ်ကို လက်တွေ့အသုံးပြုနိုင်ရန် ပြုစုထားပြီး မွေးကုဦးစီးဌာန၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း လုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်စပ်သည့် အခြေခံသဘောတရားများနှင့်လည်း ချိတ်ဆက်ပေးထားပါသည်။ ဤမဟာဗျူဟာတွင် လုပ်ငန်းများ သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာစေရန် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးနည်းလမ်းများအသုံးပြုခြင်း၊ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဆောင်ရွက်မှုများဖြင့် ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း၊ သတင်းစကားပြုစုခြင်းစသည့် အခန်းများအပြင် နောက်ဆက်တွဲများအဖြစ် သတင်းမီဒီယာများနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်၊ လူထုတွေ့ဆုံပွဲများတွင် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူအတွက် လမ်းညွှန်ချက်၊ ပိုစတာဒီဇိုင်းအတွက် လမ်းညွှန်ချက်၊ ကောလာ ဟလနှင့် သတင်းအမှားများကို ဖြေရှင်းခြင်း စသည်တို့ကိုပါ ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုအကြောင်းအရာများသည် မွေးကုဦးစီးဌာန၏ဝန်ထမ်းများသာမက မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး တာဝန်ခံများ နှင့်/သို့မဟုတ် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးစွမ်းရည် တိုးတက်စေရေးအတွက် အလွန်အသုံးဝင်ပါလိမ့်မည်။

ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) ကိုလည်းကောင်း၊ Warning Project မှ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ ပညာရှင်များဖြစ်သည့် Dr Marsha Vanderford and Ms Melinda Frost တို့ကိုလည်းကောင်း၊ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဈေးကွက်ကွင်းဆက်တစ်လျှောက် အထောက်အထားကိုအခြေခံသော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ စီမံခန့်ခွဲခြင်း စီမံကိန်း (Evidence-Based Risk Management along the Livestock Production and Market Chain Project - OSRO/RAS/606/USA) အတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးသည့် အမေရိကန်နိုင်ငံ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အေဂျင်စီ (USAID) နှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးဌာန (DFAT) တို့ကိုလည်းကောင်း ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန
စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ

နိဒါန်း

ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် တိရစ္ဆာန်ရောဂါများဆိုင်ရာ အရေးပေါ်ဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမှာစာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးကဲ့သို့သော ကူးစက်ရောဂါဖြစ်ပွားမှုများ ရံဖန်ရံခါဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိရာ စားသုံးသူတို့၏ အကြောင်းယုတ္တိခိုင်လုံမှုမရှိသော ပြုမူတုံ့ပြန်မှုများနှင့် ကြက်နှင့်ကြက်ထွက်ပစ္စည်းများကို ကြောက်ရွံ့ရှောင်ကြဉ်တတ်ခြင်းများကြောင့် ဈေးကွက်လှုပ်ခတ်မှုများဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ အဆိုပါ ပြုမူတုံ့ပြန်မှု အမူအကျင့်သည် အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်စဉ်းစားမှုအပေါ် အခြေခံမှုမရှိ၍ ဖြစ်ပါသည်။ အကျိုးဆက် အနေဖြင့် မွေးမြူထုတ်လုပ်သူများကို ထိခိုက်ဆုံးရှုံးစေပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်း ဝန်ကြီးဌာနရှိ မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာနသည် ပြည့်စုံမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတို့သို့ အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ထိရောက်စွာ ထုတ်ပြန်ဖြန့်ဝေ ခြင်းဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ မလိုလားအပ်သောကိစ္စရပ်များ မဖြစ်အောင် ကူညီနိုင်ပါလိမ့်မည်။

ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကိုဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းလုပ်ငန်းသည် ပြည်သူလူထုသို့ သတင်းအချက်အလက်များပိုမိုပေးစွမ်းနိုင်သဖြင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သောတုပ်ကွေးရောဂါကြောင့် မွေးမြူသူ များ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းအပေါ် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများလျော့နည်းအောင် ကူညီပေးပါသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင် ဆီလျော်သောသတင်းစကားများကို ပိုမိုကောင်းမွန်သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး နည်းလမ်းများအသုံးပြု၍ ဖြန့်ဝေပေးခြင်းဖြင့် လူကိုထိခိုက်ကူးစက်နိုင်သော ရောဂါများ၏ခြိမ်းခြောက်မှုကို လျော့ချနိုင်ခြင်း၊ မွေးမြူရေးခြံနှင့် ဈေးများတွင် ဇီဝလုံခြုံမှုအလေ့အကျင့် များကိုကျင့်သုံးမှု ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန်အထောက်အကူပြုခြင်း၊ ကြက်များတွင် ကာကွယ်ဆေးအသုံး ပြုမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် မွေးမြူရေးခြံတရားဝင်အသိအမှတ်ပြု မှတ်ပုံတင် ခြင်းအစီအစဉ်၏အားသာချက်များကို မျှဝေနိုင်ခြင်းစသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိပါလိမ့်မည်။ ဤ မဟာ ဗျူဟာ၏ ယေဘုယျရည်မှန်းချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင် ထိရောက်သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကိုဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းလုပ်ငန်း ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန်ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာနနှင့် ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၊ နယ်စပ် ဖြတ်ကျော် တိရစ္ဆာန်ရောဂါများဆိုင်ရာ အရေးပေါ်ဌာန (FAO ECTAD) တို့သည် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် ရင်းနှီးခင်မင်စွာ ကာလရှည်ကြာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ရှိကြပါသည်။ ယခု လတ်တလောတွင်လည်း တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးစီမံကိန်းနှစ်ရပ်ဖြစ်သည့် အမေရိကန်နိုင်ငံ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအေဂျင်စီ (USAID) က ငွေကြေးထောက်ပံ့သော “အပြင်းစား ကြက်ငှက်တုပ် ကွေးရောဂါ ကာကွယ်ထိန်းချုပ်ရေး အရေးပေါ်ပြင်ဆင်မှု တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အတတ်ပညာပိုင်း ဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေးစီမံကိန်း (OSRO/MYA/501/USA)” နှင့် USAID နှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးနှင့်ကုန်သွယ်ရေးဌာန (DFAT) က ငွေကြေးထောက်ပံ့သည့် “တိရစ္ဆာန်မွေးမြူထုတ်လုပ်မှု နှင့် ဈေးကွက်ကွင်းဆက်တစ်လျှောက် အထောက်အထားကို အခြေခံသော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ စီမံခန့်ခွဲ ခြင်းစီမံကိန်း (OSRO/RAS/606/USA)” တို့ကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။ ထို စီမံကိန်းများတွင် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ်ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကိုင်တွယ်ဖြေ ရှင်းရန်နှင့် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အခြေခံသဘောတရားနှစ်ရပ်လုံး ပါဝင်ပါသည်။

မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ပိုမိုမြင့်မားလာစေရန် အထောက်အကူပြုနိုင်ရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) သည် အကျိုးအမြတ်မယူသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် The Warning Project နှင့် သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ပါသည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းသည် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ ပညာရှင်နှစ်ဦးဖြစ်သည့် Dr Marsha Vanderford and Ms Melinda Frost တို့ကို စွမ်းဆောင်ရည်အကဲဖြတ်ရန်နှင့် မဟာဗျူဟာပြုစုရန် မြန်မာနိုင်ငံသို့ စေလွှတ်ခဲ့ပါသည်။

ဤ မဟာဗျူဟာသည် အဆိုပါပညာရှင်နှစ်ဦး၏ အချက်အလက်ရှာဖွေ သုတေသနပြုထားချက်များနှင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလအတွင်းက နေပြည်တော်တွင်ကျင်းပခဲ့သော “အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ” မှ ရလဒ်များကို စုစည်းပြုစုထားသည့် အသီးအပွင့်များဖြစ်ပါသည်။ ယင်းအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲသည် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအခြေအနေကိုလိုက်၍ ရည်ရွယ်ရာ/ဦးတည်ရာပြည်သူများနှင့် ထိရောက်စွာ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားနိုင်ရေးအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာကိုပြုစုရန် အဓိကထားပါသည်။ ထိုအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် အဓိကကျသော ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများဖြစ်သည့် မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊ ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၊ မွေးမြူရေးဆိုင်ရာဆေးတက္ကသိုလ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်နှင့် မြို့တော်စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီတို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များ တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပပြီးနောက်တွင် The Warning Project သည် “အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာ (မူကြမ်း)” ကို တင်ပြခဲ့ပြီး မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာနသည် ထိုမူကြမ်းကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် အတည်ပြုပေးခဲ့ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် တိရစ္ဆာန်ရောဂါများဆိုင်ရာ အရေးပေါ်ဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ (FAO ECTAD in Myanmar) မှ အမျိုးသားအကြံပေးအဖွဲ့က မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုခဲ့ပြီး ဤ မဟာဗျူဟာစာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေနိုင်သည်ကို ဝမ်းမြောက်ဖွယ်တွေ့မြင်ရပါသည်။

ပညာရပ်ဆိုင်ရာအကြံဉာဏ်များပေးခြင်းနှင့် အနီးကပ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့အတွက် မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာနနှင့် The Warning Project တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးမှုအတွက် USAID နှင့် DFAT တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဤမဟာဗျူဟာကို မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုပေးခြင်းအတွက် FAO ECTAD in Myanmar မှ အမျိုးသားအကြံပေးအဖွဲ့၊ အထူးသဖြင့် ဒေါက်တာဝါဝါဟန်နှင့် ဒေါက်တာအုန်းကျော်တို့ကိုလည်းကောင်း လှိုက်လှဲစွာကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ အသုံးဝင်ပြီး အများကရည်ညွှန်းကြရသော မဟာဗျူဟာစာအုပ်ဖြစ်ပါစေကြောင်း ဆုမွန်ကောင်းတောင်းပါသည်။

ဒေါက်တာဒေးဗစ်ဟက်ဒရေးလ်၊ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်
ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်
တိရစ္ဆာန်ရောဂါများဆိုင်ရာ အရေးပေါ်ဌာန၊ မြန်မာနိုင်ငံ

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ

၁။ နောက်ခံအချက်အလက်

စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၊ မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာန (ဤမှ နောင်တွင် ဦးစီးဌာန ဟု သုံးနှုန်းပါမည်) သည် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများနှင့် လူကို ကူးစက်နိုင်သောတိရစ္ဆာန်ရောဂါ ဖြစ်ပွားချိန်များတွင် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကိုစီမံခန့်ခွဲရာ၌ (risk management) အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း သည် အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြု လက်ခံထားပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) ၏ “ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ A(H7N9) အတွက် ဆက်သွယ်ပြန်ကြား သတင်းစကားပါးခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်” တွင် “အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းသည် အစိုးရ၏ဆောင်ရွက်ချက်များတွင် ပြည်သူ့လူထုက ပါဝင်ကူညီဆောင် ရွက်လာရေးအတွက် အဓိကကျသည်” ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤမှတ်တမ်းတွင်ဖော်ပြထားသည့် ဦးစီးဌာန၏ မဟာဗျူဟာများမှာ အောက်ပါတို့ကို အခြေခံ ပါသည်-

- အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရာတွင် သက်သေအထောက်အထားများကို အခြေပြုထားသော အကောင်းဆုံး လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ချက်များ၊
- မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှဒေသအတွင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီးသော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ် ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာများနှင့် ဆန်းစစ်ချက်များ၊
- မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း စီမံချက် (မူကြမ်း ၂၀၁၇ နိုဝင်ဘာ)
- ဦးစီးဌာနနှင့် FAO တို့ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၂၇ ရက်မှ ၂၉ ရက်အထိ နေပြည်တော်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှ ရရှိသော အချက်အလက်များ၊
- ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO) ၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ် ဆက်သွယ် ပြန်ကြား ခြင်းအတွက် အများသဘောတူအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ “ကျွမ်းကျင်သူများ၊ ရပ်ရွာလူမှုရေး ဦးဆောင်သူများ၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်ခြေ ရှိသူများအကြား သတင်းအချက်အလက်များ၊ အကြံပြုချက်များနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များကို အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ ဖလှယ်ကြခြင်း” ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ (World Health Organization, Communicating Risk in Public Health Emergencies, 2017; <https://www.who.int/risk-communication/guidance/download/en/>)

၁.၁။ ဤမှတ်တမ်း၏ရည်ရွယ်ချက်

ဤမဟာဗျူဟာသည် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရန် နည်းလမ်းအဖြစ် ဦးစီးဌာန၏ ခိုင်မာသော ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်ဆက်စပ်သည့် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို ချိတ်ဆက်ပေးထားပါသည်။ ဦးစီးဌာန ဝန်ထမ်းများသာမက မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး တာဝန်ခံများ နှင့်/သို့မဟုတ် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးစွမ်းရည်ကိုပါ မြှင့်တင်နိုင်ရန် အောက်ပါယူဆချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ စီစဉ် ရေးဆွဲထားပါသည် -

- တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများနှင့် လူသို့ကူးစက်နိုင်သော တိရစ္ဆာန် ရောဂါ ဖြစ်ပွားချိန်များတွင် ဦးစီးဌာန၏ဝန်ထမ်းအများစုသည် တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆရာဝန်များ၊ ရောဂါစူးစမ်းရှာဖွေသူများအဖြစ် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အထူးလုပ်ငန်းများတွင် အာရုံစိုက်နေကြရ၍ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးလုပ်ငန်းကို အချိန်ပိုင်းလုပ်ငန်းအဖြစ်သာ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါမည်။
- အခြားဌာနများမှ ကျွမ်းကျင်သူများ၊ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားသူများထံမှ ကူညီမှုကိုရယူရာတွင် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်မှု မရှိလှသော်လည်း ဤမှတ်တမ်းတွင် ပါဝင်သော မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ကိုက်ညီသည့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး ဆောင်ရွက်ချက်များဖြင့် ဆက်စပ်ထားသော လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်နှင့် နည်းစနစ်များကို ကောင်းစွာဆောင်ရွက်နိုင်ပါမည်။
- ဦးစီးဌာန၏ဦးဆောင်မှုဖြင့် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး ဆောင်ရွက်သူများထံမှ အရေးပါသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ဆောလျင်စွာ ချမှတ်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ထက်မြက်လျင်မြန်သော အမာခံ အဖွဲ့တစ်ခု ဖွဲ့စည်းထားပေးနိုင်ပါသည်။
- ဤမဟာဗျူဟာသည် ဦးစီးဌာနက လက်ရှိ ဆောင်ရွက်နေသော အလေ့အကျင့်များအပြင် နည်းစနစ်များ ထပ်ဖြည့်ထားသဖြင့် ဌာန၏ အောင်မြင်မှုကို ပိုမိုတိုးတက်လာစေပါမည်။
- ဦးစီးဌာနနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ဌာန၏ အကြံပြုချက်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် သို့မဟုတ် အားနည်းသွားအောင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သူများဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မွေးမြူသူများက တိရစ္ဆာန်များနေထိုင်မကောင်းသည်ကို သတင်းပို့ခြင်း/မပို့ခြင်း၊ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်း/မထိုးခြင်းတို့ကို ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထို့အတူ စားသုံးသူတို့ကလည်း တိရစ္ဆာန်ထွက်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူစားသုံးရန် ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရှိသည်။

၁.၂။ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့

တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သော တိရစ္ဆာန်ရောဂါ ဖြစ်ပွားချိန်များတွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူလူထုတို့ ပူးပေါင်းပါဝင်ရေးအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးနှင့် အရေးပေါ် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ချက်များကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဦးစီးဌာန၏ အမာခံ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့ထားသင့်သည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် မိတ်ဖက်အဖွဲ့

အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများမှကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်ပြီး ဝန်ကြီးဌာနများအကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးသော အဖွဲ့ဖြစ်သင့်သည်။ ယင်းအဖွဲ့သည်-

- အစည်းအဝေးများပုံမှန်ကျင်းပပြီး ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးလုပ်ငန်းများ၊ လမ်းကြောင်းများ၊ ပြည်သူ့လူထုများသို့ မျှဝေခြင်းနှင့်ပေါင်းစည်းပေးခြင်းများပြုလုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ သာမန်ကာလများတွင် ပုံမှန်တွေ့ဆုံ စည်းဝေးနေပြီး အရေးပေါ်ကာလများနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားချိန်များတွင် ပိုမိုတွေ့ဆုံ စည်းဝေးသင့်ပါသည်။
- အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် တိရစ္ဆာန်ရောဂါဖြစ်ပွားကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာပြီးသည်နှင့် ၂၄ နာရီအတွင်း လုပ်ငန်းစတင်နိုင်ရမည်။
- မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအကြား သတင်းစကားပါးခြင်းကို ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။
- သတင်းစကားများသည် တစ်သမတ်တည်း ကြောင်းကျိုးညီညွတ်စွာ ရှိနေစေရန်နှင့် ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးထားပြီးဖြစ်စေရန် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးလိုအပ်ချက်များကို နည်းဗျူဟာကျကျ ဆောင်ရွက်ကြရပါမည်။

နောက်ဆက်တွဲ (၁၁) တွင် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့အတွက် ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်များကို ဖော်ပြထားသည်။

၂။ မဟာဗျူဟာ၏ ပန်းတိုင်များနှင့် ရည်မှန်းချက်များ

တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးနှင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သောတိရစ္ဆာန်ရောဂါများ၏ ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ဦးစီးဌာန၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဆိုင်ရာ ပန်းတိုင် ၂ ခုမှာ အောက်ပါ တို့ဖြစ်ပါသည်-

- တိရစ္ဆာန်များ၊ လူများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်းတို့၏ ကျန်းမာရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရေးနှင့် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်လာမည့် စီးပွားရေးဆုံးရှုံးမှုများ လျော့နည်းစေရေးအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရသူများကို သတင်းအချက်အလက်၊ အကြံဉာဏ်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များပေးရန် (မှတ်ချက်။ အရေးပေါ်အခြေအနေသို့မဟုတ် ရောဂါဖြစ်ပွားနေချိန်တွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူ့အားလုံးကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သူများအဖြစ် မှတ်ယူရမည်။)
- တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးနှင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သော တိရစ္ဆာန်ရောဂါများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် ဦးစီးဌာနနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများကို အများပြည်သူနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ယုံကြည် အားကိုးမှု ရရှိစေရန်။

အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဆိုင်ရာ ပန်းတိုင်ကို အထောက်အကူပြုနေသော ဦးစီးဌာန၏ အဓိကရည်မှန်းချက် ၅ ခုမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-

- အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများ/ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ပြည်သူများပိုမိုသိရှိသတိပြုမိစေရန်၊
- ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကာကွယ်ရေးနှင့် ရောဂါပျံ့နှံ့သွားလျှင်လည်း ထိခိုက်မှု လျော့ချနိုင်ရေးတို့အတွက် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် အများပြည်သူအတွက် ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ဗဟုသုတ အသိဉာဏ်များ တိုးမြှင့်ပေးရန်၊
- အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှင့် ပတ်သက်၍ အန္တရာယ်လျော့ချပေးနိုင်မည့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ တိုးပွားလာစေရန်၊
- ကောလာဟလများကို ဖယ်ရှားပြီး ပြည်သူတို့၏ အယူမှားများကို တည့်မတ်ပေးရန်၊
- အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားစဉ်ကာလများတွင် ဦးစီးဌာနနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် လူနှင့်တိရစ္ဆာန်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးနေကြောင်း ပြည်သူတို့ ပိုမိုသိရှိစေရန်။

၂.၁။ ရောဂါဖြစ်ပွားချိန် သို့မဟုတ် အရေးပေါ်ကာလတွင် သီးခြားသတ်မှတ်ရမည့် ရည်မှန်းချက်များ

အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့၏ ဦးစီးဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်များမှာ အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သည်များကိုစိစစ်၍ မည်သည့်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများရှိသည်ကို တိကျစွာ တွက်ချက်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရေးအစီအစဉ်များအတွက် အောက်ပါမေးခွန်းများမှ အချက်အလက်များ ရနိုင်သည်-

- ဦးစီးဌာန၏ ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်ရေးအတွက် မည်သူတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ အမှုအကျင့်များ၊ယုံကြည်မှုများ၊ဗဟုသုတအသိအမြင်များကို ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်ပါသနည်း?
- မည်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်၊ အမှုအကျင့်များနှင့် ယုံကြည်မှုများကို ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်ပါသနည်း?

ဤမေးခွန်းများအတွက် အဖြေများရရှိလျှင် ဦးစီးဌာနသည် သတင်းစကားအမှန်များ၊ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားမှုများ၊ ပြန်ကြားရန်လမ်းကြောင်းများ၊ ပြည်သူများ၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် မည်သို့ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရမည်ကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

၂.၁.၁ ရောဂါအလိုက် တိကျသောရည်မှန်းချက် ဥပမာများ

ဘေးအန္တရာယ်အမျိုးမျိုးအတွက် အဓိကရည်မှန်းချက်များအား ဦးစီးဌာန၏ အာရုံစိုက်နိုင်ပုံကို အောက်တွင် ဥပမာအဖြစ်ဖော်ပြထားသော မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေရှိသည့် အာဖရိက ဝက်အပြင်းဖျားရောဂါ (African swine fever-ASF) ကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန် ပြင်ဆင်ထားပုံအရ သိနိုင်ပါသည်-

- ASF ရောဂါသည် နယ်စပ်ကိုဖြတ်ကျော်၍ ဝင်ရောက်ဖြစ်ပွားလာနိုင်ခြေရှိသည်ကို တရုတ်-မြန်မာ နယ်စပ်ဒေသတွင်ရှိသော ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (ဝက်မွေးမြူသူများ၊ ရောင်းဝယ်ကုန်သွယ်သူများ၊ ဝက်အရှင်ဈေးစီမံအုပ်ချုပ်သူများ) က ပိုမိုသိရှိ သတိပြုမိစေရန်၊
- ထိုသူများအား ASF နှင့် ပတ်သက်သော ရောဂါလက္ခဏာများကို ပိုမိုသိရှိစေရန်၊
- ASF ရောဂါပျံ့နှံ့မှုကာကွယ်နိုင်ရေးအတွက် ဇီဝလုံခြုံမှုအစီအမံများကို ဝက်မွေးမြူသူများ၊ ရောင်းဝယ် ကုန်သွယ်သူများနှင့် အခြားဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက ပိုမိုသိရှိစေရန်၊
- ဝက်မွေးမြူသူများ၊ ရောင်းဝယ်ကုန်သွယ်သူများ၊ ဝက်အရှင်ဈေးစီမံအုပ်ချုပ်သူများအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များရရှိရန်နှင့် ASF ရောဂါ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိလာလျှင် သတင်းပို့နိုင်စွမ်း ရှိရန်၊
- ဦးစီးဌာနသည် ASF နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို သွားရောက်မေးမြန်း ရမည့်အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် မွေးမြူသူများနှင့် စားသုံးသူများသိရှိရန်၊

- မီဒီယာအပါအဝင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ကောလာဟလများကို တုံ့ပြန်နိုင်ရေး အတွက် ဦးစီးဌာန၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်နှင့် အခြားအစိုးရဌာနများထံမှ မှန်ကန်သော သတင်း အချက်အလက်ကို လျင်မြန်စွာရှာဖွေနိုင်ရန်၊

ဤဥပမာများအားဖြင့် ဦးစီးဌာန၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအတွက် ပြောဆိုရန်အချက်များ၊ လက်ကမ်းစာစောင်၊ ပိုစတာများ၊ ပုံနှိပ်စာရွက်စာတမ်းများ၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာ သတင်းစကားများ စသည်တို့ ကို ပြုစုပြင်ဆင်ရန်အတွက် ရှင်းလင်းစွာအာရုံ စိုက်နိုင်ပေမည်။

ဦးစီးဌာနသည် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးရည်မှန်းချက်များကို ဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက်တွင် အရေးပေါ် အခြေအနေအလိုက်ဖြစ်စေ၊ ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်း၏ အဆင့်အလိုက်ဖြစ်စေ၊ နေရာအလိုက်ဖြစ်စေ၊ ရောဂါ ပျံ့နှံ့မှုအလိုက်ဖြစ်စေ၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူနှင့် ပြည်သူ့အလိုက်ဖြစ်စေ ပြောင်းလဲနိုင်ပါသည်။

၃။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့်ပြည်သူများ

ဦးစီးဌာနသည် ဌာန၏ရည်မှန်းချက်များပြည့်မီရန် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိအရေးပါသော ဆောင်ရွက်ချက်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုပေးနိုင်သည့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၊ ပြည်သူများနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်နေရသည်။ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းတို့ နှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့်ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးနည်းလမ်းသည် မည်သူတို့အတွက်ဖြစ်သည်ကို သတ်မှတ်ရပါသည်။

၃.၁။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ဦးစားပေးပြည်သူများ

၃.၁.၁ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အုပ်ချုပ်သူများ

မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အုပ်ချုပ်သူများဆိုသည်မှာ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သော တိရစ္ဆာန်ရောဂါအန္တရာယ်များအား တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန်၊ ထိန်းသိမ်းပေးရန် အဓိကပါဝင်သော သို့မဟုတ် ပူးတွဲဆောင်ရွက်ရသော အစိုးရဌာနများ၊ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အခြားတရားရေးအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သည်-

- စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာနအောက်မှ အခြားဌာနများ၊
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊
- တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်အစိုးရများ (အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန)- အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ပါဝင်မှုအဆင့်သည် ရောဂါဖြစ်ပွားရာအရပ်နှင့်ပျံ့နှံ့မှုပေါ်တွင် မူတည်သည်။
- စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီများ၊
- ဖြစ်ပွားသော ရောဂါနှင့် အတိုင်းအတာပေါ်မူတည်၍ အခြားဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ အဆင့်ဆင့်ပါဝင်လာနိုင်သည်။ ဥပမာ- ရောဂါဖြစ်ပွားရာတွင် ဟိုတယ်/စားသောက်ဆိုင်များ ပါဝင် ပတ်သက်လာလျှင် ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားဝန်ကြီးဌာနသည် အုပ်ချုပ်စီမံသူ၊ အဓိကဆက်စပ်ပတ်သက်သူ ဖြစ်လာမည်။

ဦးစီးဌာနသည် အုပ်ချုပ်သူများ၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မည်သို့ ဆက်ဆံပါသလဲ

ဦးစီးဌာနသည် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အုပ်ချုပ်သူများနှင့် နှစ်ဦးနှစ်ဘက် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားမှုများကို မကြာခဏဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။ အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်း အစည်းအဝေးခေါ်ခြင်း၊ သတင်းစကားတို (SMS)၊ အီးမေးလ်၊ ဖက်စ် ပို့ခြင်းများပြုလုပ်သည်။ ဖြစ်စဉ်၏ နောက်ဆုံးအခြေအနေ၊ တုံ့ပြန်မည့်အစီအစဉ်၊ လိုအပ်ပစ္စည်းဝယ်ယူမှုနှင့် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးကိစ္စများဖြစ်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် ပိုစတာများ၊ လက်ကမ်းစာစောင်များ၊ ကြေညာချက်များကို မိမိကိုယ်ပိုင် သို့မဟုတ် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း၏ လိုင်း (လမ်းကြောင်း) များမှ လွှင့်တင်ခြင်းဖြင့် ဌာန၏ အကြံပြုချက်များနှင့်

အခြားသတင်းစကားများကို ပိုမိုအရာရောက်စေသည်။ ဤအလေ့အကျင့်အားဖြင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အုပ်ချုပ်သူတို့သည် ဦးစီးဌာန၏ ဦးတည်ရာဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ရှိထားပြီးဖြစ်သော ယုံကြည်အားကိုးသည့် ဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုအားသာစေသည်။

၃.၁.၂ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အရှိဆုံးသူများ

ဤဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ရောဂါ၏ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ထိုရောဂါတို့ကိုစီမံခန့်ခွဲမှုတို့ကြောင့် အထိခိုက်အခံရဆုံးသူများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်နှင့် မွေးမြူထားသောတိရစ္ဆာန်များအတွက် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ကာကွယ်ရန် အချို့သော အမှုအကျင့်များကို ပြောင်းလဲရပါမည်။

ဦးစီးဌာနက အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံးသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ရာတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားရာဒေသတွင် နေထိုင်လုပ်ကိုင်နေကြသူများ ပါဝင်သည်။ ပြည်သူများ၊ စားသုံးသူများ၊ တစ်ပိုင်တစ်နိုင်နှင့် စီးပွားဖြစ်မွေးမြူသူများအပါအဝင် မွေးမြူသူများ၊ တိရစ္ဆာန်ရောင်းဝယ်သူများ၊ တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆရာဝန်များ၊ ကြက်ဝက်ဘဲအရှင် ရောင်းဝယ်သော ဈေးများမှ စီမံအုပ်ချုပ်သူများနှင့် လုပ်သားများ၊ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအကူလုပ်သားများနှင့် တိရစ္ဆာန်ထွက်ပစ္စည်းအရောင်းဆိုင်များ ဖြစ်ကြသည်။ ရောဂါအမျိုးအစားနှင့် အတိုင်းအတာအပေါ်မူတည်၍ ရောဂါပျံ့နှံ့ကူးစက်နိုင်သော အနီးအပါးဒေသများတွင်လည်း အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အရှိဆုံးသူများ ရှိလာနိုင်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အရှိဆုံးသူများနှင့် မည်သို့ ဆက်ဆံပါသလဲ

အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံးသူများ၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ခြိမ်းခြောက်နေသော ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်ကို ကာကွယ်ရန်၊ ကုသရန်နှင့် အန္တရာယ်လျှော့ချနိုင်ရန် လိုအပ်သောကြောင့် ဦးစီးဌာနသည် ယင်းတို့နှင့် မကြာခဏ အပြုသဘောဆောင်သော တိုက်ရိုက် တွေ့ဆုံဆက်ဆံမှုများပြုလုပ်ရသည်။ ဦးစီးဌာနသည် ယင်းတို့နှင့် တစ်လမ်းသွားနှင့် နှစ်ဘက်အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် ပြည်သူတို့သည် ကျန်းမာရေးကိုကာကွယ်ပေးရန် သတင်းအချက်အလက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များကို လမ်းကြောင်းပေါင်းစုံမှ ကြိမ်ဖန်များစွာ ရရှိစေပါသည်။ နှစ်ဘက်အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပြည်သူတို့၏ ပုပန်မှုနှင့်သိလိုသည်များကို နားလည်နိုင်ပြီး ဌာန၏အကြံပေးချက်ကို လိုက်နာနိုင်ရန်အခက်အခဲများနှင့် ကျန်းမာရေးကာကွယ်ပေးမှုနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းစကားများအပေါ် တုံ့ပြန်မှုကို သိနိုင်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် မီဒီယာများကိုလေ့လာစူးစမ်းခြင်း၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင် ပါဝင်သည်တို့ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ တဦးချင်းနှင့်ပြောဆိုမေးမြန်းခြင်း၊ ရေဒီယိုတွင်ပြောဆိုသည်များကို သုံးသပ်ခြင်း၊ အရေးပါသောသတင်းပေးသူများကိုတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းနှင့် ဦးတည်ရာအုပ်စုများနှင့်တွေ့ဆုံခြင်းတို့ဖြင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံးသူများ၏ စကားသံများကို စနစ်တကျ နားထောင်ပေးသည်။ ထိုသို့ နားထောင်ပေးခြင်းဖြင့် ဆက်လက်ထုတ်ပြန်မည့် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားမှုတွင် ကောလာဟလများကို တည့်မတ်ပေးခြင်း၊ မဖြေရသေးသည့် မေးခွန်းများကို ဖြေပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။

၃.၁.၃ သတင်းမီဒီယာများ

အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့်ရောဂါဖြစ်ပွားမှုများကို ဆောလျင်စွာပြန်ကြားပေးနေလျှင် ယင်းသတင်း မီဒီယာများတို့သည်လည်း ဦးစားပေးပရိသတ်များဖြစ်သည်။ သတင်းထောက်များ၊ ဂျာနယ်လစ်များ၊ သတင်းစာ ဂျာနယ်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူများ၊ တီဗီ၊ ရေဒီယို၊ အင်တာနက်နှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာများပါဝင်ပါသည်။

ဦးစီးဌာနသည် သတင်းမီဒီယာများနှင့် မည်သို့ ဆက်ဆံပါသလဲ

ဦးစီးဌာနသည် သတင်းမီဒီယာများနှင့် အပြုသဘောဆောင်သော သတင်းထုတ်ပြန်ခြင်း၊ သတင်း စာရှင်းလင်းပွဲများ၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်းများကို ပြုလုပ်သည်။ ဦးစီးဌာနသည် ထုတ်ပြန်ရန်သတင်းများ နှင့် နောက်ဆုံးအခြေအနေများကို သတင်းထောက်များက သတင်းထုတ်ပြန်နိုင်ရေးအတွက် အီးမေးလ်၊ ဖက်စ်၊ SMS နှင့် ဖေ့စ်ဘွတ်များတွင်တင်ပြီး ထုတ်ပြန်ပေးသည်။ ဂျာနယ်လစ်များက သတင်းဆောင်းပါး တွင်ထည့်နိုင်ရန် ဆက်စပ်သော ဓာတ်ပုံ၊ ဗီဒီယိုနှင့်အခြား ရုပ်ပုံများကို ထုတ်ပေးပါသည်။

သတင်းမီဒီယာများသည် သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ ဖေ့စ်ဘွတ်တို့မှတစ်ဆင့် အုပ်ချုပ်သူများနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံးသူများကိုလည်း ထိတွေ့နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဦးစီးဌာနသည် သတင်းများကို လေ့လာစူးစမ်းခြင်းဖြင့် သိနိုင်ပြီး သတင်းထောက်များမှတစ်ဆင့် ပျံ့နှံ့စေနိုင်သည့် သတင်းမှားများကိုလည်း ပြင်ပေးနိုင်သည်။ မီဒီယာကိုလေ့လာစူးစမ်းခြင်းဖြင့် သတင်းလမ်းကြောင်းများအားဖြင့် ဆက်စပ်ပတ် သက်သူများနှင့် ပြည်သူများထံရောက်ရှိနိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ဌာနကသိနိုင်သည်။ သတင်းပါဝင်မှုကို ဦးစီးဌာန ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် ဌာနသည် သတင်းထောက်များနှင့် ဆက်သွယ်ကာ သတင်းမှားများကို ပြင်ပေးခြင်း၊ ကောလာဟလများအတွက် သတင်းအချက်အလက်မှန်များပေးခြင်းနှင့် လိုအပ်သော သတင်းကွက်လပ်များဖြည့်ပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

၃.၂။ တိုက်ရိုက်မခံစားရသော ပြည်သူများ

၃.၂.၁ စိတ်ပါဝင်စား၍ လေ့လာသူများ

ဤအုပ်စုသည် ကျန်းမာရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ကိစ္စရပ်များနှင့် သက်ဆိုင်သော်လည်း အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အကြံပေးခြင်းတို့နှင့် တိုက်ရိုက် မပတ်သက်သည့်တိုင် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိကောင်းရှိနိုင်ပါသည်။ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်သူများမဟုတ် သလို မူဝါဒချမှတ်သူများလည်း မဟုတ်ပါ။

ယင်းအုပ်စုတွင် သက်မွေးပညာရပ်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ကြသည့် မြန်မာနိုင်ငံမွေးမြူရေး လုပ်ငန်းအဖွဲ့ချုပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆရာဝန်များအသင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ တိရစ္ဆာန်ဆေးပညာ ကောင်စီနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ကြသည့် ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO)၊ ကမ္ဘာ့တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (OIE) တို့ပါဝင် သည်။ အခြားသော စိတ်ပါဝင်စား၍လေ့လာသူများမှာ ရောဂါပျံ့နှံ့လျှင် ထိခိုက်မှုရှိနိုင်မည့် အနီးပတ်ဝန်း ကျင်မှ လူမှုအသိုင်းအဝန်းဖြစ်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် စိတ်ပါဝင်စား၍ လေ့လာသူများနှင့် မည်သို့ဆက်သွယ်ဆက်ဆံပါသလဲ

ဦးစီးဌာနသည် ရောဂါကာကွယ်ရန်၊ ကုသရန်၊ ပျံ့နှံ့မှုလျှော့ချရန် အကြံပြုချက်များ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပုံများကို ဤအုပ်စုအားအသိပေးထားရမည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် တိုက်ရိုက် မပတ်သက်သော်လည်း ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် နီးစပ်သူများဖြစ်၍ ထိုသူတို့၏ ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက် ချက်များကို ပြောင်းလဲစေနိုင်သူများဖြစ်ကြသည်။ သက်မွေးပညာရပ်ဆိုင်ရာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့ အစည်းများသည်လည်း မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုရှိနိုင်သည်။ စိတ်ပါဝင်စား၍ လေ့လာ သူများသည် ဦးစီးဌာန၏သတင်းစကားများကို သိနေကြမှသာ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသူများအား ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရာတွင် ဌာန၏ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီနေပေမည်။

၃.၂.၂ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ မရှိသော ပြည်သူများ

ယင်းတို့သည် လူပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်ပြီး အန္တရာယ် တိုက်ရိုက်ကျရောက် နိုင်ခြေမရှိ၊ ကာကွယ်တားဆီးခြင်းကြောင့်လည်း အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်ခြေမရှိဘဲ အမူအကျင့်ပြောင်းလဲ ရန်လည်းမလိုအပ်ပါ။

ယင်းတို့တွင် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းထုတ်ပြန်ရသော မီဒီယာများ မဟုတ်သည့် ရိုးရိုးသတင်းမီဒီယာများ၊ လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ကာကွယ်ထိန်းချုပ်ရေးအတွက် အရေး ယူ ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုရသော အစိုးရဌာနများနှင့် ရောဂါပျံ့နှံ့ဖွယ် မရှိသောဒေသများမှ ပြည်သူများ ဖြစ်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ မရှိသောပြည်သူများနှင့် မည်သို့ဆက်ဆံပါသလဲ

အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ မရှိသောပြည်သူများသည် သတင်းအချက်အလက်ရှာဖွေခြင်း၊ ဦးစီးဌာန၏ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများကို မေးမြန်းခြင်းများပြုမည် မဟုတ်သော်လည်း အခြားသော တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာ ရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများနှင့်ဆက်စပ်၍ အမြင်အမျိုးမျိုး ရှိနိုင်ပါသည်။ အထွေထွေသတင်းများနှင့် အစိုးရအစီရင်ခံစာများအရ ဌာန၏အခန်းကဏ္ဍနှင့်ထိရောက်မှုတို့ကို အမြင်ကောင်းရှိနိုင်သည်။ ဌာနသည် တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများ၊ နောက်ဆုံးရအခြေအနေနှင့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ အရေးပေါ် အခြေအနေ အရပ်ရပ်ကို မီဒီယာနှင့်အခြားအစိုးရဌာနများသို့ ပေးပို့နေရမည်။ ဤဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ အထင်အမြင်သည် ယခုတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုများအပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုမရှိသော်လည်း နောင်ကာလ များ၏ အရေးပေါ်အခြေအနေများအတွက် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေ တစ်ရပ်မှ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေမရှိသော ပြည်သူများသည် နောင်တစ်ချိန် ရောဂါဖြစ်ပွားချိန်တွင် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အရှိဆုံးသူများလည်း ဖြစ်လာနိုင်သည်။

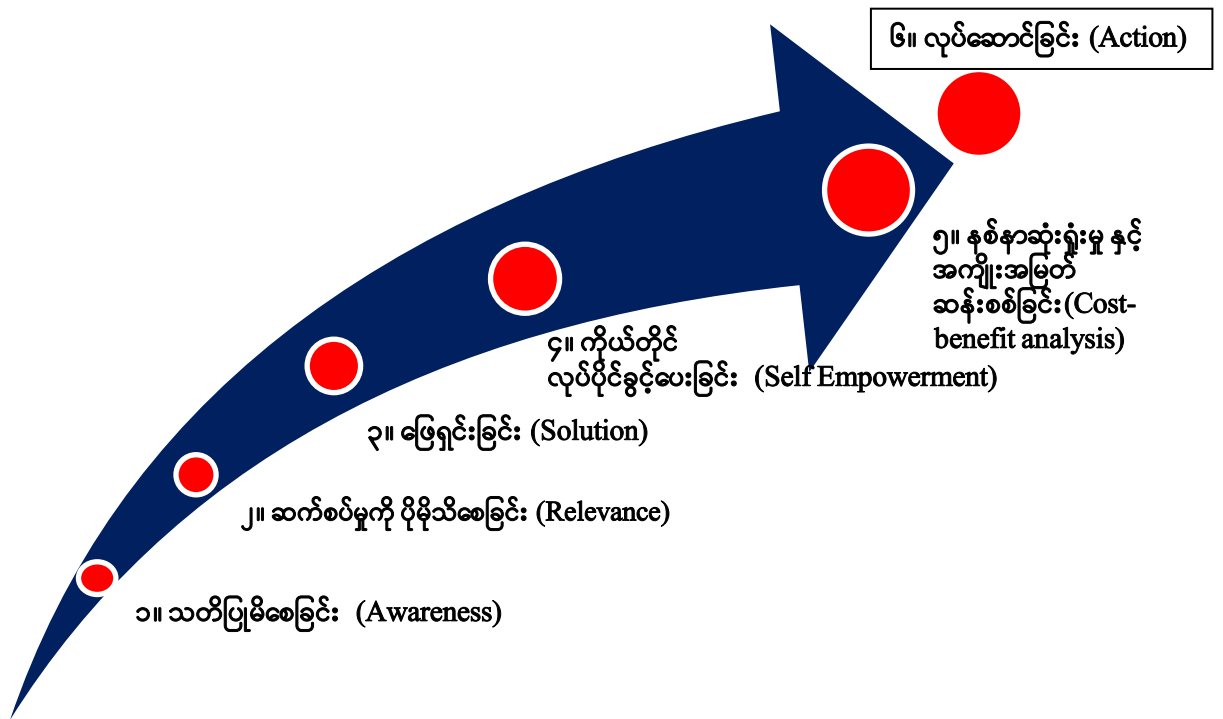
၄။ လုပ်ငန်းများ သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာစေရန် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးနည်းလမ်းများ အသုံးပြုခြင်း

ဦးစီးဌာန၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဆိုင်ရာဆောင်ရွက်မှုများသည် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အုပ်ချုပ်သူများနှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံး ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအကြား ကျန်းမာရေးကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုလုပ်ငန်းများ ပိုမိုအောင်မြင်နိုင်စေရန် ရေးဆွဲထားသည်။

ဦးစီးဌာနသည် အောက်ပါတို့အပါအဝင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူအားလုံးကို ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ် သူများအဖြစ် အသိ အမှတ်ပြုထားသည်-

- တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နေသော မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အုပ်ချုပ်သူများ။ ရောဂါ ဖြစ်ပွား လာလျှင် မည်သို့စူးစမ်းထောက်လှမ်းမည်၊ မည်သို့ပြင်ဆင်မည်၊ ပြည်သူလူထုနှင့် အဖွဲ့ အစည်းများကို မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေမည်ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်သည်။
- အစိုးရ၏ အဆင့်အားလုံးရှိ မူဝါဒချမှတ်သူများ။ ပြည်သူတို့ ကျန်းမာရေး၊ မွေးမြူရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုအကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန် ဆုံးဖြတ်သည်။
- လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းနှင့် စားသုံးသူများ။ မိမိတို့ကျန်းမာရေးအတွက် မည်သည် တို့ကို ဝယ်မည်၊ စားသုံးမည်ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်သည်။
- မွေးမြူသူများ။ မိမိတို့တိရစ္ဆာန်များကျန်းမာရေးအတွက် ဦးစီးဌာန၏ အကြံပြုချက် များကို လိုက်နာရန် သင့်၊ မသင့် ဆုံးဖြတ်သည်။
- တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆရာဝန်များနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်သူများ။ ရောဂါ ရှာဖွေခြင်း၊ ကုသခြင်း၊ အကြံပေးခြင်းတို့ဖြင့် မွေးမြူသူများနှင့် ပြည်သူလူထုကို အဆုံး အဖြတ်ပေးသည်။
- သတင်းမီဒီယာ။ မည်သည့်အကြောင်းအရာ ဇာတ်လမ်းများကို တင်ပြပြီး ဆောင်ရွက် ချက်များ၊ ရလဒ်များ ဖော်ထုတ်ရမည်ကိုဆုံးဖြတ်သည်။

ပုံ (၁)- လုပ်ငန်းများသက်ဝင်လှုပ်ရှားလာစေရန် ဆက်သွယ် ပြန်ကြားရေးနည်းလမ်းများ အသုံးပြုခြင်း

၄.၁။ အန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်မှုကို ပိုမိုသတိပြုမိစေခြင်း

ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ကျန်းမာရေးအသိ သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို မသိရှိ၊ သတိမပြုမိလျှင် အမှုအကျင့်ပြောင်းလဲခြင်း သို့မဟုတ် စတင်လုပ်ဆောင်ခြင်းကို ပြုလုပ်မည်မဟုတ်ပါ။ ဦးစီးဌာနသည် ထိုသူများ အန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်မှုကို ပိုမိုသတိပြုမိလာစေရန်-

- ရှင်းလင်းပြီး၊ မှတ်မိလွယ်သော သတင်းစကားကို ထပ်တလဲလဲ ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်ဝေပေးပါ။
- ဦးစားပေး ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့ ပုံမှန်အားဖြင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူလေ့ရှိသည့် သတင်းလမ်းကြောင်းများကို အသုံးပြု၍ ဖြန့်ဝေပေးပါ။
- ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် ယင်းအတွက် အကြံပြုသတင်းစကားများကို ထပ်တလဲလဲရရှိနေအောင် ဆောင်ရွက်ပေးပါ။
- ဦးစားပေးဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့အတွက် မပြောင်းလဲတစ်သမတ်တည်းသော သတင်းစကားကို အခြားသတင်းလမ်းကြောင်းများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းပြီးထည့်ပေးပါ။
- ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက သတင်းစကားများအပေါ် ယုံကြည်ထိုက်သည်ဟုထင်မြင်စေရန် ဦးစီးဌာန၊ တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆရာဝန်များ၊ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအကူလုပ်သားများ၊ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များ၊ ဒေသခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများစသည်ဖြင့် သတင်းပေးသူများကို ဖော်ပြပါ။
 - ဥပမာ- ရပ်ရွာတစ်ခုတွင် မိခင်များက ဆွေးနွေးရောဂါအန္တရာယ်သည် ဆွေးလေဆွေးလွင့်များနှင့် ဆက်စပ်မှန်းမသိပါက ဦးစီးဌာနကအကြံပေးသည့်အတိုင်း မိမိကလေးများကို

ခွေးများနှင့်ဆေးရာသို့ရှောင်ခိုင်းရန် လိုက်နာသင်ကြားပေးကြမည်မဟုတ်ပါ။ ဦးစီးဌာန၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးလှုပ်ရှားမှုအဖြစ် မိခင်များသတိပြုမိစေရန်အတွက် ရှင်းလင်းသောသတင်းစကားဖြစ်သည့် ခွေးလေခွေးလွင့်များတွင် သင့်ကလေးကိုသေစေနိုင်သော ရောဂါများရှိသည်ဟုဖော်ပြပြီး သတင်းလမ်းကြောင်းပေါင်းစုံမှ ထပ်ခါတလဲလဲ သတင်းစကားပေးနေရမည်။ ရှင်းလင်းသော စကားအသုံးအနှုန်းသာမက မြင်သာသောရုပ်ပုံများလည်း ထည့်ပေးရမည်။ ဤသတင်းစကားကိုပင် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်း၊ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်သူများက ဖြန့်ဝေပေးနေပါစေ။

၄.၂။ ခြိမ်းခြောက်မှုနှင့် အကြိပေးချက်များ ဆက်စပ်မှုကို ပိုမိုသိစေခြင်း

အချို့ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို သတိပြုမိသော်လည်း မိမိတို့နှင့် မသက်ဆိုင်၊ ရပ်ဝေးမှာဖြစ်နေသည်၊ အခြားသူများနှင့်သာသက်ဆိုင်သည်ဟု ထင်တတ်သည်။ ဦးစီးဌာန၏ အကြိပေးချက်များကိုလည်း လိုက်နာမည်မဟုတ်ပါ။ ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် ဦးစီးဌာနသည် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေ သို့မဟုတ် လူကိုကူးစက်တတ်သောရောဂါတို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှုသည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့နှင့် ပတ်သက်ကြောင်း ပိုမိုသိရှိစေရန် အောက်ပါသတင်းစကားများနှင့် အခြားသော ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရသည်-

- ခြိမ်းခြောက်မှုသည် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း သို့မဟုတ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိကြောင်းဖော်ပြပါ။
 - ၎င်းတို့၏ နေရာဒေသ၊ လုပ်ငန်းတို့နှင့် ဆက်စပ်သည့် အကြံပြုချက်နှင့် အကျိုးကျေးဇူးကို ဖော်ပြပါ။
 - ယခင်က အလားတူရောဂါဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းသည် ပြည်သူများ၊ အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ထိခိုက်သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ကြောင်း အသိပေးပါ။
 - ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းနှင့် အကြံပြုချက်များကို ပြည်သူများနှင့် ဆက်စပ်သော မိဒီယာများကလည်း သတိပြုမိပါစေ။
- ဥပမာ- တရုတ်နိုင်ငံတွင် လက်ရှိဖြစ်ပွားနေသော အာဖရိကဝက်အပြင်းဖျားရောဂါကို မြန်မာနိုင်ငံမှ မွေးမြူသူများ သတိပြုမိသော်လည်း မိမိနိုင်ငံတွင် မဖြစ်ပွားသေး၍ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများမပြုလုပ်ပါ။ ထိုအခါ ဦးစီးဌာနသည် ယခင်က တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ဖူးသောရောဂါများ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဝင်ရောက်ပြီး မွေးမြူသူများကို ထိခိုက်စေခဲ့မှုများရှိခဲ့ဖူးခြင်းကြောင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်သင့်ကြောင်း သတိပေးရပါသည်။

၄.၃။ ထိရောက်သောဆောင်ရွက်မှုများ၊ ဖြေရှင်းမှုများနှင့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အသိပညာ ဗဟုသုတများမြှင့်တင်ခြင်း

ခြိမ်းခြောက်မှုကိုသတိပြုမိပြီး မိမိတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည်ဟု ယူဆသော ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ အတွက် ဦးစီးဌာနသည် ထိုသူများအား ဖြေရှင်းမှုများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အသိပညာဗဟုသုတများကို ပိုမို သိရှိစေပြီး အကြံပြုချက်များသည်လည်း ထိရောက်မှုရှိကြောင်း သာဓကပြခြင်းကို အလေးထားဆောင် ရွက်ရပါသည်။ ဦးစီးဌာနသည်-

- လိုအပ်သောအကြံပြုချက်များပါဝင်သည့် သတင်းစကားများကို ပြုစုဖြန့်ဝေပေးပြီး ၎င်းတို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် သတင်းအချက်အလက် နှင့် ဇာစ်မြစ်များကို မည်သည့်နေရာတွင် ရှာဖွေရရှိနိုင်သည်ကိုလည်း ဖော်ပြပေးရမည်။
- ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားနေခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည့်အဆင့်များ၊ ဦးတည်ချက်နှင့် ချဉ်းကပ်ပုံများကိုရှင်းလင်းစွာ ဖြေကြားပေး နိုင်ပါမည်။
- အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများက လုပ်ဆောင်ရန်များနှင့် လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့် များကိုမေးမြန်းနိုင်မည့် အရေးပေါ်ဆက်သွယ်ရန်လမ်းကြောင်းများ (hotlines)၊ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်၊ အမေးအဖြေကဏ္ဍ စသည်များစီစဉ်ပေးသင့်သည်။
- ဆောင်ရွက်ရန်အကြံပြုချက်များ၊ လိုချင်သည့်ရလဒ်များရရှိရန် လုပ်ဆောင်ရမည့်အဆင့်များ၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်သည့် သတင်းစကားများကို ပြုစုပေးရပါမည်။
- အကြံပြုချက်များအတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ရှင်းလင်းလွယ်ကူသော၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာအသုံး အနှုန်းများမပါသော အရေးအသားနှင့်ရုပ်ပုံများကိုသာ အသုံးပြုသင့်ပါသည်။ ဆောင်ရွက်ရန် အဆင့်ဆင့်ကို အစီအစဉ်တကျ သရုပ်ဖော်ပုံများ၊ ဓာတ်ပုံများဖြင့် ဖော်ပြရပါမည်။
 - ဥပမာ- ခွာနာလျှာနာရောဂါဖြစ်ပွားသော အရေးပေါ်ကာလတွင် ဦးစီးဌာနသည် မွေးမြူသူများ၊ ရောင်းဝယ်သူများ၊ ဈေးစီမံအုပ်ချုပ်သူများအား တိရစ္ဆာန်ရှိရာနေရာများ တွင် ခွာနာလျှာနာပိုးသေစေရေး ပိုးသတ်ဆေးများ အသုံးပြုရန်အကြံပေးထားသည်။ သို့သော်ပိုးသတ်ဆေးသည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သုံးစွဲသူများကို အန္တရာယ်ရှိစေနိုင်ခြင်း ကြောင့် ဦးစီးဌာနသည် ပိုးသတ်ဆေးကို အန္တရာယ်ကင်းစွာသုံးစွဲတတ်စေရန် အသိပညာ ပေးရမည်။ အကြံပြုသည့်အတိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပိုစတာများ၊ လက်ကမ်းစာစောင် များတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာအသုံးအနှုန်းများ မပါသော ရှင်းလင်းလွယ်ကူသည့် အရေး အသားနှင့် ရုပ်ပုံ၊ ဓာတ်ပုံ၊ ပုံပြချဉ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်အဆင့်ဆင့်ကိုဖော်ပြပါ။

၄.၄။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် အကြံပြုထားသည်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိကြောင်း ၎င်းတို့၏ အသိစိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအား လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း

အချို့သော ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ခြိမ်းခြောက်မှုကိုလည်း သတိပြုမိသည်။ မိမိတို့နှင့် ပတ်သက်ကြောင်းလည်း သိသည်။ ထိရောက်သောဖြေရှင်းနည်းကိုလည်း သိသည်။ သို့သော်ဆောင်ရွက် နိုင်ရန် စိတ်ဓာတ်ခွန်အား လိုနေသည်။ ဦးစီးဌာနသည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ အကြံပြုချက်အတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိကြောင်း မိမိကိုယ်ကိုယုံကြည်စိတ်ချမှုရှိစေရေးအတွက် သတင်းစကားများပြုစုပေး ရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသတင်းစကားနှင့် အချက်အလက်များသည်-

- မည်သို့ဆောင်ရွက်ရမည်ကို ရှင်းလင်းစွာသိစေရပါမည်။
- အကြံပြုထားသည်များ၊ မူဝါဒများသည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့ လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော အလေ့အကျင့်များ၊ တန်ဖိုးထားမှုများ၊ ဆောင်ရွက်နေသည်များနှင့် ကိုက်ညီနေကြောင်း ဆက် သွယ်အသိပေးခြင်းအားဖြင့် စတင်ဆောင်ရွက်ရန် ဝန်လေးမှုမရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးပါ။
- အကြံပြုချက်များတွင် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်နေသူများ၊ အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း ပါဝင် ပါစေ။
- ဤဆောင်ရွက်မှုအသစ်၊ မူဝါဒအသစ်ကို ဆောင်ရွက်ကြည့်ရန် အများတကာဆောင်ရွက်နေ ကြသည်များကို မြင်တွေ့ခွင့်ရအောင် လုပ်ပေးပါ။
- အကြံပြုချက်များကို ရိုးရှင်းစွာ အဆင့်ဆင့်ခွဲပေးထားခြင်းဖြင့် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ဆောင် ရွက်သွားနိုင်ကြပါစေ။
 - ဥပမာ- အပြင်းစားကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ ဖြစ်ပွားချိန်တွင် စားသုံးသူများသည် ကြက်သား၊ ကြက်ဥပါဝင်သော အစားအစာများကို ကြောက်ရွံ့နေပေမည်။ ဦးစီးဌာန၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့က ကြက်ကိုကျက်အောင်ချက်ထားလျှင် စိတ်ချစွာစားသုံး နိုင်ကြောင်း သတင်းစကားပါးရမည်။ လက်ကမ်းစာစောင်၊ ပိုစတာ၊ ဓာတ်ပုံတို့ဖြင့် ကြက် ကိုချက်နည်းအဆင့်ဆင့်ကို ရိုးရှင်းသောအရေးအသားဖြင့် သန့်ရှင်းစွာပြင်ဆင် ချက်ပြုတ် ခြင်း၊ လိုအပ်သောမီးအပူချိန်နှင့် ချက်ရန်ကြာမြင့်ချိန် စသည်တို့ကိုဖော်ပြရမည်။

၄.၅။ အတားအဆီးများ (ကုန်ကျစရိတ်များ) ကိုကျော်လွှားနိုင်ရန် အကျိုးကျေးဇူးများဖြင့်တိုက်တွန်းခြင်း

အချို့ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက ဦးစီးဌာန၏အကြံပြုချက်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန်မှာ စီးပွားရေး အရကုန်ကျစရိတ်များလွန်းပြီး မိမိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံနှင့်လည်း မကိုက်ညီ၍ အခက်အခဲ အတား အဆီးကြီးမားသည်ဟုထင်ကြသည်။ ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် ဦးစီးဌာနသည် ဦးစားပေးဆက်စပ်ပတ်သက် သူများအား အကြံပြုချက်များ၏အကျိုးကျေးဇူးများကို သိမြင်လာစေရန်နှင့် အခက်အခဲအတားအဆီးများ ဟု တွေးဆထားသည်များကို လျော့ပါးစေရန် အောက်ပါနည်းလမ်းများဖြင့် ကူညီဆောင်ရွက်ရမည်-

- ဌာန၏သတင်းစကားတွင် အတားအဆီးများကိုဖော်ပြပြီး အကြံပြုချက်အတိုင်း လိုက်နာ ပါကရရှိမည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ထင်ရှားပေါ်လွင်ပါစေ။

- ဆက်စပ်ပတ်သက်သူအချို့အတွက် တိုက်ရိုက်ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားမှု (လိုအပ်သောအချိန်ကာလ၊ ကုန်ကျစရိတ်၊ ပစ္စည်းဆုံးရှုံးမှု၊ ဝင်ငွေထိခိုက်မှု) ရှိနေချိန်တွင် ဦးစီးဌာန၏ သတင်းစကားများ၌ အကြံပြုချက်အတိုင်း အလေးထား လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ရရှိမည့်အကျိုးကျေးဇူးများကို ဖော်ပြ၍ ဆွဲဆောင်ပါ။
- အကြံပြုချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကျန်းမာရေးသာမက အခြား စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အကျိုးကျေးဇူးများပါရရှိနိုင်ကြောင်း ထပ်မံအသိပေးပါ။
 - ဥပမာ- ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါဖြစ်ပွားချိန်တွင် ဦးစီးဌာနက ကြက်များကို ရှင်းပစ်ရန် အကြံပြုမည်။ မွေးမြူသူအတွက်လည်း ငွေကြေးဆုံးရှုံးမှု အလွန်ကြီးမားမည်။ ထိုအခါ ဦးစီးဌာနသည် သတင်းစကားတွင် မွေးမြူသူတို့၏မိသားစုနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွက် ကျန်းမာရေးကာကွယ်ပေးနိုင်မှု အကျိုးကျေးဇူးနှင့် ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါသည် အခြားခြံများသို့ကူးစက်သွားလျှင် ရေရှည်အားဖြင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် စီးပွားရေးဆုံးရှုံးမှုများကို အထူးအလေးပေးဖော်ပြပေးပါ။

၅။ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး ဆောင်ရွက်မှုများဖြင့် ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း

ဦးစီးဌာနသည် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ဌာနအပေါ် ယုံကြည်မှုသည် အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာသဘောပေါက်ပါသည်။ ကံအားလျော်စွာပင် ဦးစီးဌာနသည် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အရှိဆုံးသူများ၏ ယုံကြည်မှုကို ရရှိထားပါသည်။ ဌာန၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များတွင် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများနှင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သော တိရစ္ဆာန်ရောဂါဖြစ်ပွားချိန်များတွင် ယုံကြည်မှုကို တိုးမြှင့်ခိုင်မြဲစေခြင်းလည်းပါဝင်သည်။ ဦးစီးဌာနအပေါ် ယုံကြည်မှုသည် ဌာနက မိမိတို့ကိုအလေးထားမှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ နည်းပညာကျွမ်းကျင်မှု၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုနှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ ဌာန၌ ရှိသည်ဟု ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက ခံယူထားမှုပေါ်တွင် မူတည်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် မွေးမြူရေးနှင့်ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ ယုံကြည်မှုကို ခိုင်မာစွာရရှိထားပြီးဖြစ်သော်လည်း ယုံကြည်မှုသည် တန်ဖိုးရှိကာ လွယ်ကူလျင်မြန်စွာ ပျောက်ဆုံးသွားနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သိရှိထားပါသည်။ ယခင်က တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် မီဒီယာသတင်းများက ဦးစီးဌာနကြောင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ စီးပွားရေး ဆုံးရှုံးမှုများဖြစ်ရသည်ဟု စွပ်စွဲခံခဲ့ရဖူးသည်။ ဤသတင်းများသည် ဌာနအပေါ်ယုံကြည်မှုကို ထိခိုက်စေသည်။ ထို့ကြောင့် ယုံကြည်အားထားမှုကိုမြှင့်တင်ရန်နှင့်ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်မှာ ဦးစီးဌာန၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးမဟာဗျူဟာ၏ အဓိကအချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ယုံကြည်အားထားမှုကို တည်ဆောက်ရာတွင် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဆိုင်ရာ ကွင်းဆင်းလှုပ်ရှားမှုများ၊ သတင်းစကားများ၊ လူထု၏ပါဝင်ပူးပေါင်းမှုများ စသည်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်သွားရပါမည်။

၅.၁။ ဂုဏ်သိက္ခာရှိမှုကိုအခြေခံ၍ ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း

ဦးစီးဌာန၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ ရိုးသားဖြောင့်မတ်မှုနှင့် အားကိုးအားထားပြုနိုင်မှုတို့ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားပေးသင့်ပါသည်။ ယင်းအတွက်နည်းလမ်းများမှာ-

- (က) လတ်တလော ရနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များကို နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ သိစေခြင်း (ပွင့်လင်းမြင်သာမှု)။
- (ခ) ကျန်းမာရေးကာကွယ်ပေးမှုအတွက် အရေးကြီးသောသတင်းအချက်အလက်များကို အထူးဖော်ပြပေးသည့်အပြင် စိတ်ပါဝင်စားသူများ ထပ်မံသိရှိလိုပါက ရှာဖွေနိုင်ရန် အခြားအကြောင်းအရာများကို ဖြည့်စွက်ဖော်ပြပေးခြင်း (ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ရိုးသားဖြောင့်မတ်မှု)။
- (ဂ) သတင်းအချက်အလက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ မသေချာသေးပါက သိရှိပြီးနှင့် မသိရှိသေးသောအချက်များကိုဖော်ပြပြီး ယင်းတို့ကို ဖြေကြားနိုင်ရန်၊ ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် ဌာနက စူးစမ်းရှာဖွေနေကြောင်း ပြန်ကြားပေးခြင်း (ပွင့်လင်းမြင်သာမှု)။
- (ဃ) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့၏ စိတ်ဝင်စားမှုနှင့်မေးခွန်းများကို စူးစမ်းလေ့လာကာ ဖြေကြားပေးနေခြင်း (ပွင့်လင်းမြင်သာမှု)။

- (င) အခြေအနေကောင်းလာသည်နှင့်အမျှ နောင်တွင်ပေးမည့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်တို့သည် ပြောင်းလဲလာဖွယ်ရှိသည်ဟု ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့ကို ကြိုတင် သိထားစေခြင်း (ရိုးသားဖြောင့်မတ်မှု)။

၅.၂။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုကိုအခြေခံ၍ ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း

ဦးစီးဌာန၏ ပညာရပ်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှုကို လျင်မြန်တိကျမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက် ရရှိရာဌာနအဖြစ် လက်တွေ့ပြသခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အခါအားလျော် စွာထုတ်ပြန်သည့် လမ်းညွှန်ချက်များကို အခြားကျွမ်းကျင်သူများ၏ အယူအဆနှင့်ပါကိုက်ညီလျက် မပြောင်းမလဲ တစ်သမတ်တည်း ကြောင်းကျိုးညီညွတ်နေစေခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဌာန၏ အကြံပြုချက် များအရာရောက်မှုကို ပြသနိုင်သည်။ ယင်းအတွက်နည်းလမ်းများမှာ-

- (က) တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအန္တရာယ် ခြိမ်းခြောက်မှုအသစ်များအတွက် သတင်းအချက် အလက်ကို စောစီးစွာထုတ်ပြန်ပေးပြီး တိုးတက်လာမှုကို ဆောလျင်စွာ ကြေညာပေးခြင်း၊
- (ခ) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့၏ မေးခွန်းများကို လျင်မြန်တိကျစွာ ဖြေကြားပေးခြင်း၊
- (ဂ) သတင်းအချက်အလက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်အသစ်များကို လျင်မြန်စွာ ထုတ်ပြန်ပေးနိုင် ရန် အတည်ပြုပေးသည့် စနစ်ကို ထူထောင်ထိန်းသိမ်းထားရှိခြင်း၊
- (ဃ) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအားလုံး နားလည်စေနိုင်မည့် ရှင်းလင်းသော စကားလုံးများ အသုံးပြုခြင်း၊
- (င) အခြေအနေအရပ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ နောက်ဆုံးဖြစ်ရပ်များနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များကို ကြိမ်ဖန်များစွာနှင့် ကျယ်ပြန့်စွာ ပြန်ကြားပေးနေခြင်းဖြင့် ဌာနသည် သတင်းအချက် အလက်ရယူရမည့် သတင်းဇာစ်မြစ်ဖြစ်လာစေခြင်း၊
- (စ) မိမိထုတ်ပြန်သည့်သတင်းအချက်အလက်များကို မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းများကထုတ်ပြန်သည့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက် အသစ်များ ပါ အကြောင်းအရာ၊ ထုတ်ပြန်ချိန်တို့နှင့် တစ်ပြေးညီဖြစ်နေစေရန် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နေ ခြင်း၊
- (ဆ) ဦးစီးဌာန၏အကြံပြုချက်များအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုနှင့် ရလဒ်ကောင်းများရရှိမှု ကို ဆက်စပ်ပြန်ကြားပေးနေခြင်း။

ဦးစီးဌာန၏ ပညာရပ်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်မှုအပေါ် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ ယုံကြည်အားထား မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ‘ဦးစီးဌာနသည် အရေးပေါ်ကိစ္စရပ်တိုင်းတွင် မသေချာမရေရာမှုကို မျှော်လင့် ထားပြီး စီမံခန့်ခွဲခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များသည်လည်း အချိန်နှင့် အမျှ ပြောင်းလဲနိုင်ကြောင်း၊ အရေးပေါ်အခြေအနေကို စုံစမ်းထောက်လှမ်းချက်အရ တွေ့ရှိလာရသည့်

သတင်းအချက်အလက်များသည် မူလမျှော်မှန်းထားသည်နှင့် ကွဲပြားခြားနားတတ်ကြောင်း’ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ သိနားလည်ထားစေရန် ဆောင်ရွက်ထားရပါမည်။

ဥပမာအားဖြင့် ခွာနာလျှာနာရောဂါတွင် Serotype ၇ မျိုးရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခုအချိန်ထိ Serotype ၃ မျိုးတွေ့ပြီးဖြစ်သည်။ နောင်တစ်ချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ခွာနာလျှာနာရောဂါဖြစ်ပွားလာ၍ ဦးစီးဌာနက ရောဂါစူးစမ်းလေ့လာချိန်တွင် မမျှော်လင့်သော၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မဖြစ်ခဲ့ဘူးသော serotype အသစ်တစ်မျိုးတွေ့ကောင်းတွေ့လာနိုင်သည်။ အကယ်၍ ဌာနက ယင်းပိုးမျိုးသစ်အတွက် ကာကွယ်ဆေးထိုးခိုင်းပါလျှင် ယခင်ပိုးမျိုးများအတွက် ကာကွယ်ဆေးထိုးထားပေးပြီးဖြစ်သော မွေးမြူသူများအတွက် စိတ်ရှုပ်ထွေးသွားဖွယ်ရှိပြီး ရောဂါပိုးမျိုးများသည် ရောဂါလက္ခဏာတူသော်လည်း ကာကွယ်ဆေးခြင်းမတူကြောင်းသိရ၍ အံ့ဩသွားကြမည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်ရှုပ်ထွေးသွားပြီး ဌာနအပေါ် ယုံကြည်မှု မပျက်ပြားစေရန် ‘မသေချာမရေရာမှုများကို မျှော်လင့်ထားရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ သတင်းအချက်အလက်အသစ်များတွင် မမျှော်လင့်သော အကြံပြုချက်များပါဝင်လာနိုင်ကြောင်း’ စောစီးစွာ အသိပေးထားရမည်။

ဤကဲ့သို့ စူးစမ်းလေ့လာမှုများအရ မမျှော်လင့်သော သတင်းအချက်အလက်အသစ်များ ပါရှိလာနိုင်သည်ကို ဌာနက ကြိုတင်အသိပေးမထားလျှင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက ‘ဌာနက သတင်းအမှားများ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်ဟုလည်းကောင်း၊ အကြံပြုချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ စိတ်ပြောင်းသွားသည်ဟုလည်းကောင်း’ ထင်ကြပေမည်။ ထို့ကြောင့် ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် မသေချာမရေရာမှုများနှင့် ပတ်သက်၍-

- (က) အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ မသေချာမရေရာမှုများရှိနိုင်သော်လည်း ကနဦးပိုင်းအဆင့်များတွင်ပင် စောစီးစွာနှင့် မကြာခဏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းပြုနေရန်၊
- (ခ) မသေချာသေးသည့်အချက်များ၊ သိရှိပြီးသည့်အချက်များကို သတ်မှတ်ပြန်ကြားနေရန်၊
- (ဂ) ဦးစီးဌာနသည် အရေးပေါ်အခြေအနေကို စူးစမ်းထောက်လှမ်းနေသည်နှင့်အမျှ အပြောင်းအလဲများကို မျှော်လင့်ထားရန်၊ နောက်ဆုံးသိရှိထားသည့် အခြေအနေနှင့် ညွှန်ကြားချက်များကို ယာယီ (provisional or interim) ဟု သဘောထားပြီး သတင်းအချက်အလက်အသစ်များ၊ လမ်းညွှန်ချက်အသစ်များရရှိလာသည်နှင့် အမြန်ဆုံးထုတ်ပြန်သွားပါမည်ဟု ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများကို ပြောကြားထားရန်တို့ဖြစ်သည်။

၅.၃။ အလေးထား ဂရုပြုမှုအကို အခြေခံ၍ ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း

ဦးစီးဌာနသည် အန္တရာယ်ကျရောက်ရန် အလားအလာရှိသူများကို အလေးထားခြင်းဖြင့် ဌာနအပေါ် ယုံကြည်အားထားမှုရှိလာကြောင်း သဘောပေါက်သည်။ ဦးစီးဌာနသည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏အကျိုးထက် အစိုးရကိုကာကွယ်ရန် ပိုမိုအလေးထားသည်ဟု ယူဆလာကြလျှင် ယုံကြည်ကိုးစားမှုပျောက်ကွယ်သွားပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ယုံကြည်ကိုးစားမှုတည်တံ့စေရန် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားမှုများကို အောက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်သင့်သည်-

- (က) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့၏ သဘောထားကိုနားထောင်ပြီး တိုက်ရိုက် တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းပေးခြင်း၊
- (ခ) ပညာရပ်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများက အရေးကြီးဟုယူဆစေကာမူ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် လူထု၏အလေးထားမှုကို လေးစားကြောင်းပြသခြင်း၊
- (ဂ) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့၏ မေးခွန်းများ၊ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ရယူစုဆောင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းများရှာဖွေရန် (အရေးပေါ်ဖုန်းလိုင်းများမှတစ်ဆင့် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ ရေဒီယိုမှ ပြောဆို ထုတ်လွှင့်ချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ သတင်းနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာတို့ကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ တရားဝင်ဆက်သွယ်ရန် အုပ်စုများ၊ အရေးပါသောသတင်းပေးသူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းနှင့် ပြင်ပမှ တုံ့ပြန်ချက်များကို ရယူခြင်း)
- (ဃ) ကျန်းမာရေး၊ ပိုင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းတွင် ဆုံးရှုံးမှုကို ထိခိုက်ခံစားနေရသော သို့မဟုတ် ဆုံးရှုံးနိုင်ဖွယ်ရှိသော သူများကို ကိုယ်ချင်းစာနာထောက်ထားကြောင်း သိရှိစေရန်ပြန်ကြားပေးခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

၅.၄။ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုဖော်ပြ၍ ယုံကြည်အားထားမှု တည်ဆောက်ခြင်း

တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများနှင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သော တိရစ္ဆာန်ရောဂါဖြစ်ပွားနေချိန်များတွင် ဦးစီးဌာနသည် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း၊ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားပေးခြင်းတို့ဖြင့် ဌာနအပေါ်ယုံကြည်ကိုးစားမှုကို ထူထောင်နိုင်သည်။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုသည် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်ပြီး ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်ဖြင့် ကိစ္စရပ်များကို ပြီးမြောက်စေနိုင်ကြောင်း ပြသနိုင်လျှင်၊ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားပေးနိုင်လျှင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့သည် ယင်းအဖွဲ့အစည်းပေါ်တွင် ယုံကြည်လာပြီး လမ်းညွှန်မှုကိုလည်းလိုက်နာလာပါမည်။ ဦးစီးဌာနကို ယုံကြည်ကိုးစားမှုရှိလာရန်-

- (က) တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများအတွက် ရောဂါစူးစမ်းထောက်လှမ်းခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ထိန်းချုပ်မှုများတွင် အဓိကအခန်းမှပါဝင်နေကြောင်း ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း၊
- (ခ) မိမိတို့ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နေသော လုပ်ငန်းများနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို မကြာခဏ ကျယ်ပြန့်စွာ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်း၊
- (ဂ) အခြားအဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း ဦးစီးဌာနနှင့်အတူ လက်တွဲဆောင်ရွက်နေကြောင်း ပြသခြင်း၊ (ပူးတွဲ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ဆောင်ရွက်နေမှုများကို သတင်းစကားပါးခြင်း)
- (ဃ) သက်ဆိုင်ရာဌာနများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ အထူးတာဝန်အဖွဲ့ (Task force) များ ထူထောင်ပြီး ဦးစီးဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အထူးတာဝန်အဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ရလဒ်များကို ပြန်ကြားပေးခြင်း။

၆။ သတင်းစကားပြုစုခြင်း

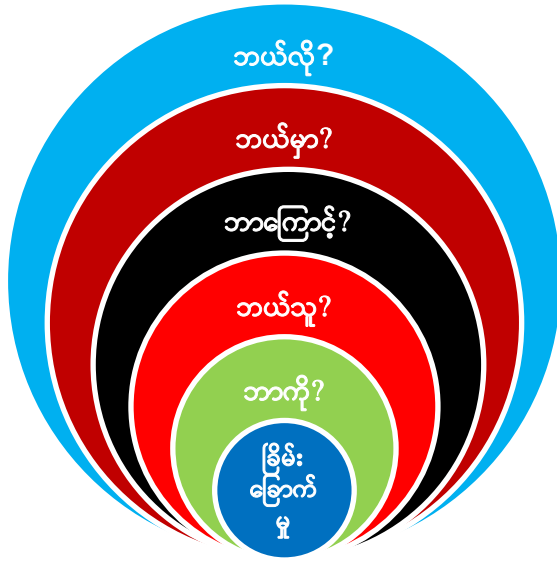
၆.၁။ ဦးစီးဌာန၏ သတင်းစကားများတွင် ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာ

ဦးစီးဌာန၏ သတင်းစကားတွင် အဓိကအားဖြင့် ၂ ပိုင်းပါဝင်ပါသည်-

- (၁) လက်ရှိအခြေအနေကိုဖော်ပြခြင်းနှင့်
- (၂) ကျန်းမာရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အကြံပေးခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် အရေးပေါ်အခြေအနေ၏အကြောင်းကို နားလည်လာလေ ခံစားနေရသော မရေရာမသေချာမှုများ လျော့နည်းသွားလေဖြစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် သတင်းအချက်အလက်များအပေါ် ပို၍အခြေခံလာကြလေသည်။ အခြေအနေကို သေချာစွာဖော်ပြထားလျှင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့သည် ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်း သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေသည် ထိန်းချုပ်၍မရဟု ယူဆပြီး အလျင်စလို ဖြစ်သွားတတ်သည်။ မလိုအပ်သည်တို့ကို ဆောင်ရွက်လာကြသည်။ ထိုသူတို့သည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်နှင့် မိမိတို့၏မွေးမြူရေးလုပ်ငန်းကို ကာကွယ်ရန် ဆောင်ရွက်ရမည်တို့ကိုလည်း သိလိုလာကြသည်။ ဦးစီးဌာနက အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်တို့ကို မပေးခဲ့လျှင် အခြားနေရာများတွင် ရှာဖွေကြမည်ဖြစ်ပြီး မရေရာသော အကြံပေးချက်များကိုလည်း လုပ်ဆောင်ကြမည်။ ကံအားလျော်စွာပင် ဦးစီးဌာနသည် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် လူကိုကူးစက်တတ်သော ရောဂါဖြစ်ပွားမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆက်သွယ်အသိပေးရေးအတွက် ကြိုတင်မျှော်လင့် ပြင်ဆင်ထားနိုင်သည်။

ပုံ (၂) ရောဂါစတင်ဖြစ်ပွားချိန်နှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူလူထုတို့ ချက်ချင်းသိလိုသည့်အချက်များမှာ အောက်ပါတို့ ဖြစ်ကြသည်-

- ဘာတွေဖြစ်နေလဲ?
- ဘယ်သူတွေကို ထိခိုက်နေလဲ?
- ထိခိုက်လာနိုင်ခြေရှိလား? မိမိလား?
- မိမိမွေးမြူထားတဲ့တိရစ္ဆာန်တွေကိုလား?
- ဘာဖြစ်လို့ဖြစ်တာလဲ? ဘာကရောဂါ ဖြစ်ပွားစေပြီး ကျန်းမာရေးကိုခြိမ်းခြောက်နေတာလဲ?
- ရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေတွေက အခုဘယ်မှာဖြစ်နေလဲ?
- ဘယ်ကိုပျံ့နှံ့နေလဲ?
- ဘယ်လိုကူးစက်ပျံ့ပွားနိုင်တာလဲ?
- ဘယ်လိုကုသရမလဲ?

ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ဦးစွာသိလိုသည့် သတင်းအချက်အလက်မှာ (ဘာလဲ?၊ ဘယ်သူလဲ?၊ ဘာကြောင့်လဲ?၊ ဘယ်မှာလဲ?၊ ဘယ်လိုလဲ?) စသည်တို့ဖြစ်ပြီး ဦးစီးဌာန၏ ရောဂါစူးစမ်းထောက်လှမ်း

ရေးလုပ်ငန်းတွင် အဖြေရှိနေပါသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့က ဖြေပေးနိုင်ပါသည်။ ဤသတင်းအချက်အလက်ကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာ မကျွမ်းကျင်သော ပြည်သူလူထုနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအတွက် ရိုးရှင်းလွယ်ကူစွာ ပြန်ကြားပေးပါ။ ဆက်စပ်သောရုပ်ပုံများ၊ ပုံဆွဲထားသည်များ ထည့်ပေးပါ။ ဦးစီးဌာန၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် သို့မဟုတ် သတင်းမီဒီယာတွင်ဖော်ပြပြီး ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ နှင့်လည်း တွေ့ဆုံရှင်းပြနိုင်ပါသည်။

၆.၁.၁ အချိန်နှင့်အမျှ အကြောင်းအရာများ ပြောင်းလဲနေခြင်း

အခြေခံမေးခွန်းများဖြစ်သည့် (ဘာလဲ?၊ ဘယ်သူလဲ?၊ ဘာကြောင့်လဲ?၊ ဘယ်မှာလဲ?၊ ဘယ်လိုလဲ?) စသည်တို့ကို ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေကာလတစ်လျှောက်လုံး အခြေအနေပြောင်းသည်နှင့်အမျှ မေးမြန်းနေကြမည်သာဖြစ်သည်။ ဦးစီးဌာန၏ ပညာရပ်ဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာများ မကြာခဏ ပြောင်းလဲနေသည်နှင့်အမျှ ရိုးရှင်းစွာဘာသာပြန်ထားချက်များကို ဆက်စပ်ပတ်သက်သူနှင့် ပြည်သူလူထုတို့သို့ ဆိုရှယ်မီဒီယာနှင့် သတင်းစာမှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် လူချင်းတွေ့ဆုံ ရှင်းပြနိုင်သည်။

ယင်းတို့ကို "ယာယီ" သတင်းစကားအနေဖြင့် သတ်မှတ်ထားပြီး "ရောဂါစုံစမ်းထောက်လှမ်းမှုကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေပါကြောင်း၊ ယခုအကြံပြုချက်များမှာ ဦးစီးဌာနက ယခုလက်ရှိ သိရှိထားချက်များအပေါ်အခြေခံထားပါကြောင်း၊ ဦးစီးဌာနကပိုမိုသိရှိလာသည်နှင့်အမျှ အကြံပြုချက်များ ပြောင်းလဲနိုင်ပါကြောင်း၊ သတင်းအချက်အလက်အသစ်များကို ရရှိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်အသိပေးသွားမည်ဖြစ်ပါကြောင်း" အသိပေးထားရပါမည်။

အခြေအနေတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများကိုပေးမည့် သတင်းအချက်အလက်သည်လည်း ပိုမိုစုံလင်တိကျလာပါမည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် ဦးစီးဌာန၏ ရုံးချုပ်နှင့်နယ်ဝန်ထမ်းများကို မီဒီယာ၊ ရောင်းဝယ်သူများ၊ မွေးမြူသူများနှင့် အခြားသူများက မေးလေ့ရှိသည့် မေးခွန်းများမှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်ကြပါသည်-

- (၁) ဘယ်တုန်းက ရောဂါစတင်ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသလဲ?၊ အခုဘာတွေဖြစ်နေပါသလဲ?
- (၂) လူတွေကို၊ အခြားကြက်ငှက်တွေကို၊ အခြားဒေသတွေကို ချက်ချင်းပျံ့နှံ့ပြီး အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိလား?
- (၃) အခြေအနေ ဘယ်လောက်ဆိုးရွားနေပြီလဲ?
- (၄) အခုအခြေအနေက ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီလား?
- (၅) ဘယ်လောက် ထိခိုက်ခံထားရပြီလဲ?
- (၆) ဘယ်မှာ အကူအညီတောင်းလို့ရမလဲ?
- (၇) ဒီရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ဖို့ ဘာတွေလုပ်ထားပြီလဲ?
- (၈) ဘယ်လိုကြက်မျိုးတွေ အဖြစ်များတာလဲ၊ ရောဂါကြောင့်ဖျားတာလား၊ သေတာလား၊ ရောဂါသယ်ဆောင်တာလား၊ ဘယ်လောက်ထိခိုက်နေပြီလဲ?

- (၉) ရောဂါပျံ့နှံ့လာတဲ့အတွက် ဘယ်လိုလက္ခဏာသွင်ပြင်တွေ၊ အခြားထိခိုက်မှုတွေဖြစ်လာပြီလဲ? (သေပျောက်တာ၊ မလုပ်မကိုင်နိုင်တာ၊ စီးပွားရေးထိခိုက်တာစသည်ဖြင့်)
- (၁၀) ဒီစုံစမ်းထောက်လှမ်းမှုကို ဘယ်သူ သို့မဟုတ် ဘယ်အဖွဲ့အစည်းက ဦးဆောင်တာဝန်ယူနေလဲ?
- (၁၁) တခြားဘယ်သူ သို့မဟုတ် ဘယ်အဖွဲ့အစည်းက ဒီတုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းတွေမှာပါနေသေးလဲ?
- (၁၂) လူတွေကိုဘာတွေလုပ်ဖို့များ အကြံပေးနေသလဲ? (မွေးမြူသူတွေ၊ ထုတ်လုပ်သူတွေ၊ ဈေးတွေ၊ စားသုံးသူတွေ)
- (၁၃) ပုံမှန်အခြေအနေကို ပြန်ရောက်ဖို့ ဘယ်လောက်ကြာမလဲ?
- (၁၄) လူတွေရော နေမကောင်းဖြစ်လား?

၆.၁.၂ ဦးစီးပေး အကြောင်းအရာ

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအတွက် ဦးစီးဌာနနှင့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်သည့် သတင်းအချက်အလက် အားလုံးကို ပေးနိုင်ရမည်။ သိရှိပြီး သတင်းအချက်အလက်အားလုံးကို အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အများပြည်သူသိရှိနိုင်သော သတင်းလမ်းကြောင်းများတွင် တင်ထားရမည်။ သို့သော် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်အားလုံးကို တစ်ခုမကျန် ပေးပို့နေရမည် မဟုတ်ပါ။ သတင်းအချက်အလက်များလွန်းလျှင် လက်ရှိအခြေအနေနှင့် ဆောင်ရွက်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် ကျန်းမာရေး အကြံပြုချက်များထဲမှ အရေးကြီးသည်များကို လွတ်သွားနိုင်သည်။ ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် အရေးအကြီးဆုံးအချက်များကိုသာ အာရုံစိုက်နိုင်ရန် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။

ဦးစီးဌာနသည် ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်း၏ နောက်ဆုံးအခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးစီးပေး သတင်းအချက်အလက်ကိုသာ ပေးခြင်းဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ကိုယ်တိုင်၊ သူတို့၏တိရစ္ဆာန်များနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတို့ကို ကာကွယ်နိုင်ရန် သင့်တော်သည့်အချိန်တွင် သင့်တော်သည်များကိုသာ ဆောင်ရွက်ကြရပါမည်။

အရေးပေါ်အခြေအနေအတွက် အရေးအပါဆုံး ဦးစီးပေးသတင်းအချက်အလက်ပေးနိုင်ရန် ဦးစီးဌာနသည် အဓိကမေးခွန်း ၃ ခုအပေါ်တွင် အခြေခံနိုင်ပါသည်။ ယင်းအတွက် အဖြေများသည် သတင်းစကားတွင် ယခုချက်ချင်းသိရန် လိုအပ်ချက်များအဖြစ် ပါဝင်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။

- (၁) ယခုအခြေအနေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသိသင့်သည့် အရေးအကြီးဆုံးအချက်များနှင့် လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့၏ ကျန်းမာရေးကိုကာကွယ်ရန် လမ်းညွှန်ချက်များ၊
- (၂) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ အသိလိုဆုံးအချက်များ၊
- (၃) ဦးစီးဌာနက အလေးထားပြီး မတင်ပြလျှင် နားလည်မှု မှားယွင်းနိုင်သည့်အချက်များ၊

ဦးစီးဌာနသည် လတ်တလောအရေးကြီးသည့်အချက်များကိုသာ အထူးဖော်ပြခြင်းဖြင့် (နောင်တွင် အရေးကြီးလာမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် အာရုံမထားဘဲ) ယခုလတ်တလောလိုအပ်ချက်ကိုသာ သိလို သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သော ပြည်သူလူထု၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီစေသည်။ နောင်တစ်ချိန် တွင် အရေးကြီးလာမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးတွင်လည်း အာရုံမထားကြပါ။ အနည်းငယ်ကွာခြားချက် များ၊ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကိုလည်း စိတ်မဝင်စားဘဲ ရှင်းလင်းပြတ်သားသော အကြံပေး ချက်ကိုသာ လိုကြသည်။

ဥပမာ- ယခု တရုတ်နိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားနေသော အာဖရိကဝက်အပြင်းဖျားရောဂါ (African swine fever) သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ဝင်ရောက်ပျံ့နှံ့လာဖွယ်ရာရှိလျှင် ယင်းဒေသတွင် ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ကနဦး ဆက်သွယ်အသိပေးရမည့် အကြောင်းအရာများ၌ အောက်ပါတို့ပါဝင်သင့်သည်-

- ASF ကို ----- (ဒေသ) ရှိ ----- ဈေးများ၊ ခြံများတွင် တွေ့ရှိရသည်။
- ASF သည် တောဝက်နှင့် မွေးမြူရေးဝက်များကို ရောဂါဖြစ်ပွားစေပြီး သေစေတတ်သည်။
- ASF သည် လူကို ရောဂါမဖြစ်စေပါ။ ရောဂါဖြစ်ပွားသောဝက်၏ အသားကို သေချာစွာ ချက်ပြုတ်၍ စားလျှင် စိတ်ချရသည်။
- ဝက်များတွင် ASF ရောဂါလက္ခဏာမျိုးစုံပြတတ်သော်လည်း အပြင်းဖျားခြင်း၊ အစာမစား လိုခြင်း၊ အားနည်းခြင်း၊ အရေပြားပေါ်တွင် အနီကွက်များ၊ အနာမည်းများတွေ့ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ဝမ်းသွားခြင်း၊ အော့အန်ခြင်း၊ ချောင်းဆိုးခြင်းနှင့် အသက်ရှူခက်ခဲခြင်းတို့ လည်းဖြစ်နိုင်သည်။
- ----- (ရောဂါဖြစ်ပွားရာဒေသရှိ) မွေးမြူသူများ၊ ဈေးစီမံအုပ်ချုပ်သူများနှင့် ဝက်ရောင်း ဝယ်သူများသည် မိမိတို့ဝက်များကို ASF ရောဂါလက္ခဏာများ ရှိ၊ မရှိ ပုံမှန် ကြည့်ရှုစစ်ဆေး ပြီး တွေ့ရှိပါက----- ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များကို ချက်ခြင်းသတင်းပို့ပါ။
- ရောဂါလက္ခဏာပြပြီး ၇ ရက်မှ ၁၀ ရက်အတွင်း ဝက်များသေဆုံးနိုင်သည်။ ပြန်လည် နှာလန်ထလာသော ဝက်များသည် လပေါင်းများစွာ ဗိုင်းရပ်စ်ကို သယ်ဆောင်ထားနိုင်သည်။
- ရောဂါပိုးရှိသော ဝက်သားအစိမ်း သို့မဟုတ် အသားကို ကျက်အောင်မချက်ဘဲ ဝက်စာတွင် ထည့်ကျွေးမိခြင်းဖြင့် ဝက်အုပ်ထဲသို့ ASF ရောဂါဝင်ရောက်ကူးစက်နိုင်သည်။
- ရောဂါစတင်ကူးစက်ဖြစ်ပွားလျှင် ယင်းဝက်အုပ်စုအတွင်းရှိ ဝက်အချင်းချင်း တိုက်ရိုက်ထိ တွေ့ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ရောဂါပိုးငြိတွယ်နေသော ပစ္စည်းများ (ယာဉ်များ၊ အသုံးအဆောင် ပစ္စည်းများ၊ ဖိနပ် သို့မဟုတ် အဝတ်အစားတို့) မှတဆင့်ဖြစ်စေ ကူးစက်နိုင်သည်။
- ဝက်များကို အစာအကြွင်းအကျန်များကျွေးလျှင် မချက်ပြုတ်ဘဲ အစိမ်းမကျွေးသင့်ပါ။ ဝက်ကိုကျွေးမည့် အစာကျန်များကို ၇၀°C (၁၅၈ ဒီဂရီဖာရင်ဟိုက်) အပူချိန်တွင် မိနစ် (၃၀) ခန့် အပူပေးကြိုချက်ပါ။
- ဝက်အသစ်ဖြစ်စေ၊ ဝက်ခြံသို့ ပြန်သွင်းလာသော ဝက်ဖြစ်စေ ဝက်အုပ်အတွင်း ပြန်လည် မရောသွင်းမီ ရက်သတ္တပတ် အနည်းငယ်ခန့် သီးသန့်ခွဲထားသင့်သည်။

၆.၁.၃ ရောဂါမဖြစ်ပွားမီ သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေများမတိုင်မီ အကြောင်းအရာ ကြိုတင် ပြင်ဆင်ခြင်း

ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ သတင်းအချက်အလက် လိုအပ်ချက်ကို ဦးစီးဌာနက မျှော်မှန်းထား နိုင်၍ အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာများကို ပြင်ဆင်ထားနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှု တစ်ခုနှင့်တစ်ခုတွင် ပြောင်းလဲမှုမရှိတတ်သော အောက်ဖော်ပြပါ ယေဘုယျအကြောင်းအရာများဖြစ်သည်။ ဦးစီးဌာနသည် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ ကျွမ်းကျင်မှုအပေါ်အခြေခံ၍ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသောရောဂါများအတွက် လက်ကမ်းစာစောင်များ၊ အချက်အလက်စာရွက်များကို ပြင်ဆင်ထားနိုင်သည်။

(ဥပမာ- ခွေးရူးရောဂါ၊ ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ၊ ဝက်အပြင်းဖျားရောဂါ၊ ဒေါင့်သန်းရောဂါ စသည်ဖြင့်)

- ရောဂါလက္ခဏာများ၊
- မြန်မာနှင့် အာရှတစ်ခွင်တွင် ရောဂါ ဖြစ်ပွားမှုများ၊
- ပြီးခဲ့သည့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုများ၊
- ကာကွယ်မှုအဆင့်ဆင့်၊
- ကုသမှု၊
- သတင်းအချက်အလက် ထပ်မံရှာဖွေနိုင်မည့်နေရာများ၊

ရောဂါဖြစ်ပွားလာချိန်တွင် ဦးစီးဌာနသည် ပြင်ဆင်ထားသည့် ယေဘုယျအချက်အလက်များ၌ တိကျသောအချက်အလက်များ (ရောဂါဖြစ်ပွားသောနေရာ၊ ရောဂါဖြစ်ပွားမှုအရေအတွက်၊ ရောဂါစတင် ဖြစ်ပွားသည့် နေ့စွဲနှင့်ပုံနှုန်းပုံများ) စသည်တို့ကို ထည့်သွင်း၍ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ၊ ဆွေးနွေးရန်အချက်များ၊ အများမေးလေ့ရှိသည့် မေးခွန်းများကဏ္ဍ၊ ပိုစတာ၊ ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေခြင်းစသည်တို့ဖြင့် ပေးနိုင်သည်။ ရောဂါမဖြစ်ပွားသော အချိန်များ ၌လည်း ယင်းယေဘုယျအချက်များကို ဦးစီးဌာနနှင့် အခြားအစိုးရ ဝက်ဘ်ဆိုက်များတွင် အချက်အလက် များအဖြစ် တင်ထားခြင်းဖြင့် ရောဂါဖြစ်ပွားလျှင် ချက်ခြင်းအလွယ်တကူ ရယူပြီးရည်ညွှန်းနိုင်သည်။

ပုံ (၃) ထိရောက်သောသတင်းစကားတွင်ပါဝင်မှုများ

၆.၂။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သော ခံယူချက်

ဦးစီးဌာနအတွက် ထူးခြားသော ဆက်သွယ်အသိပေးရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ တိရစ္ဆာန် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်၍ လွဲမှားသော ခံယူချက်များ ဖြစ်သည်။ နည်းပညာဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူတို့က အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆန်းစစ်ကြရာတွင် ရှေ့နောက်မညီညွတ်၊ ကွဲပြားခြားနားသည် ဟု ပြည်သူကယူဆလျှင် ဦးစီးဌာန၏ အကြံပြုချက်များကို လိုက်နာကြမည်မဟုတ်ပါ။

ဥပမာ- စိတ်ပူတတ်လွန်းသောစားသုံးသူသည် ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော တိရစ္ဆာန်၏ အသားကို စိတ်ချစွာစားသုံးနိုင်သော်လည်း မဝယ်ယူတော့ပါ။ လူနှင့်တိရစ္ဆာန် အပြန်အလှန် ကူးစက်တတ် သော ရောဂါဖြစ်ပွားချိန်တွင်မူ ယင်းအသားများကို စားသုံးခြင်းဖြင့် ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အလွန်မြင့်မားပါသည်။ မွေးမြူသူတို့က အန္တရာယ်ကိုမသိလျှင် စားသုံးရန်မသင့်သော ယင်းတိရစ္ဆာန်တို့၏ အသားနှင့် ထွက်ကုန်ပစ္စည်းများကို ဆက်လက်ရောင်းချနေမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်နှစ်မျိုးလုံးသည် ကျန်းမာရေးရော စီးပွားရေးကိုပါ ထိခိုက်စေနိုင်သည်။

၆.၂.၁ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သော ခံယူချက်ဆိုတာဘာလဲ

ယင်းသည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက ဆိုးကျိုးဖြစ်လာနိုင်ခြေကို ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ် သည်။ ကျန်းမာရေး၊ ပိုင်ဆိုင်မှု၊ ဂုဏ်သတင်း၊ လူမှုစီးပွားရေးဖူလုံမှု စသည်တို့ ဆုံးရှုံးခြင်းဖြစ်သည်။ သာမန်ပြည်သူလူထုသည် နည်းပညာကျွမ်းကျင်သူများမဟုတ်ကြ၍ ကျန်းမာရေးနှင့် တိရစ္ဆာန်ဆေးကု ဆရာဝန်များ၊ ရောဂါပျံ့နှံ့မှု စူးစမ်းလေ့လာသူများ၊ အခြားကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ကွဲပြားသော ခံယူချက်ရှိကြသည်။ ကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်တို့က အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆန်းစစ်ရာတွင် ကျန်းမာရေးအတွက် ရောဂါတစ်ခု၏ ပြင်းထန်မှု၊ ပျံ့နှံ့မှုတို့အပေါ် အခြေခံသော်လည်း သာမန်ပြည်သူ တို့ကမူ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး၊ စိတ်ခံစားမှု၊ လူမှုရေးနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းတို့တွင် အခြေခံ၍ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ပုံ (၄) သည် ပြည်သူလူထုက အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆုံးဖြတ်သော အချက်များဖြစ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာမကျွမ်းကျင်သောပြည်သူတို့သည် (ဥပမာ- ပြည်သူများ၊ စားသုံးသူ များ၊ မွေးမြူသူများ၊ ရောင်းဝယ်သူများ၊ ဈေးသည်များ၊ ဂျာနယ်လစ်များ) မိမိတို့ မထိန်းချုပ် မကိုင် တွယ်နိုင်သော၊ မိမိတို့နှင့်စိမ်းသော၊ မကျွမ်းဝင်သော၊ လူတွေ့ကြောင့်ဖြစ်တတ်သော၊ ပြန်ပြင်မရသည့် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုကိုဖြစ်စေသော၊ မည်သူမဆိုအသက်အရွယ်မရွေးဖြစ်နိုင်သော၊ ကလေးများကိုထိခိုက်စေ နိုင်သော လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့အတွက် ကျန်းမာရေးခြိမ်းခြောက်မှုများကို ပို၍အလေးထားကြသည်။ အရေးကြီးသည်ဟုယူဆပြီး သွေးရူးသွေးတန်းနှင့် အဓိပ္ပာယ်မဲ့သောအမူအကျင့်များကို ပြုလုပ်တတ်ကြ သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပြည်သူလူထုသည် အစားအသောက်အမူအကျင့်ဖြင့် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ထိန်း ချုပ်ကိုင်တွယ်နိုင်သည်ဟုယူဆသော၊ မိမိတို့နှင့်မစိမ်းသော၊ ကျွမ်းဝင်သော၊ သဘာဝအတိုင်းဖြစ်တတ် သော၊ ပြန်ပြုပြင်၍ရနိုင်သည့် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုကိုသာဖြစ်စေသော၊ လူပေါ်မူတည်ပြီး အသက်အရွယ် အလိုက်ဖြစ်စေနိုင်သော၊ ကလေးများကိုမထိခိုက်စေသော ရောဂါခြိမ်းခြောက်မှုများတွင် စိတ်ပူပန်မှု လျော့နည်းတတ်သည်။

ပုံ (၄) အများပြည်သူ၏ အန္တရာယ်အလားအလာကို ခံယူချက်

အများပြည်သူ၊ မကျွမ်းကျင်သူ၊ အန္တရာယ်အလားအလာကိုခံယူချက်	
ပူပန်မှုနည်းပြီး အရေးမကြီးဟု ယူဆစေသော ရောဂါများ	ပူပန်မှုများပြီး အရေးကြီးသည်ဟု ယူဆစေသော ရောဂါများ
မိမိတို့ကိုယ်တိုင် ထိန်းချုပ်နိုင်	မိမိတို့ကိုယ်တိုင် မထိန်းချုပ်နိုင်
ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီး မျှော်လင့်ထားသော	ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုမရှိ၊ မျှော်လင့်မထားသော
သဘာဝအလျောက်ဖြစ်သော	လူတွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော
ပြန်လည် ပြုပြင်၍ရနိုင်သော ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှု	ပြန်လည်ပြုပြင်၍မရနိုင်၊ သေစေတတ်သော ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှု
လူပေါ်မူတည်ပြီး အသက်အရွယ်အလိုက် ဖြစ်စေတတ်သော	မည်သူမဆို အသက်အရွယ်မရွေး ဖြစ်စေနိုင်သော
ကလေးများကို မထိခိုက်စေသော	ကလေးများကို ပိုမိုထိခိုက်စေနိုင်သော
Fischhoff ၁၉၉၇၊ Sandman 1999 နှင့် Slovic 1997 မှရရှိသည်။	

ဤထူးခြားချက်များကို အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေခံယူချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဦးစီးဌာနက သတင်းစကားပါးရာတွင် အသုံးပြုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဦးစီးဌာနသည် ရောဂါတစ်ခုအကြောင်းကို ပြည်သူလူထုက အရေးတယူရှိစေလိုလျှင် ယင်းသည် ထူးခြားဆန်းပြားသော ကလေးများကိုထိခိုက်စေသည့် ပြင်းထန်သောရောဂါတစ်မျိုးအဖြစ်ဖော်ပြနိုင်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်မှုလျော့စေလိုကာ သွေးရူးသွေးတန်း မဖြစ်စေလိုလျှင် ယင်းရောဂါကို ကာကွယ်နိုင်ကြောင်း၊ ထိရောက်သောကုသနည်းများ ရနိုင်ကြောင်း အထူးအလေးပေး ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ ဖြစ်နိုင်လျှင် ရောဂါဖြစ်သော်လည်း မသေဘဲရှင်ကျန်နှုန်းမြင့်မားကြောင်း (high survivor rate) အလေးပေးဖော်ပြခြင်းနှင့် ကလေးများကိုထိခိုက်စေသည့် သတင်းဇာတ်လမ်းများ ဖော်ပြမှုလျော့ချခြင်းတို့ဖြင့် လူထု၏ပူပန်မှုကို လျော့စေသည်။

ဥပမာ- ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါကြောင့် အရေးတကြီး လွန်ကဲစွာတုံ့ပြန်ဖြစ်ပွားမှုများ လျော့နည်းစေလိုလျှင် ဦးစီးဌာန၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ကြက်များကို စိတ်ချစွာ ကိုင်တွယ်ချက်ပြုတ်ပုံ အဆင့်ဆင့် ပြုလုပ်နေသည့်ပုံများ ပြပေးနိုင်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် ဦးစီးဌာန၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ကူးစက်ရောဂါကိုထိန်းချုပ်နိုင်ပြီး မည်သို့ကာကွယ်ရမည်ကို သိရှိကြောင်းလည်း ခံယူလာမည်ဖြစ်သည်။

သို့မဟုတ်- ဦးစီးဌာနသည် ရာသီတုပ်ကွေး H1N1 နှင့် ပတ်သက်၍ ပူပန်မှုလျော့စေလိုလျှင် ယခုဖြစ်ပွားနေသော ပိုးမျိုးစိတ်သည် ပြည်သူတို့နှင့် မစိမ်းသောပိုးဖြစ်ကြောင်းကို "ယခု -----ဒေသတွင်ဖြစ်ပွားနေသော ရာသီတုပ်ကွေးသည် H1N1 ကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း၊ ယမန်နှစ်ကဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ပိုးမျိုးပင်ဖြစ်ကြောင်း၊ လူအများကိုချောင်းဆိုးခြင်း၊ ကိုယ်အပူချိန်တက်ခြင်းများဖြစ်စေသော်လည်း မြောက်များစွာသေဆုံးမှုမဖြစ်စေကြောင်း" ပြောပြနိုင်သည်။ ဤဥပမာအားဖြင့် ပြည်သူလူထုသည်

ယခုဖြစ်ပွားနေသောရောဂါနှင့် ယခင်ကလည်းထိတွေ့ဖူးကြောင်း၊ အသစ်အဆန်းမဟုတ်ကြောင်း ပိုမိုသိ
လာပြီး ချောင်းဆိုးခြင်း၊ ကိုယ်ပူခြင်းမျှသာဖြစ်စေကာ သေဆုံးမှုအနည်းအကျဉ်းသာရှိကြောင်း သိလာ
မည်။ ယခုဖြစ်ပွားနေသော တုပ်ကွေး၏လက္ခဏာများကိုသိရှိပြီး အရေးတကြီးပူပန်မှုကို လျော့နည်း
စေသည်။ (နောက်ဆက်တွဲ (၁) နှင့် ယုံကြည်အားထားမှုတိုးတက်စေခြင်း၊ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရန်
လှုံ့ဆော်ခြင်းအခန်းတို့တွင် ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးဆိုင်ရာသတင်းစကားများ ပြုစုရမည့်နည်းလမ်းများ၌
ဖော်ပြထားပါသည်)

၇။ သတင်းစကားဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့ ဆက်နွယ်မှု

တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ရပ်အတွက် ဦးစားပေးရမည့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူလူထုထံသို့ လမ်းညွှန်ချက်နှင့် သတင်းအချက်အလက်များ ထိရောက်စွာရောက်ရှိစေရန် ဦးစီးဌာနသည် လူသုံးများသောသတင်းလမ်းကြောင်းများကို အသုံးပြုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သတင်းရရှိရန် လူသုံးများသောသတင်းလမ်းကြောင်းများအကြောင်း ၂၀၁၇ခုနှစ် ဌာနပြည်သူ့သဘောထားလေ့လာမေးမြန်းရာတွင် တွေ့ရှိခဲ့ရသည့်ရလဒ်များကို ပုံ (၅)တွင် ဖော်ပြထားသည်-

ပုံ (၅) ပြည်သူများကြိုက်နှစ်သက်သည့် သတင်းရရှိရာလမ်းကြောင်း စစ်တမ်း

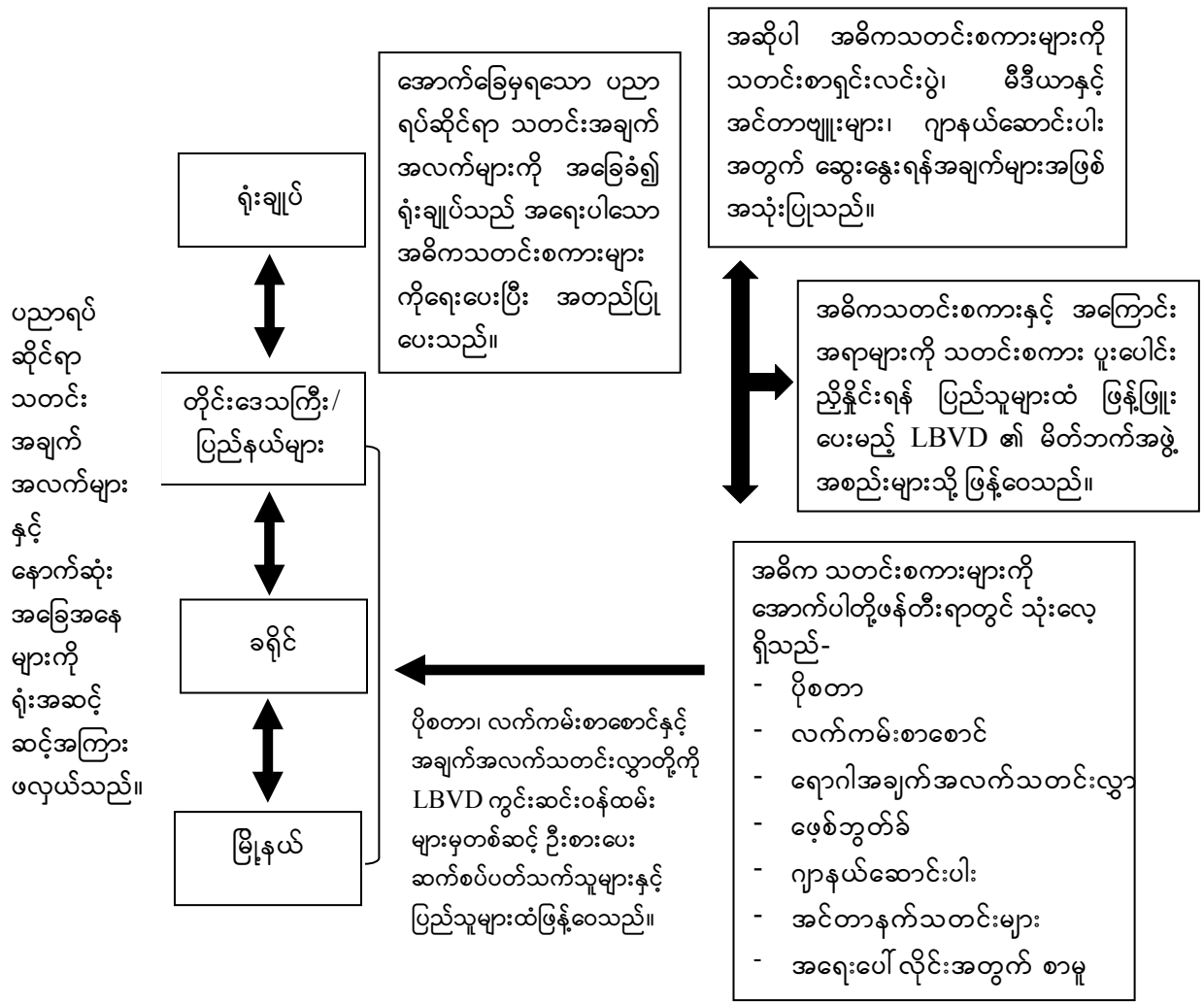
တီဗီ	၃၂%
ဆွေးနွေး/မိတ်ဆွေး/သူငယ်ချင်းများ	၁၉%
ရေဒီယို	၁၇%
ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်	၁၄%
သတင်းစာ	၈%
ရုပ်ရှင်လူကြီး	၁%
အင်တာနက်	၁%
အခြား	၃%
အဖြေမရ	၅%

Survey of Myanmar Public Opinion, Mar 9 – April 1 2017, Center for Insights in Survey Research http://www.iri.org/sites/default/files/8.25.2017_burma_public_poll.pdf

ပြည်သူလူထုသည် သတင်းလမ်းကြောင်းတစ်ခုတည်းကိုသာ အသုံးပြုခြင်းမရှိသဖြင့် ဌာနက သတင်းစကားဖြန့်ဖြူးလိုလျှင် အစဉ်အလာအရ အသံလွှင့်မီဒီယာသုံးခြင်းမှသည် လူတစ်ဦးချင်းတွေ့ဆုံပြီး ဆက်သွယ်အသိပေးခြင်းအထိ ကျယ်ပြန့်စွာစီစဉ်ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ အားလုံးကို လက်လှမ်းမမီနိုင်လျှင်လည်း မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် ပိုမိုဖြန့်ဖြူးနိုင်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူလူထုတို့ ပါဝင်လာအောင် နည်းလမ်းပေါင်းစုံသုံး၍ စနစ်တကျချဉ်းကပ်ပါသည်။ ပုံ (၆) တွင် ဦးစီးဌာနသည် မိမိဌာန၏ အဆင့်ဆင့်တိုင်းတွင် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူလူထုတို့ကို သတင်းအချက်အလက် မျှဝေပုံနှင့် ဦးစီးဌာနသည် မိမိဌာနအဆင့်အလိုက် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းနှင့် သတင်းမီဒီယာတို့နှင့်အတူ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပရိသတ်ကိုသာမက ဦးစီးဌာန၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများကိုပါ သတင်းစကားဖြန့်ဖြူးခြင်းနေမှုကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ပုံ (၆) ဦးစီးဌာန၏ သတင်းစကားဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်မှုလမ်းကြောင်း

၇.၁။ ဦးစီးဌာန၏ အဓိက ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းများ

ဦးစီးဌာနသည် မဟာဗျူဟာအရအရေးပါသော ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ၃ ခုကို ဦးစားပေးပါသည်။ သတင်းမီဒီယာ၊ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်နှင့် တစ်ဦးချင်း ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

၇.၁.၁ အစဉ်အလာ သတင်းမီဒီယာ

အစဉ်အလာ သတင်းမီဒီယာ၊ အထူးသဖြင့် တီဗီနှင့် ရေဒီယိုတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အများလက်ခံသော သတင်းဇာစ်မြစ်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းသော သူတို့သည် တီဗီသတင်းကိုကြည့်ရှုပြီး ၄၂ ရာခိုင်နှုန်းသည် နေ့စဉ်တီဗီကြည့်ရှု သို့မဟုတ် ရေဒီယိုသတင်းကို နားထောင်သည်။ ဦးစီးဌာန၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူ အများစုတို့နေထိုင်ရာ ကျေးလက်ဒေသတွင် ရေဒီယိုကို ပိုလက်ခံကြသည်။ (Survey of Myanmar Public Opinion, Mar 9 – April 1 2017-Center for Insights in Survey Research http://www.iri.org/sites/default/files/8.25.2017_burma_public_poll.pdf)

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အစိုးရပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ခဲ့သည်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သတင်းမီဒီယာဖွံ့ဖြိုးခဲ့သည်။ ပြည်ပမှသတင်းဌာနတို့ ပြည်တွင်းသို့ရောက်လာခဲ့ပြီး သတင်းဌာနအသစ်များလည်းတိုးပွားခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးသော လူမှုရေးဒီယိုဌာနစတင်ခဲ့သည်။ ယခုလတ်တလောတွင် ရန်ကုန်အတွက်သာရနိုင်ပြီး စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍတို့ကို အဓိကထားသည်။ ယင်းဒီယိုကဏ္ဍသည် ဆက်လက်ဖွံ့ဖြိုးလာဖွယ်ရှိ၍ နောင်တွင် ဦးစီးဌာန၏ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဖြူးရေးအတွက် နေရာကောင်းဖြစ်လာနိုင်သည်။ (<https://medialandscapes.org/country/myanmar/media/radio>)

သတင်းလွှမ်းခြုံမှုသည်လည်း မြင့်တက်လာသည်။ သတင်းလွတ်လပ်ခွင့် တိုးတက်ကျယ်ပြန့်လာသည်နှင့်အမျှ အစိုးရလုပ်ငန်းဆောင်တာများအထိ ထဲထဲဝင်ဝင် သတင်းပေးနိုင်လာသည်။ ဂျာနယ်လစ်များ၏ စူးစမ်းမှုသည်လည်း အစိုးရက တရားဝင်ထုတ်၍ပေးသော သတင်းများထက် ပိုကျယ်ပြန့်လာဖွယ်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဦးစီးဌာနသည် သတင်းမီဒီယာ၏ အခြေအနေနှင့်အညီ နည်းလမ်း ၆ ခုကို စီစဉ်ထားသည်-

- (၁) မိမိဦးဆောင်မှုအတွက် ပိုမိုလေးနက်ကျယ်ပြန့်သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများစီစဉ်ထားခြင်း၊
- (၂) အရေးပေါ်အခြေအနေ သို့မဟုတ် ရောဂါဖြစ်ပွားမှု မပေါ်ပေါက်မီ ကြိုတင်၍ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူကို ရွေးချယ်လေ့ကျင့်ပေးထားခြင်း၊
- (၃) အရေးပေါ်အခြေအနေ သို့မဟုတ် ရောဂါဖြစ်ပွားသည့်ကာလများတွင် သတင်းအချက်အလက်တောင်းဆိုမှု များပြားလာတတ်သည်ကို အဆင်ပြေအောင် ဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများကို မီဒီယာတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများအတွက် ပိုမိုလေ့ကျင့်ပေးခြင်း၊
- (၄) မြန်မာတီဗီပရိသတ်အကြား ရေပန်းစားသောအကြောင်းအရာအလိုက် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခန်းများတွင် ဦးစီးဌာနမှ အရာထမ်းများ ပိုမိုပါဝင်လာစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (၅) မီဒီယာများတွင်အသုံးပြုနိုင်သော ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် တိရစ္ဆာန်အရေးပေါ်အခြေအနေ ဖြစ်ရပ်လေးများ (likely animal emergency scenarios) ပိုမို ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (၆) ဂျာနယ်လစ်များနှင့် ပိုမိုယုံကြည်နားလည်မှုရှိစွာ ရေရှည်ဆက်ဆံနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်း၊

၇.၁.၂ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူလေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ခြင်း

ယင်းသို့ လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ပေးရာတွင် ထိုပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူသည် ဤမဟာဗျူဟာတွင်ပါရှိသော ဦးစီးဌာန၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်နည်းလမ်းများကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရမည်။

- အရေးပေါ်ကာလနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဦးစီးဌာန၏ တာဝန်နှင့်ဝတ္တရားများအပါအဝင် ဌာနအကြောင်း အကျဉ်းမျှ မိတ်ဆက်ပြောပြနိုင်ရမည်။ (နောက်ဆက်တွဲ (၂) တွင် ကြည့်ပါ)

- အဓိကသတင်းစကားနှင့် အကြံပေးချက်များကို အလေးထားပြောနိုင်ရမည်။
- ဦးစီးဌာနသည် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်သူလူထုအတွက် သတင်းအချက်အလက် ရရှိရာ ယုံကြည်အားထားဖွယ်ဌာနအဖြစ် တည်တံ့နေစေရန် အောက်ဖော်ပြပါ အန္တရာယ်ဖြစ် နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများနှင့် နည်းဗျူဟာများကို ကျင့်သုံးရပါမည်-
 - ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်း (သိထားပြီးနှင့်မသိသေးသောအချက်အလက်များ၊ ယင်းအရေး ပေါ်အခြေအနေအတွက် ဌာနက တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နေမှုများ)
 - အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီဖြစ်ခြင်း၊
 - မသေချာ မရေရာသည်တို့ကို စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း၊
 - ထိခိုက်ခံစားရသူတို့အပေါ် စာနာစိတ်ထားကြောင်း ဆက်သွယ်အသိပေးခြင်း၊
 - ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများတို့ အလေးထားသည်များကို လေးစားပါကြောင်း ဆက်သွယ် အသိပေးခြင်း၊
 - ပြည်သူလူထု နားလည်နိုင်ခြင်းမရှိသော ပညာရပ်ဆိုင်ရာစကားလုံးများ၊ အတိုကောက် များ မပါဝင်သော အရေးအသားကို အသုံးပြုခြင်း၊

သတင်းမီဒီယာနှင့်ဆက်ဆံခြင်း- ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများအတွက် နည်းလမ်းများကို နောက်ဆက် တွဲ (၄) တွင် ကြည့်ပါ။

ဦးစီးဌာန၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူတို့ကို အများဆုံးမေးလေ့ရှိသော (ဘာလဲ၊ ဘာကြောင့်လဲ၊ ဘယ်မှာလဲ၊ ဘယ်သူလဲ၊ ဘယ်လိုလဲ) စသော စာမျက်နှာ (၂၇)၊ ပုံ (၂) တွင် ဖော်ပြပြီးသော မေးခွန်းများကို နောက်ဆုံးရရှိသော အချက်အလက်များအသုံးပြု၍ ဖြေဆိုနိုင်အောင်ပြင်ဆင်ထားပါ။

ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူသည် မီဒီယာတွင်ပါဝင်ခြင်းနှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတို့အတွက် ပြင်ဆင်နေစဉ် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့သည် ဖြစ်ပေါ်နေသောအခြေအနေအလိုက် တိုးတက်လာသောတုံ့ပြန်မှုအသစ် များနှင့်ပတ်သက်၍ ထပ်မံမေးမြန်းလာနိုင်သော မေးခွန်းများနှင့် အဖြေများကိုအကြမ်းပြုစုထားပါ။

ဂျာနယ်လစ်များသည် ဦးစီးဌာန၏ ရည်မှန်းချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်သော မေးခွန်းများကို မေးမည်မဟုတ်ပါ။ သို့သော် မီဒီယာတွင် ဌာန၏အဓိကသတင်းစကားများ ပါလာနိုင်စေ ရေးအတွက် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများသည် အဓိကသတင်းအချက်အလက်ထံ ပြန်လည်ဆက်စပ်ပေးနေ မည့် နည်းလမ်းများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းများတွင် အသုံးပြုနိုင်ရန် လေ့ကျင့်ပေးပါ။ ဥပမာ-

- ကျွန်တော့်အထင် ခင်ဗျားတကယ်မေးနေတာက'
- ခြုံပြောရမယ်ဆိုရင် ..
- သတိရနေဖို့ အရေးကြီးတာက..

- ဒီအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်ပြီး မဆွေးနွေးဖို့ မူချမှတ်ထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့်ကျွန်တော် ပြောပြနိုင်တာကတော့....
- ခင်ဗျားတို့ရဲ့သတင်းကို ဖတ်သူ/ကြည့်ရှုသူတွေသိသင့်တာကတော့...

(အကျပ်အတည်း + အရေးပေါ်အန္တရာယ်ဆက်သွယ်ရေးမှရရှိသောပေါင်းကူးနည်းစနစ်၊ အမေရိကန် ကျန်းမာရေးနှင့်လူသား ဝန်ဆောင်မှုဌာန၊ ၂၀၁၄)

မြန်မာနိုင်ငံ၏မီဒီယာကဏ္ဍ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်နှင့်အမျှ ဦးစီးဌာနသည်လည်း ပြောင်းလဲလာရပါမည်။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ မီဒီယာအသုံးပြုမှုကို တီဗီ၊ ရေဒီယိုကြည့်ရှုနှုန်း တိုးတက်မှု၊ အစိုးရမူဝါဒနှင့် ကိုက်ညီသော/မကိုက်ညီသော သတင်းဌာနများ၊ Analog မှ Digital အသံလွှင့်စနစ်သို့ ကူးပြောင်းခြင်း၊ လက်ကိုင်ဖုန်းများအသုံးပြုနိုင်မှုတိုးတက်လာခြင်း စသည်တို့ကို စူးစမ်းလေ့လာနေရပါမည်။ ဤသို့ပြောင်းလဲမှုသာ ဌာနတွင် ရွေးချယ်စရာ သတင်းလမ်းကြောင်း များပြားလာပြီး ဂျာနယ်လစ်တို့၏ မေးမြန်းချက်များကို တုံ့ပြန်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၇.၁.၃ မီဒီယာတွင်အသုံးပြုရန်သတင်းပြုစုခြင်း

ဦးစီးဌာနသည် သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များကို ပုံမှန်ထုတ်ပြန်နေပြီး သတင်းစကားပြုစုနည်းကဏ္ဍတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ "ဘာလဲ၊ ဘာကြောင့်လဲ" အစရှိသည့် မေးခွန်းများအတွက်လည်း အဖြေပါရှိပြီး ဖြစ်သည်။ ရိုးသားရှင်းလင်းသောအရေးအသားဖြစ်သင့်ပြီး ဦးစီးဌာန၏ မီဒီယာနှင့်ဆက်သွယ်ရန်သတင်းအချက်အလက်များ ပါသင့်သည်။ (နောက်ဆက်တွဲ (၄) ကို ကြည့်ပါ)

ဦးစီးဌာနသည် သတင်းထောက်များက တိကျမှန်ကန်သော အကြောင်းအရာများကို ပြောပြနိုင်ရန် သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များ၊ အချက်အလက်များ အပြည့်အစုံပါသော စာရွက်၊ စာတမ်း (Hard and Soft Copies) များကို မီဒီယာအတွက် အဆင်သင့်ပြင်ထားရမည်။ ဦးစီးဌာန၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်နှင့် အခြားအင်တာနက်လိုင်းများမှ ရရှိနိုင်သော မီဒီယာသတင်းကိုလည်း တစ်စုတစ်ဝေးတည်း အတွဲလိုက် စီစဉ်ထားရပါမည်။ ယင်းတွင်ပါဝင်သင့်သည်များမှာ-

- ရောဂါဆိုင်ရာအချက်အလက်များစာရွက် သတင်းစကား ပြုစုခြင်း အခန်းတွင်ကြည့်ပါ။
- မြင်တွေ့ကြားသိနိုင်သော အထောက်အကူပစ္စည်းများ
 - ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နေသော ဦးစီးဌာန၏ လှုပ်ရှားမှုမှတ်တမ်းဗီဒီယိုများ (ဦးစီးဌာန၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် သို့မဟုတ် ဝက်ဘ်ဆိုဒ်တွင် တင်ထားပေးရန်၊ ဂျာနယ်လစ်များက တည်းဖြတ်ပြီး သတင်းများတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်သည်)
 - သတင်းထုတ်လွှင့်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်မည့် ဦးစီးဌာန အရာထမ်းများ၊ ကျွမ်းကျင်သူများ၏ ၁၀-၂၀ စက္ကန့်စာ အသံသွင်းထားသော ဗီဒီယိုအတိုလေးများ။

- B-roll ခေါ် စကားပြောခြင်းမပါသော နောက်ခံရူခင်းဗီဒီယို (ယင်းကိုသတင်းဌာနများက ရောဂါဖြစ်ပွားနေသော တိရစ္ဆာန်များ၊ ဦးစီးဌာန၏ လှုပ်ရှားမှုများပါဝင်သော ဗီဒီယိုအား အသံသွင်းပြီး သတင်းပြောကြားပေးနိုင်သည်)။
- ရောဂါဖြစ်ပွားရာနေရာများ၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် ဦးစီးဌာနဝန်ထမ်းများ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက် နေသော ဓာတ်ပုံများ။
- **ပုံနှိပ်စာရွက်စာတမ်းများ** အစီရင်ခံစာကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန် အောက်ပါအချက်တို့ပါနိုင်သည်-
 - တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန် ဦးစီးဌာန၏ တာဝန်နှင့် ဝတ္တရားများ အတိုချုပ်ဖော်ပြချက်။
 - အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် တိရစ္ဆာန်ရောဂါဖြစ်ပွားခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးစီးဌာန အရာထမ်းတို့၏ ပြောကြားချက်များ။
 - ဦးစီးဌာန၏ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန်ကဏ္ဍနှင့် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည်များ၏ အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြချက်။
 - ရှင်းလင်းသော ဇယားကွက်များ၊ ပုံပြချဉ်းများဖြင့် မြင်သာသော ရောဂါပျံ့ပွားသွားရာ အရပ်များနှင့် အစိုးရ၏ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုလုပ်ငန်းများ။
 - တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပါဝင်သောသူများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကြောင်းအရာ ဇာတ်လမ်းများ။
 - ဦးစီးဌာန၏ လှုပ်ရှားမှုများနှင့် အောင်မြင်မှုများကို ဆက်စပ်ပေးသော အစီရင်ခံစာများ။
 - အရေးပေါ်ကာလတွင် ဦးစီးဌာန၏ ကူညီမှုကြောင့် အကျိုးကျေးဇူးခံစားရသူများ၏ ပုဂ္ဂလိက ထောက်ခံချက်များ။

၇.၁.၄ ဂျာနယ်လစ်များနှင့် ကျွမ်းကျင်ပုဂ္ဂိုလ်များတွေ့ဆုံပွဲ

ယင်းသည် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းထောက်များနှင့် ဦးစီးဌာနမှ ကျွမ်းကျင်သူများကို တွေ့ဆုံပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ရံဖန်ရံခါလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ အချိန်ကာလ အလိုက် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်စဉ်တစ်လျှောက် (a series of animal health threats over time) လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ရက်ဆက်ဆောင်ရွက်သော အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ပါဝင်သင့်သော ခေါင်းစဉ်များမှာ-

- အဓိကကျသော တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မွေးမြူရေး လုပ်ငန်း ထိခိုက်နိုင်မှုများ။
- မြန်မာနိုင်ငံသားများနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍအတွက် ဦးစီးဌာန၏ ကာကွယ်ပေးမှုကဏ္ဍ။
- ရောဂါစူးစမ်းထောက်လှမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ သာမန်လူများ နားလည်လွယ် အောင် ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ကိန်းဂဏန်းများ ကောက်ယူရာတွင် အချိန်အနည်းငယ်ပေးရပုံတို့ကိုပါ ထည့်သွင်းပြောပြခြင်း။

- မွေးမြူရေးခြံမှ ထမင်းစားပွဲပေါ်အရောက် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်များနှင့် လုံခြုံစိတ်ချမှုရရှိစေရေး ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်မှုများ၊
- အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေဆန်းစစ်ချက်နှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သော ခံယူချက်များ၊
- ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနမှ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး တာဝန်ခံများနှင့်အတူ လူနှင့် တိရစ္ဆာန် အပြန်အလှန်ကူးစက်ရောဂါများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊

၇.၁.၅ ရာသီအလိုက် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး ဆွေးနွေးပွဲများ

တနှစ်အတွင်း အချိန်ပိုင်းအလိုက်ဖြစ်ပွားတတ်သော တိရစ္ဆာန်ရောဂါတစ်ခုချင်းကို အထူးပြန်ကြားပေးခြင်း (ဦးစီးဌာန ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ဂျာနယ်လစ်များ)

- ဤရောဂါ (ခေါင်းစဉ်)နှင့် အချိန်သည် လူမှုအသိုင်းအဝန်းအတွက် အဘယ်ကြောင့် အချိန်ကိုက်အရေးကြီးပုံကို ရှင်းပြပေးပါ။
- ခေါင်းစဉ်များ၊ ဓာတ်ပုံများ၊ ဗီဒီယိုများ၊ အချက်အလက်သတင်းလွှာ စသည်တို့ကို ပံ့ပိုးပေးပါ။
- သတင်းအချက်အလက်များအတွက် ပညာရပ်ဆိုင်ရာအသုံးအနှုန်းများ ရှင်းလင်းလွယ်ကူပါစေ။
- ဆက်စပ်ဇာတ်လမ်း အကြောင်းအရာတစ်ခုအတွက် သတင်းထောက်များ ကွင်းဆင်း လေ့လာနိုင်အောင် စီစဉ်ပေးပါ။

၇.၁.၆ သတင်းထောက်များ၏ ရင်ထဲ စွဲမြဲစေခြင်း

သတင်းကဏ္ဍအမျိုးမျိုးမှ ဂျာနယ်လစ်များကို အလှည့်ကျဖိတ်ကြား၍ ရောဂါဖြစ်ပွားချိန်တွင် ဦးစီးဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းများက အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ မည်သို့လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေပုံကို တွေ့မြင်စေခြင်း၊ ဖြစ်ပွားရာဒေသတွင် ဓာတ်ပုံနှင့်ဗီဒီယိုများ ရိုက်ယူစေခြင်း၊ ဤသို့ဖြင့် ဦးစီးဌာန၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူ သန်းပေါင်းများစွာထံ သတင်းဖြန့်ဖြူးပေးနိုင်မည့် ဂျာနယ်လစ်များနှင့် အဆက်အသွယ်ကောင်းများ ရလာပါလိမ့်မည်။ ပြည်သူလူထုက ဦးစီးဌာနကိုပိုသိလာကြပြီး ဂျာနယ်လစ်များကလည်း ဦးစီးဌာန၏ လုပ်ငန်းများကို ပိုသိလာနိုင်ပါသည်။ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် မည်သူတို့နှင့် ဆက်သွယ်ရမည်ကို သိလာပြီး၊ ဦးစီးဌာနလုပ်ငန်းများကို သိနားလည်လာပြီး သတင်းဇာတ်လမ်းများ ရေးနိုင်လာပါမည်။ ထို့ပြင် ရောဂါဖြစ်ပွားသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဦးစီးဌာန အဆက်အသွယ်များထံ သတင်းပေးပို့အကြောင်း ကြားနိုင်သည်။

၇.၂။ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်

သမားရိုးကျ၊ မိရိုးဖလာ သတင်းမီဒီယာများသည် သတင်းသိရှိရန်အတွက် ပေါ်ပြူလာအဖြစ်ဆုံး လမ်းကြောင်းဟုဆိုရစေကာမူ ဆိုရှယ်မီဒီယာသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွှမ်းမိုးမှုရှိလာသည်။ မိုဘိုင်းဖုန်းများနှင့်ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍ တိုးမြှင့်လာသည်နှင့်အမျှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ဆိုရှယ်မီဒီယာနှင့် Digital အနေအထားသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လှုပ်ရှားတိုးတက်မှုအများဆုံး နိုင်ငံများတွင်ပါဝင်လာသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ် တစ်နှစ်တည်းမှာပင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်တာနက်သုံးသူ ၂၉ ရာခိုင်နှုန်း (လူဦးရေ ၄ သန်းခန့်) တိုးတက်လာပြီး

ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်သည် ဆိုရှယ်မီဒီယာလောကကို ဦးဆောင်လာနိုင်သည်။ အင်တာနက်အသုံးပြုမှုနှင့်အညီ ဖြစ်လာသည် (<https://www.slideshare.net/wearesocial/digital-in-2018-in-southeast-asia-part1-northwest-86866386>)။ ယခုအခါတွင် မြန်မာလူဦးရေ၏ ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းသည် ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်ကို သတင်းရရှိရာ ဇာစ်မြစ်အဖြစ်သုံးနေပြီး လျင်မြန်စွာ ဆက်လက်တိုးတက်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဦးစီးဌာနသည် ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်မှတစ်ဆင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာကို အသုံးပြုရန် ဦးတည်လာရသည်။

ဦးစီးဌာနသည် ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်ကို အသုံးပြုခြင်းမှာ တစ်ဖက်သတ် သတင်းပေးနေခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဆက်စပ်ပြည်သူလူထုနှင့် အပြန်အလှန်ထိတွေ့မှုရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဌာန၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ အသုံးပြုသူများနှင့် ထိတွေ့မှုရှိနေပြီး မကြာခဏနောက်ဆုံးပေါ်အခြေအနေများတင်ပြနေနိုင်ခြင်းဖြင့် မကြာခဏ ဝင်ရောက်ဖတ်ရှုနေကြစေနိုင်ပြီး ဝင်ရောက်အသုံးပြုနေကြသောနှုန်းကို သိရှိနိုင်ကာ အကောင်းအဆိုး ဝေဖန်ပြန်ကြားချက်များကိုလည်း သိနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ကြည့်ရှုသူများ၏သတင်းပေးမှု၊ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုပုံများအပေါ်အခြေခံ၍ ဌာနကလည်း တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေများ မဖြစ်ပေါ်မီကာလကပင် အခြားသတင်းလမ်းကြောင်းများမှတစ်ဆင့် ဦးစီးဌာနဖေ့စ်ဘွတ်ခ်ကို ကြေညာပေးပြီး ကြိုတင်၍သိနေစေခြင်းဖြင့် ကြည့်ရှုသူများပြားလာပြီး အရေးပေါ်အခြေအနေ ပေါ်ပေါက်လာသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ညွှန်ကြားချက်များကို ပေးနိုင်၊ ရရှိစေနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဦးစီးဌာနတွင် တရားဝင် ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် စာမျက်နှာအသုံးပြုရန် နည်းလမ်းများစွာရှိသည်-

- တစ်ပတ်လျှင် နှစ်ကြိမ်ခန့် သတင်းစကားအသစ်များပါခြင်း၊
- မွေးမြူသူများ၊ ပြည်သူများ ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ဖြေဆိုရန် မေးခွန်းများပေးနေခြင်း၊
- အသုံးပြုသူတို့ထံမှ သတင်းမှားများနှင့် ကောလာဟလများကို လေ့လာစူးစမ်းနေပြီး သတင်းအချက်အလက်အမှန်များပေးခြင်း၊ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်အသုံးပြုသူများကိုလည်း သတင်းမှန်များကို ဖြန့်ဝေစေခြင်း၊
- မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်စာမျက်နှာများတွင်လည်း သတင်းစကားများ ပူးတွဲထည့်ပေးခြင်း (ဥပမာ- လယ်စိုက်သည်၊ ကျန်းမာရေး/အားကစားနှင့် အခြားဝန်ကြီးဌာနများ)
- မိမိ၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် ကြည့်ရှုသူအများဆုံး အချိန်ကိုစူးစမ်းလေ့လာပြီး ယင်းအချိန်တွင် ပေးမည့် သတင်းကို အထူးဂရုပြုခြင်း၊
- စာကြောင်း၊ နှစ်ကြောင်း၊ သုံးကြောင်းထက်မပိုသော လိုတိုရှင်း ပို့စ်လေးများဖြင့် ကြည့်ရှုသူများကို အာရုံစိုက်စေခြင်း၊
- ကြည့်ရှုသူများ ပိုမိုစိတ်ဝင်စားစေရန် ဓာတ်ပုံ၊ ဇယား၊ ဗီဒီယို စသည်တို့ ပိုမိုထည့်ပေးခြင်း၊
- အခြားသတင်းလိုင်းများ (ဝက်ဘ်ဆိုက်၊ ဂျာနယ်၊ ပိုစတာ၊ လက်ကမ်းစာစောင်တို့ဖြင့်) ဦးစီးဌာန၏ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်ကို ကြော်ငြာပေးခြင်း၊
- ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ ယုံကြည်အားထားမှု၊ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုအပေါ် အာရုံစိုက်မှု စသော ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဥပဒေများကိုလည်း ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်မှတစ်ဆင့် သတင်းပေးရာတွင် လိုက်နာခြင်း၊

- ကြည့်ရှုသူတို့ကို ‘ဒီသတင်းကိုဖြန့်ဝေပေးပါ’ စသည်ဖြင့် ကူညီလှုပ်ရှားရန်တောင်းဆိုသော သတင်းစကားများကို မျှဝေပေးခြင်း။

ဖေ့ဘွတ်ခ်နှင့် အခြားဆိုရှယ်မီဒီယာတို့သည် ဆက်လက်ပြောင်းလဲ ရှင်သန်နေဦးမည်ဖြစ်သည်။ မပြောင်းမလဲတည်မြဲနေမည်မှာ အရေးပေါ်ဖြစ်ရပ်များနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကြုံတွေ့ချိန်တို့တွင် သတင်း နှင့် ညွှန်ကြားချက်များရရှိရာအရပ်ဖြစ်နေပေမည်။ ဦးစီးဌာနသည် ဖေ့ဘွတ်ခ်ပေါ်တွင် အမြဲတက်ကြွစွာ တည်ရှိနေရမည်ဖြစ်ပြီး မိမိတို့နှင့်ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက နှစ်သက်ရာနည်းလမ်းများ အမျိုးစုံ ပြောင်းလဲ အသုံးပြုနေသည်နှင့်အမျှ အခြားသတင်းလမ်းကြောင်းများလည်း ပြောင်းလဲအသုံးပြုနေရမည် ဖြစ်ပါသည်။

၇.၃။ တစ်ဦးချင်း ဆက်သွယ်အသိပေးခြင်းနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ထိတွေ့ခြင်း

လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်သွယ်အသိပေးခြင်းသည် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆက်သွယ်ပြန်ကြား ရာတွင် အရာအရောက်ဆုံးဖြစ်သည်။ ကံအားလျော်စွာပင် ဦးစီးဌာနသည် ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်နိုင် သော နေရာများတွင် ရပ်ရွာလူထုနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်ပြန်ကြားအသိပေးခြင်းကို ကာလရှည်ကြာစွာ အတွေ့အကြုံများစွာရှိခဲ့သည်။

ဦးစီးဌာန၏ ကွင်းဆင်းဝန်ထမ်းများသည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများဖြစ်သည့် မွေးမြူသူများ၊ စားသုံးသူများ၊ ဈေးစီမံခန့်ခွဲသူများ၊ ရောင်းဝယ်သူများနှင့် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း ဆက်သွယ်အသိပေး နိုင်သည်။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများကလည်း ဦးစီးဌာနဝန်ထမ်းများကို မိမိတို့၏ အိမ်နီးနားချင်းများ အဖြစ် လက်ခံယုံကြည်ကြသည်။ နိစ္စရူဝ ထိတွေ့နေကြရ၍ အန္တရာယ်အလားအလာများ၊ ဖြေရှင်းပုံများ၊ အကြံပြုချက်များကို တိုက်ရိုက်ပြောကြားရန်နှင့် ဆောင်ရွက်ရန်အဟန့်အတားများကို သိရှိရန် အခွင့် အလမ်းများပိုရနိုင်သည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းအတွက် အရေးကြီးသည်များကို ဒေသအခြေအနေ၊ စာပေတတ်ကျွမ်းမှုတို့ပေါ် မူတည်ပြီး ချက်ခြင်းပြောပြ ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် ရပ်ရွာတာဝန်ရှိသူများ၊ ရပ်မိရပ်ဖများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှသူများကို သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေရန်၊ ကျန်းမာရေးအကာအကွယ်ပစ္စည်းများ ပေးကမ်းရန်နှင့် အကောင်း အဆိုး တုံ့ပြန်ဝေဖန်မှုများကို ပြန်လည်ရရှိနိုင်ရန် ဆွဲဆောင်နိုင်သည်။

ဤစနစ်ကြောင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ဦးစီးဌာနတို့သည် လူနှင့် တိရစ္ဆာန် ကျန်းမာရေး ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ စုစည်းညီညွတ်နိုင်ကြသည်။ ယင်းအသိုင်းအဝိုင်း အင်းအားကို အသုံးပြု ၍ ဌာန၏ အကြံပြုချက်များကိုလည်း ဒေသတွင်း ပိုမိုသိရှိစေနိုင်သည်။

ဦးစီးဌာနသည် အများသုံးမီဒီယာနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာသတင်းလမ်းကြောင်းများ အသုံးပြုမှု ကျွမ်းကျင်လာလေလေ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းကို အသိပေးနိုင်လေဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်သည် ဌာနက ယခုအောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နေနိုင်သော ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက် သွယ်ပြန်ကြားခြင်းလုပ်ငန်းအတွက် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

အကျဉ်းချုပ်

မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာနသည် အရေးပေါ်ကာလနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားနေချိန်များတွင် တိကျမှန်ကန်သောသတင်းအချက်အလက်၊ လမ်းညွှန်ချက်နှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များကို လွတ်လပ်စွာ၊ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာထုတ်ပြန်ပေးနိုင်ရန် ပြည်တွင်းရှိ ဌာနဆိုင်ရာမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေပါသည်။ ဦးစီးဌာနသည် ထိရောက်သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကိုဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများအား အသုံးပြုခြင်းဖြင့် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်သော အန္တရာယ်များကို လျော့ပါးစေကာ ဦးစီးဌာနအပေါ်တွင်လည်း ယုံကြည်မှု ရှိလာစေပါသည်။ ၎င်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာရှင်းလင်းကာ ဦးစီးဌာန၏ ရည်မှန်းချက်များအတွက်လည်း အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။

ဦးစီးဌာန၏ သတင်းစကားနှင့် ထုတ်ပြန်ချက်များသည် လူနှင့်တိရစ္ဆာန်တို့၏ ကျန်းမာရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် စီးပွားရေးဆုံးရှုံးမှုလျော့နည်းစေရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်များကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ဦးတည်၍ ပြုစုပြင်ဆင်ထားပါသည်။ ဦးစီးဌာန၏ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ဦးစီးဌာန၏ရည်မှန်းချက်များကိုပံ့ပိုးပေးနိုင်မည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများကို ဦးတည်ပါသည်။

ကျန်းမာရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းစကားများ ပိုမိုရရှိစေရန်နှင့် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဆိုင်ရာ နှီးနှောဖလှယ်မှုများ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်တို့အတွက် ဦးစီးဌာနသည် ပြည်သူများနှင့် လမ်းကြောင်းပေါင်းစုံမှ ထိတွေ့ဆောင်ရွက်မှုကို စနစ်တကျ လုပ်ဆောင်နေပါသည်။

ဦးစီးဌာန၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးမဟာဗျူဟာတွင်ပါဝင်သော နည်းဗျူဟာများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအစီအစဉ်အတွက် ဆောင်ရွက်မည့်အချက်များကို ဦးတည်ထားပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲများတွင်ပါဝင်သော ဆောင်ရွက်ရန်နည်းဗျူဟာများမှာ အခြားနိုင်ငံများတွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ကောင်းစွာဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သော နည်းလမ်းများဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထူးခြားသောအစီအစဉ်အတွက် သင့်လျော်အောင်အသုံးပြုရန် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ဇာစ်မြစ်များအဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသင့်ပါသည်။

ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတင်းစကားပါးခြင်း

ဤနောက်ဆက်တွဲသည် ဦးစီးဌာန၏ “အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းမဟာဗျူဟာ (Emergency Risk Communication Strategy)” တွင် ဖော်ပြထားသော ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးလုပ်ငန်းအမျိုးမျိုးကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရေးအတွက် သတင်းစကားပြုစုခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပုံဖော်ရန် ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယင်းမဟာဗျူဟာ၏ အခန်း ၃ ခန်းဖြစ်သော (၁) သတင်းစကားပြုစုခြင်း၊ (၂) ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် (၃) လုပ်ငန်းများသက်ဝင်လှုပ်ရှားလာစေရန် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးနည်းလမ်းများအသုံးပြုခြင်းတို့ကို အခြေခံ၍ ပြုစုထားပါသည်။

ဖြစ်စဉ်/စိတ်မှန်းအနာဂတ်ဖြစ်နိုင်ခြေ (Scenario)- ထိုသို့ပြုစုရာတွင် သရုပ်ပေါ်စေရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် “ဈေးတစ်ခုရှိကြက်များ၌ ရောဂါလက္ခဏာမပြဘဲ ဦးစီးဌာနက Anhui/2013 lineage H7N9 ဟုသတ်မှတ်ထားသော H7N9 ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ ဖြစ်ပွားခဲ့မှု ဖြစ်စဉ်တစ်ခု” ဖန်တီး၍ ၎င်းနှင့်စပ်လျဉ်း/ဆီလျော်သည့် သတင်းစကားများကိုအခြေခံကာ ဤနောက်ဆက်တွဲကို ပြုစုထားပါသည်။ ဦးစီးဌာနသည် ထိုဈေးကို ၇ ရက် ယာယီပိတ်ခြင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးဖျန်းခြင်းနှင့် ခြေရာခံခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ထားပါသည်။

ဤနောက်ဆက်တွဲပါ သတင်းစကားများသည် “အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ်ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းမဟာဗျူဟာ” တွင်ပါဝင်သော သတင်းစကားပြုစုခြင်း နည်းလမ်းများအတွက် ဥပမာများဖြစ်ပါသည်။

အပိုင်း (၁) တွင် **အကြောင်းအရာ** (ကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက်နှင့် နောက်ဆုံးဖြစ်ရပ်အခြေအနေ)၊ **တန်ဖိုးထပ်ဖြည့်ခြင်း**နှင့် **လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုဖြင့်တင်ခြင်းတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍** ဖော်ပြထားပါသည်။

အပိုင်း (၂) တွင် အခြားဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများဖြစ်သော ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်း၊ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သည့် သဘောထားအပေါ်ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်းတို့ကို ဖြည့်ဆည်း အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် **အကြောင်းအရာ** (ကျန်းမာရေး သတင်းအချက်အလက်နှင့် နောက်ဆုံးဖြစ်ရပ် အခြေအနေ) ကို မည်သို့ မွမ်းမံနိုင်သည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

သတင်းစကားတစ်ခုတည်း သို့မဟုတ် ပြုပြင်မွမ်းမံမှုတစ်ခုတည်းဖြင့် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေး ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည် မဟုတ်သည်ကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့၏ စိတ်ဝင်စားမှုမြင့်မားလာစေရန်၊ လိုက်နာလုပ်ဆောင်မှု တိုးမြှင့်လာစေရန်၊ ၎င်းတို့၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှုပိုမိုရရှိရန်နှင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သည့် ၎င်းတို့၏ သဘောထားအပေါ် သြဇာလွှမ်းမိုးနိုင်ရန်တို့အတွက် ဤနည်းဗျူဟာများကိုအသုံးပြု၍ တစ်သမတ်တည်း မပြောင်းလဲ ရှေ့နောက်ညီညွတ်သော သတင်းစကားများကို ကျယ်ပြန့်စွာဖြန့်ဖြူးရေးနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အပိုင်း (၁) - သတင်းစကားပါးရာတွင် ပါဝင်သင့်သည့် အကြောင်းအရာ၊ တန်ဖိုးနှင့် ဆောင်ရွက်ရန်များ

အကြောင်းအရာ

ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါကျွမ်းကျင်သူများက ပြုစုထားသော H7N9 နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းစကားများတွင် အခြေခံပါဝင်ရမည့် အကြောင်းအရာမူကြမ်းများကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဦးစီးဌာနနှင့်ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက မေးနိုင်သည့် အခြေခံမေးခွန်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ "ဘာလဲ၊ ဘယ်မှာလဲ၊ ဘာကြောင့်လဲ၊ ဘယ်သူလဲ၊ ဘယ်လိုလဲ" စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ ပါဝင်သင့်သည့် အကြောင်းအရာ ဥပမာများမှာ-

- (က) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူအားလုံးနှင့် အများပြည်သူအတွက် သတင်းစကားများ၊
 - (ခ) ကြက်နှင့်ကြက်ထွက်ပစ္စည်း ရောင်းဝယ်သူများအတွက်ဖြည့်စွက်သတင်းစကားများနှင့်
 - (ဂ) စီးပွားဖြစ်နှင့်တစ်ပိုင်တစ်နိုင်မွေးမြူသူများအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကားများဖြစ်သည်။
- (က) ဆက်စပ်ပတ်သက်သူအားလုံးနှင့် အများပြည်သူအတွက် သတင်းစကားများ
- (၁) ကြက်ငှက်ကို ကူးစက်နိုင်ပြီး လူကိုလည်း ကူးစက်နိုင်သော ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး တစ်မျိုးကို (တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်/ခရိုင်/မြို့နယ်/ရွာ-----) ရှိ (နေရာ----- (ဈေး၊ မွေးမြူရေးခြံစသဖြင့်)၊ စုစုပေါင်း ----- နေရာတွင်တွေ့ရှိရပါသည်။
 - (၂) ယင်းဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကြောင့် လူတွင်ရောဂါဖြစ်ပွားမှု တစ်ခုတွေ့ရှိရပါသည်။ (လူတွင် ဖြစ်ပွားမှုရှိလျှင် ဖော်ပြရန်)
 - (၃) ယင်းနှင့်ဆက်စပ်သော ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် တရုတ်နိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သော ----- နှစ်မှ စတင်ရှိနေခဲ့ပြီး လူအချင်းချင်း ကူးစက်ပျံ့နှံ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။
 - (၄) ဦးစီးဌာနသည် ကြိုတင်ကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် ယခုရောဂါဖြစ်ပွားခဲ့မှုနှင့် အနီးကပ် ဆက်စပ်သူများကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနေပါသည်။ (အကယ်၍ လူတွင်ဖြစ်ပွားမှုရှိပါက ထည့်ရန်)

- (၅) ယင်းနှင့်ဆက်စပ်သော ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ ကြက်များတွင် လှည့်လည် ပျံ့နှံ့နေပြီး လူတွင်ဖြစ်ပွားစေခဲ့သည်များရှိသော်လည်း လူအချင်းချင်း ကူးစက်ပျံ့နှံ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။
- (၆) မည်သည့်အရပ်ဒေသမှ ကြက်ဥ၊ ကြက်သားကိုမဆို ကောင်းစွာ ချက်ပြုတ်ထားပါက စိတ်ချစွာ စားသုံးနိုင်ပါသည်။
- (၇) ကောင်းမွန်စွာ ကိုင်တွယ်ပြင်ဆင်ထားပြီး သန့်သန့်ရှင်းရှင်း ချက်ပြုတ်ထားသော ကြက်သားနှင့် ကြက်ထွက်ပစ္စည်းများကို စိတ်ချစွာ စားသုံးနိုင်ပါသည်။
- (၈) အစိုးရသည် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးပျံ့နှံ့မှုကို ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ဆောင်ရွက် နေပါသည်။
- (၉) ရောဂါစူးစမ်းထောက်လှမ်းမှုများသည် ကနဦးအဆင့်တွင်သာ ရှိနေပါသေးသဖြင့် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးတွေ့ရှိမှုသည် ဤတစ်နေရာတည်းတွင်လား သို့မဟုတ် အခြားနေရာများသို့ ပျံ့နှံ့နေပြီလား ဆိုသည်ကို မသိနိုင်သေးပါ။
- (၁၀) အခြားနေရာဒေသများမှ အတွေ့အကြုံများအရ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် ရောဂါဖြစ်ပွားခဲ့ သော ကြက်များမှတစ်ဆင့် ဈေးအတွင်း သို့မဟုတ် (အခြားဆက်စပ်နေရာများတွင် ဖြစ်လျှင် ဖြည့်ပေးပါ) သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- (၁၁) ရောဂါစူးစမ်းထောက်လှမ်းမှုမှ ထပ်မံသိရှိလာသည်များကို သင်တို့အား ဆက်လက် အသိ ပေးသွားပါမည်။ လူနှင့် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးကိုကာကွယ်ရန် မိမိတို့သိရှိသမျှအကြံပေး ထားချက်များကိုလည်း ထပ်မံသိရှိလာမှုများအရ ပြောင်းလဲ အကြံပေးသွားပါမည်။
- (၁၂) ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးနှင့် ဈေးစီမံခန့်ခွဲရေးအစရှိသည့် အာဏာပိုင် အားလုံးက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။
- (၁၃) ရုတ်တရက်သေဆုံးမှုများလာခြင်းကဲ့သို့ ကြက်၊ ဘဲများတွင် ပုံမှန်မဟုတ်သောရောဂါ လက္ခဏာများ ပြလာလျှင်လည်း သတင်းပို့ခြင်းဖြင့် ကူညီပေးကြစေလိုပါသည်။
- (၁၄) ကြက်၊ ဘဲရောင်းဝယ်မှု ရပ်တန့်သွားခြင်းများ ရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ရောဂါဖြစ်ပွား သော အရပ်ဒေသရှိ ကြက်နှင့်ကြက်ဥများပင် ဖြစ်စေကာမူ ကောင်းစွာ ကျက်အောင် ချက်ပြုတ်ထားလျှင် စိတ်ချစွာ စားသုံးနိုင်ကြောင်း လူအများသိရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (၁၅) ဦးစီးဌာနသည် မွေးမြူသူများ၊ စီမံခန့်ခွဲသူများ၊ ကုန်သည်များနှင့် ပူးပေါင်း၍ ဗိုင်းရပ်(စ်) ပိုးကင်းစင်အောင် ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ အခြေအနေကို ပိုမိုရှင်းလင်းစွာ သိမြင်လာရလျှင် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်း အပြောင်းအလဲ ရှိနိုင်ပါသည်။
- (၁၆) ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် ကြက်များနှင့် အနီးကပ်ထိတွေ့သူများသို့ ကူးစက်ပျံ့နှံ့နိုင်သည်ဟု သိရပါသည်။ သင်သည် လွန်ခဲ့သော ၁၀ ရက်ခန့်အတွင်း ကြက်၊ ဘဲ ဈေးသို့ ရောက်ရှိ ခဲ့ဖူးပြီး ကိုယ်ပူလာခြင်း၊ အသက်ရှူရခက်ခဲခြင်း၊ မအီမသာဖြစ်ခြင်းများဖြစ်လာလျှင် ကျန်းမာရေးဌာနသို့ ဆက်သွယ်ပါ။

(ခ) ကြက်နှင့်ကြက်ထွက်ပစ္စည်း ရောင်းဝယ်သူများအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကားများ

- (၁၇) ကြက်၊ ဘဲဈေးကို အနည်းဆုံး ၇ ရက်ခန့် ပိတ်ထားခြင်းကဲ့သို့ သင်၏စီးပွားရေးကို ထိခိုက်မှုများဖြစ်စေသည့်တိုင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပေးစေလိုပါသည်။ ယင်းကာလထက် ပို၍ပိတ်ရန် လိုအပ်လာလျှင် ဦးစီးဌာနက အကြောင်းကြားပါမည်။
- (၁၈) ကြက်၊ ဘဲဈေးများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ယာဉ်များနှင့် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများအား သန့်ရှင်းရေးပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပိုးသတ်ဆေးဖြန်းခြင်းကို ကောင်းစွာ ဆောင်ရွက်ကြရန် လိုအပ်ပါသည်။ မည်သို့ဆောင်ရွက်ရမည်ကို အောက်ပါ ညွှန်ကြားချက်များတွင် ကြည့်နိုင်ပါသည်။ (ညွှန်ကြားချက်များ၊ စာရွက်စာတမ်းများ)
- (၁၉) ဦးစီးဌာနသည် မွေးမြူသူများ၊ ကြက်အရှင်၊ ကြက်သား ရောင်းဝယ်သူများ၊ ဈေးတာဝန် ရှိသူများနှင့်အတူ ဈေးနှင့် အခြားနေရာများသို့ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး မည်သို့ ဝင်ရောက်လာ သည်၊ မည်သည့်အရပ်ဒေသမှရောက်ရှိလာသည်ကို သိရှိရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေပါ သည်။ ရောဂါစတင်ရာ ဇာစ်မြစ်ကို မဖော်ထုတ်နိုင်မီ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး ထပ်မံတွေ့ရှိပါက (ရောက်ရှိလာပါက) ဈေးကို ပြန်လည်ပိတ်ရပါလိမ့်မည်။
- (၂၀) ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် အခြားနေရာတွင်လည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ဦးစီးဌာနသည် ကြက်များ ထားရှိရာ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရာနှင့် အခြားနေရာများတွင်လည်း ဆက်လက် စူးစမ်း ထောက်လှမ်းနေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။
- (၂၁) သင်သည် ကြက်များနှင့် မကြာခင်ကထိတွေ့ခဲ့ပြီး နေထိုင်မကောင်းလျှင်၊ အထူးသဖြင့် ကိုယ်ပူခြင်း၊ အသက်ရှူခက်ခဲခြင်းတို့ ဖြစ်လာလျှင် ကျန်းမာရေးဌာနသို့ သတင်းပို့ပါ။
- (၂၂) ဤဗိုင်းရပ်(စ်) သည် ကြက်များတွင် ရောဂါလက္ခဏာ မပြပါသဖြင့် ကြက်များကို စစ်ဆေးမှု ပြုမှသာ ရောဂါကိုသိရှိနိုင်ပါမည်။ (ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ အပျော့စား ဖြစ်လျှင်လည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြပါ။)
- (၂၃) သင်သည် ကြက်၊ ဘဲဈေးတွင် အလုပ်လုပ်သူဖြစ်လျှင် တစ်ကိုယ်ရေအကာအကွယ် များကို ဝတ်ဆင်သင့်ပါသည်။ (ကျန်းမာရေးဌာနက ထုတ်ပြန်ထားသော တစ်ကိုယ်ရေ အကာအကွယ်များအဖြစ် လုပ်ဆောင်ရန်အချက်များအကြောင်း ဖော်ပြပါ။)
- (၂၄) ရောဂါပိုးနှင့်ထိတွေ့ညစ်ညမ်းခြင်းနှင့် ရောဂါပြန်လည်ဖြစ်ပွားခြင်းကို လျော့ချရန် သင် လုပ်ကိုင်နေသောဈေးကို သန့်ရှင်းရေးလုပ်ပါ။
- (၂၅) ဤဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကို ကြက်အရှင်များက အဓိကသယ်ဆောင်ထားလေ့ရှိပါသည်။ ဈေးပြန် ဖွင့်ချိန်တွင် ရောဂါပိုးကူးစက်ခံထားရသော ကြက်များကို ပြန်လည်သွင်းလာသဖြင့် ဈေးတွင် ရောဂါပိုးများ ပေါက်ပွားပျံ့နှံ့ပါက ဈေးပြန်ပိတ်ရန် လိုအပ်ပါမည်။
- (၂၆) သန့်ရှင်းကျန်းမာသောကြက်များသည် အကယ်၍ H7N9 ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးနှင့် ထိတွေ့မိ လျှင် ရောဂါပိုးဝင်ရောက်ကူးစက်ခံရပါလိမ့်မည်။ ရောဂါကူးစက်ခံရပြီး ၂၄ နာရီအထိ အသက်ရှင်နေသေးလျှင် ရောဂါပိုးများကို စွန့်ထုတ်မည်ဖြစ်၍ အခြားကြက်နှင့် လူတို့သို့

ကူးစက်ပါလိမ့်မည်။

- (၂၇) ရောဂါပိုး ပျံ့နှံ့မှုမရှိစေရေးအတွက် ဈေးအတွင်း ရောဂါကူးစက်ခံထားရသော ကြက်များ နှင့်အတူရှိနေသော ကြက်များကို ၂၄ နာရီအတွင်း ပေါ်သတ်သင့်ပြီး မိမိအိမ် သို့မဟုတ် ခြံသို့ ပြန်လည်သယ်ဆောင်ခြင်း မပြုသင့်ပါ။
- (၂၈) ဈေးများတွင် ရောဂါပိုးရှာဖွေစစ်ဆေးခြင်းများ ပြုလုပ်မည်ဖြစ်ပြီး ဗိုင်းရပ်(စ်) ပိုး တွေ့ရှိပါက ယင်းဈေးကို ပိတ်ပါလိမ့်မည်။

(ဂ) **စီးပွားဖြစ်နှင့် တစ်ပိုင်တစ်နိုင်မွေးမြူသူများအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကားများ**

- (၂၉) H7N9 ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကို တွေ့ရှိနေပြီဖြစ်၍ အရောင်းအဝယ် ယာယီရပ်ဆိုင်းထားရပါလိမ့်မည်။ ရပ်ဆိုင်းထားရချိန်နည်းအောင် သင်တို့၏ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုလိုအပ်ပါသည်။
- (၃၀) ကြက်များတွင် ပုံမှန်မဟုတ်သော လက္ခဏာများပြခြင်း သို့မဟုတ် ကြက်သေဆုံးမှု များလာခြင်းကို တွေ့ရှိရပါက ဒေသခံ တိ/ကုဆရာဝန် သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးလုပ်သားသို့ အကြောင်းကြားသတင်းပို့ရန် အရေးကြီးပါသည်။
- (၃၁) ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကို အမြန်ထိန်းချုပ်နိုင်လေ၊ ရောင်းဝယ်မှု ရပ်နားထားရချိန်နည်းလေ ဖြစ်သည်။
- (၃၂) သင့်ခြံတွင်းသို့ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး မဝင်ရောက်နိုင်ရန် ဇီဝလုံခြုံရေးကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ပေးပါ။ (မွေးမြူရေးခြံတွင်းသို့ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးမဝင်ရန် ကာကွယ်နိုင်မည့် လမ်းညွှန်ချက်များ ရရှိနိုင်ရန် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ပေးပါ။)
- (၃၃) သင့်ကြက်များတွင် သေဆုံးမှုများလာခြင်းအပါအဝင် ပုံမှန်မဟုတ်သော လက္ခဏာများ တွေ့ရလျှင် သတင်းပေးပို့ခြင်းဖြင့် ကူညီပေးကြစေလိုပါသည်။
- (၃၄) ဤဗိုင်းရပ်(စ်) သည် ကြက်များတွင် ရောဂါလက္ခဏာ မပြသဖြင့် ကြက်များကို ရောဂါစစ်ဆေးမှသာ ရောဂါဖြစ်ပွားကြောင်း သိရှိနိုင်ပါမည်။ (ကြက်၊ ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါအပျော့စား ဖြစ်လျှင်လည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြပါ။)
- (၃၅) ရောဂါကူးစက်မှုအထောက်အထား ရရှိနိုင်ရန် မွေးမြူရေးခြံများတွင် သွေးနှင့် ကျင်ကြီး နမူနာများ ပိုမိုရယူပြီး တိုးမြှင့်စစ်ဆေးသွားပါလိမ့်မည်။
- (၃၆) မွေးမြူရေးခြံတွင် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးစစ်ဆေးတွေ့ရှိပါက ယင်းခြံမှကြက်များအား ဖျက်ဆီးပစ်မည်ဖြစ်ပြီး ခြံနှင့်အနီးတဝိုက်တွင်လည်း သွားလာသယ်ဆောင်မှုများကို ကန့်သတ်ပါလိမ့်မည်။
- (၃၇) ယခုအထိ ကြက်များတွင်အဓိကဖြစ်နေသော ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးအကြောင်း ပြောနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဘဲများတွင်လည်း ဆက်စပ်ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးမျိုးများစစ်ဆေးတွေ့ရှိနေပြီဖြစ်ပါသည်။
- (၃၈) ဦးစီးဌာနအနေဖြင့် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘဲများကိုပါကူးစက်ကြောင်း အထောက်အထားမရသေးမီအထိ ကြက်များကို အဓိကထားသော ရောဂါထိန်းချုပ်ရေး

အစီအမံများကို ဆောင်ရွက်သွားပါမည်။

(၃၉) H₇N₉ ကာကွယ်ဆေးထိုးအစီအစဉ် ဆောင်ရွက်ပြီးဆိုပါက ဈေးသို့ဝင်လာမည့် ကြက် အားလုံးသည် ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီးဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။ (မွေးမြူရေးနှင့် ကုသရေးဦးစီးဌာန၏ မူဝါဒအရ ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်။)

(ဃ) **ဖြစ်စဉ်ပြောင်းလဲလျှင် ထည့်သွင်းသင့်သည့် အကြောင်းအရာ**

ဖြစ်စဉ် နမူနာရယူခြင်းနှင့်စစ်ဆေးခြင်းကြား ကြာမြင့်ချိန်

ကြက်များထံမှနမူနာရယူပြီးနောက် ၁၀ ရက်ကျော်မှ စစ်ဆေးချက်အဖြေရရှိနိုင်မည်ဆိုပါက သတင်းစကားပါးရာတွင် အောက်ပါအချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

(၄၀) နမူနာရယူသည်မှ စစ်ဆေးချက်အဖြေရရှိသည်အထိ ၁၀ ရက်ကျော်ခန့် ကြာမည်ဟု ခန့်မှန်း ထားပါသည်။ ထိုကာလအတွင်း ကြက်များတွင် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးတွေ့ရှိမှုများ ထပ်မံပေါ်ပေါက် လာနိုင်ပါသည်။ တွေ့ရှိချက်များကို သိရလျှင် စောနိုင်သမျှစောစီးစွာ အသိပေးပါမည်။

ရောင်းဝယ်သူများနှင့် ကြက်မွေးမြူသူများအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကား

(၄၁) နမူနာရယူသည်မှ စစ်ဆေးချက်အဖြေရရှိသည်အထိ ၁၀ ရက်ကျော်ခန့် ကြာမည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။ ထိုကာလအတွင်း အခြားဒေသရှိ ကြက်များသို့ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး ကူးစက်ပျံ့နှံ့မှု ရှိလာနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်လာခဲ့လျှင် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကို တစ်နေရာ တည်းတွင် တွေ့ရှိသည်ထက် ရောင်းဝယ်မှုများ ပိုမို၍ရပ်ဆိုင်းထားရပါလိမ့်မည်။

ဖြစ်စဉ် - ဈေးပေါင်းများစွာသို့ ရောဂါကူးစက်ပျံ့နှံ့ခြင်း

ဤအကြောင်းအရာကို ဈေးများစွာတွင် ရောဂါဖြစ်ပွားနေပြီး အခြားဈေးများတွင်လည်း လူသို့ ကူးစက်မှုရှိလာပြီဆိုလျှင် သုံးနိုင်သည်။ (ဤအဆင့်တွင်ဈေးများကို ထပ်ခါထပ်ခါ ပိတ်ထားရမှုနှင့် စားသုံးသူများ ကြက်သားရှောင်လာသဖြင့် ဈေးနှုန်းများကျဆင်းလာမှုကြောင့် စိတ်ပျက်စရာ အခြေအနေ များ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။)

ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့်အများပြည်သူအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကား

(၄၂) ယခုအခါတွင် H₇N₉ ဗိုင်းရပ်(စ်)ကို ----- ဈေးပေါင်း ----- တွင် တွေ့ရှိ ရပါ၍ ကူးစက်ခံထားရသော ဈေးများကို ယာယီ ပိတ်ထားပါသည်။

(၄၃) လူတွင် H₇N₉ ကူးစက်မှုများ ထပ်မံစစ်ဆေးတွေ့ရှိပါသည်။

(လူတွင် H₇N₉ ကူးစက်မှုများ ထပ်မံတွေ့ရှိပါက ထည့်ပေးရန်။)

(၄၄) လူတွင်ထပ်မံဖြစ်ပွားမှုများသည် အစပိုင်းက လူတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့မှုများနှင့် တိုက်ရိုက်

ဆက်စပ်မှု မရှိပါ။ (တစ်နည်းအားဖြင့် လူတစ်ဦးမှတစ်ဦးသို့ ကူးစက်ပျံ့နှံ့မှုမရှိသေးဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ လူကူးစက်မှု ထပ်မံတွေ့ရှိပါက ထည့်ပေးရန်။)

(၄၅) ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် ပိုမိုပျံ့နှံ့ဖြစ်ပွားလာနေသည်ဟု ထင်ရလျှင် ထိန်းချုပ်သည့် နည်းလမ်းများကိုလည်း ပြန်လည်စစ်ဆေးသွားပါမည်။

ရောင်းဝယ်သူများအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကား

ဖော်ပြပါနေရာများတွင် ကြက်ရောင်းဝယ်မှုရပ်ဆိုင်းထားပါသည်။ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် ကြက် များတွင်လှည့်လည်ပျံ့နှံ့နေပါ၍ ရောဂါပိုးကူးစက်ခံထားရသောကြက်များမှတစ်ဆင့် လူတို့၏ ကျန်းမာရေး ကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်ခြေရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

(၄၆) ဦးစီးဌာနသည် ဈေးများ၊ မွေးမြူသူများ၊ အဖွဲ့အစည်းများ (စာရင်းဖော်ပြပါ) နှင့်ပူးပေါင်း ၍ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကို ထိန်းချုပ်ဟန့်တားနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ ပိုမိုသိရှိလိုပါက ဖော်ပြပါ ဦးစီးဌာနနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသူများထံတွင် မေးမြန်း စုံစမ်းနိုင်ပါသည်။

မွေးမြူသူများအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကား

(၄၇) ဤဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကြောင့် ရောင်းဝယ်မှုများ ရပ်တန့်နေခြင်းကို သိရှိထားပါသည်။ ဦးစီး ဌာနသည် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန်နှင့် ကြက်ရောင်းဝယ်မှု အမြန်ဆုံး ပုံမှန်ပြန် ဖြစ်လာစေရန် ဖော်ပြပါလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ လူတိုင်းက ပါဝင်ကူညီရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဖြစ်စဉ် - ကြက်ရောဂါကာကွယ်ဆေးစီစဉ်ထားရှိမှု (မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန၏ မူဝါဒအရ ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်)

ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့်အများပြည်သူအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကား

(၄၈) လူသို့ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကူးစက်မှုကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ကြက်ရောင်းဝယ်မှုဈေးကွက် တည်ငြိမ် စေရန် ဦးစီးဌာနသည် ကာကွယ်ဆေးထိုးအစီအစဉ်ကို စတင်ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ (တရုတ်ပြည် နေရာအချို့တွင် လတ်တလော ဖြစ်ပေါ်နေသကဲ့သို့ ဘဲများတွင်ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး မျိုးကွဲ (variant) ဖြစ်ပွားလာပါက ဘဲများတွင်လည်း ကာကွယ်ဆေးထိုးပါမည်။)

(၄၉) တရုတ်နိုင်ငံတွင် အလားတူ ကာကွယ်ဆေးထိုးအစီအစဉ်ကို အောင်မြင်စွာဆောင်ရွက် ခဲ့သည်။

(၅၀) လူများနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုကို ကာကွယ်ပေးနိုင်ရန် ကြက်အားလုံးကို ကာကွယ် ဆေးထိုးအစီအစဉ်သစ်ဖြင့် ဆေးထိုးပေးပါမည်။

(၅၁) H₇N₉ ကာကွယ်ဆေးထိုးအစီအစဉ် ဆောင်ရွက်ပြီဆိုပါက ဈေးသို့ဝင်လာမည့် ကြက် အားလုံးသည် ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီးဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

ကြက်ရောင်းဝယ်သူများအတွက် ဖြည့်စွက်သတင်းစကား

- (၅၂) ကာကွယ်ဆေးထိုးအစီအစဉ် ဆောင်ရွက်ပြီးဆိုပါက ကြက်၊ဘဲဈေးတွင် ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီး ကြက်များကိုသာ ရောင်းချခွင့်ပြုပါလိမ့်မည်။ (မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေး ဦးစီးဌာန၏ မူဝါဒအရ ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်)

အကြောင်းအရာတွင် တန်ဖိုးထပ်ဖြည့်ခြင်း

အထက်ဖော်ပြပါ သတင်းစကားတွင်ပါဝင်သည့်အချက်များ (အမှတ်စဉ် ၁ မှ ၅၂) သည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူတို့ကို အရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးပျံ့နှံ့မှုကာကွယ်သည့် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်ကို နားလည်သဘောပေါက်စေရေးအတွက် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဖြစ်ပေါ်နေသောအခြေအနေတို့ကို သိရှိနိုးကြားမှုရှိစေရန် ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။

ထိရောက်သော သတင်းစကားပါးခြင်းသည် ဤအဓိကအကြောင်းအရာတို့ကို ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ဆက်သွယ်ပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့အတွက် တန်ဖိုးကိုဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ တန်ဖိုး ဆိုသည်မှာ လူအများက အရေးကြီးသည်ဟုခံယူထားချက်များဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေး၊ မိသားစု၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၊ ပြည့်စုံကြွယ်ဝမှု၊ လုံခြုံစိတ်ချရမှုစသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ သတင်းအချက်အလက်ကို အဆိုပါတန်ဖိုးတို့နှင့် ချိတ်ဆက်ပေးလိုက်သောအခါ လူတို့သည် ပိုမိုအရေးစိုက်လာပြီး သတင်းအချက်အလက်အတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်လာကြသည်။ တစ်စုံတစ်ယောက် တန်ဖိုးထားသောအရာနှင့် လျော်ညီအောင် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်လျှင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ပို၍ လိုက်နာကြသည်။

သတင်းစကားပြုစုရေးအတွက် သတင်းစကားအကြောင်းအရာ အမှတ်စဉ် (၁ မှ ၅၂) မှ ရွေးချယ်ဖော်ပြထားသည်။ လူတို့အာရုံစိုက်ပြီး လိုက်နာလာအောင် အခြေခံအကြောင်းအရာပါ သတင်းစကားတို့တွင် တန်ဖိုးကို မည်သို့မည်ပုံဖြည့်ပေးရသည်ကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။

သတင်းစကားအမှတ် ၄။ ဦးစီးဌာနသည် ကြိုတင်ကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် ယခုရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှင့် အနီးကပ်ဆက်စပ်သူများကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနေပါသည်။ (လူတွင်ဖြစ်ပွားမှုရှိလာပါကထည့်ရန်)

နည်းစနစ်	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
သတင်းအကြောင်းအရာတွင် တန်ဖိုးကိုဖြည့်ပေးခြင်း	ဦးစီးဌာနသည် နေမကောင်းဖြစ်နေသူ၏ မိသားစုနှင့် မိတ်ဆွေများကို စောင့်ကြည့်နေပါသည်။ အနီးကပ် စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနေခြင်းဖြင့် အခြားသူများကူးစက်ခံရခြင်း ရှိ မရှိ လျင်မြန်စွာ သိနိုင်ပြီး ကျန်းမာရေးအတွက် အထောက်အကူပြုပါသည်။	ဤသို့ဖော်ပြခြင်းဖြင့် သင်အလေးထားနေသော ပြည်သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် မိသားစု၊ လူ့အသိုက်အဝန်း၏ တန်ဖိုးကိုပါ ပေါင်းစပ်ပေးပါသည်။ ဤသို့ သုံးနှုန်းခြင်းကြောင့် သတင်းစကားသည် လူသားဆန်လာပြီး စာဖတ်သူက ပိုမိုသတိပြုမိကာ ပို၍လက်ခံနိုင်ကြပါသည်။

သတင်းစကားအမှတ် ၇။ ကောင်းမွန်စွာ ကိုင်တွယ်ပြင်ဆင်ထားပြီး သန့်သန့်ရှင်းရှင်း ချက်ပြုတ်ထားသော ကြက်သားနှင့် ကြက်ထွက်ပစ္စည်းများကို စိတ်ချစွာ စားသုံးနိုင်ပါသည်။

နည်းစနစ်	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရှင်းလင်းချက်
သတင်းအကြောင်းအရာတွင် တန်ဖိုးကို ဖြည့်ပေးခြင်း	ကြက်သားနှင့် ကြက်ထွက်ပစ္စည်းများကို ကို စိတ်ချရအောင် စနစ်တကျ ကိုင်တွယ်ပြင်ဆင်ချက်ပြုတ်ခြင်းဖြင့် သင့်မိသားစု၏ ကျန်းမာရေးကို ကာကွယ်ပေးပါ။	မိသားစုကို ကာကွယ်ပေးနိုင်ခြင်း၊ ကျန်းမာစေခြင်း စသော တန်ဖိုးမြင့်စကားစုများက ကြက်သားနှင့် ကြက်ထွက်ပစ္စည်းများကို ပြင်ဆင်ချက်ပြုတ်ရာတွင် အကြံပေးသည့်အတိုင်း လိုက်နာစေရန် အရေးပါသောအကြောင်းများ ဖြစ်လာသည်။

သတင်းစကားအမှတ် ၂၄။ ရောဂါပိုးနှင့်ထိတွေ့ညစ်ညမ်းခြင်းနှင့် ရောဂါပြန်လည်ဖြစ်ပွားခြင်းကို လျော့ချရန် သင်လုပ်ကိုင်နေသောဈေးကို သန့်ရှင်းရေးလုပ်ပါ။

နည်းစနစ်	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရှင်းလင်းချက်
သတင်းအကြောင်းအရာတွင် တန်ဖိုးကို ဖြည့်ပေးခြင်း	မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန်များ ဆုံးရှုံးမှုကို ထိန်းချုပ်ရန်နှင့် သင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို ကာကွယ်ရန် ရောဂါပိုးနှင့် ထိတွေ့ညစ်ညမ်းခြင်းနှင့် ရောဂါပြန်လည်ဖြစ်ပွားခြင်းကို လျော့ချနိုင်ရေးအတွက် သင်လုပ်ကိုင်နေသောဈေးကို သန့်ရှင်းရေးလုပ်ပါ။	အကြံပေးရာတွင် မွေးမြူရေးဆုံးရှုံးမှုမဖြစ်စေရန်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု ကာကွယ်ရန် စသော စီးပွားရေးတန်ဖိုးကို ထည့်ညွှန်းပေးခြင်းဖြင့် ပိုမိုလိုက်နာစေနိုင်သည်။

ဖော်ပြခဲ့သောဥပမာများသည် လူတို့တန်ဖိုးထားသည့်အရာများအပေါ် ဇောင်းပေးထားသဖြင့် လူတိုင်းအတွက်၊ လူ့အလွှာအသီးသီး၌ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အချို့သော လူ့အသိုက်အဝန်းများတွင် ၎င်းတို့အလေးထားရာ တန်ဖိုးနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကိုသိလျှင် ၎င်းတို့ကို ကျန်းမာရေးသတင်းအချက်အလက်များနှင့် ချိတ်ဆက်ပေးခြင်းဖြင့် ပြန်ကြားဆက်သွယ်ရာတွင် ပိုမိုထိရောက်နိုင်ပါသည်။

လုပ်ငန်းများပိုမိုလှုပ်ရှားသက်ဝင်လာစေခြင်း

လုပ်ငန်းများပိုမိုလှုပ်ရှားသက်ဝင်လာစေရန် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို အရေးပေါ် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာ (Emergency Risk Communication Strategy) ၏ သတင်းစကား ပြုစုခြင်းကဏ္ဍတွင် အသေးစိတ် နည်းဗျူဟာများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပညာပေးလုပ်ငန်း တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ခိုင်မာသော ဆက်စပ်အကြောင်းအရာ အချက်အလက် ပိုမိုရှာဖွေခြင်း၊ ဖြေရှင်းနိုင်မည့်နည်းလမ်းရှာကြံခြင်း၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်တိုးမြှင့်ခြင်းနှင့် ရရှိလာမည့် အကျိုးကျေးဇူးကို အလေးပေးဖော်ပြခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ အခြေခံအကြောင်းရပ်များတွင် အောက်ဖော်ပြပါ နည်းဗျူဟာများကိုပေါင်းစပ်ပေးခြင်းဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ လုပ်ငန်းများ ပိုမိုလှုပ်ရှားသက်ဝင် လာစေရန် သတင်းစကားများကို ပြုပြင်မွမ်းမံ ပေးနိုင်ပါသည်။

သတင်းစကားပြုစုရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် သတင်းစကားဥပမာများ (အမှတ်စဉ် ၁ မှ ၅၂အထိ) မှ ရွေးချယ်တင်ပြထားသည့် အောက်ဖော်ပြပါ သတင်းစကားတစ်ခုပါအကြောင်းအရာတို့ကို စေ့ဆော်နိုင်သည့် နည်းလမ်းများထည့်သုံးခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်မှုပိုကောင်းလာစေခြင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။

သတင်းစကား ၆။ မူလပါရှိသော အကြောင်းအရာ- မည်သည့်ဒေသမှ ကြက်ဥ၊ ကြက်သားကိုမဆို ကောင်းစွာချက်ပြုတ်ထားပါက စိတ်ချစွာ စားနိုင်ပါသည်။

နည်းဗျူဟာ	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
ပိုမိုထိရောက်အောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း	ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ ဖြစ်ပွားထားသော အရပ်ဒေသများအပါအဝင် မည်သည့် ဒေသမှကြက်ဥ၊ ကြက်သားကိုမဆို ကောင်းစွာချက်ပြုတ်ထားပါကစိတ်ချစွာစားသုံးနိုင်ပါသည်။ ကောင်းစွာ ကျက်အောင် ချက်ပြုတ်ထားလျှင် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးများကို သေစေနိုင်ပါသည်။ ကြက်ဥကိုလည်း အကာရော အနှစ်ပါ မာသွားသည်အထိ ချက်ပြုတ်ပါ။ ကြက်သားကို အပူချိန် ၇၄°C ကြက်သားအရောင် ပြောင်းသည်အထိ ချက်ပြုတ်ပါ။	ဤ သတင်းစကားသည် ရှင်းလင်း ပြတ်သားသော ညွှန်ကြားချက်ဖြစ်ပြီး လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် အဆင့်များကို မှန်ကန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်အောင် အကြံပြု ထားသည်။ ကျက်အောင် ချက်ပြုတ်ခြင်းဖြင့် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး သေစေနိုင်သည် ဆိုသောရလဒ်ကို ချိတ်ဆက်ပေးထားသည်။

သတင်းစကား ၁၆။ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် ကြက်များနှင့် အနီးကပ်ထိတွေ့သူများသို့ ကူးစက်ပျံ့နှံ့နိုင်သည် ဟုသိရသည်။ သင်သည် လွန်ခဲ့သော ၁၀ ရက်ခန့်အတွင်း ကြက်၊ ဘဲဈေးသို့ ရောက်ရှိခဲ့ဖူးပြီး ကိုယ်ပူလာ ခြင်း၊ အသက်ရှူရခက်ခဲခြင်း၊ မအီမသာဖြစ်ခြင်းများ ဖြစ်လာလျှင် ကျန်းမာရေးဌာနသို့ ဆက်သွယ်ပါ။

နည်းလမ်း	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
အကျိုးကျေးဇူးကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက် လာစေနိုင်ခြင်း	သင်သည် လွန်ခဲ့သော ၁၀ ရက်အတွင်း ကြက် ဘဲဈေးသို့ရောက်ခဲ့ပြီး ဖျားခြင်း၊ အသက်ရှူခက်ခြင်း၊ နေထိုင်မကောင်း ခြင်းများဖြစ်ပါက ကျန်းမာရေးဌာနသို့ ဆက်သွယ်ပါ။ ဤသို့ဆက်သွယ်ခြင်းဖြင့် ကြက်ငှက်တုပ်ကွေးရောဂါ ဖြစ်၊ မဖြစ် သိရှိနိုင်ပြီး လိုအပ်သော စောင့်ရှောက်မှု ကို ရရှိနိုင်သည်။	အခြေခံအကြောင်းအရာမှာ “ဘာလုပ်ရန်” ဟုဖြစ်သော် လည်း လိုက်နာသူအတွက် အကျိုးကျေးဇူး မပါရှိပါ။ ပြောင်းလဲလိုက်သော သတင်း စကားတွင် ဆက်သွယ်လိုက် ခြင်းဖြင့်ရရှိမည့်အကျိုးကျေးဇူး ပါဝင်လာသည်။

သတင်းစကား ၂၂။ သင့်ခြံတွင်းသို့ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးမဝင်ရောက်နိုင်ရန် ဇီဝလုံခြုံရေးကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက် ပေးပါ။ (မွေးမြူရေးခြံတွင်းသို့ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးမဝင်ရန် ကာကွယ်နိုင်မည့် လမ်းညွှန်ချက်များ ရရှိနိုင်ရန် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ပေးပါ။)

နည်းလမ်း	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
ဆက်စပ်ပတ်သက်သူ များကို လုပ်ကိုင်နိုင် စွမ်း မြှင့်တင်ပေးခြင်း ဖြင့် ဆောင်ရွက်မှု ပိုကောင်း လာနိုင်စေ ခြင်း။	ကြက်ခြံနေရာများကို သန့်ရှင်းရေး ပြုလုပ်၊ ပိုးသတ်ပေးပြီး ခြံတိုက်တွင် ပိုက်ကွန်များ ကာထားပေးခြင်းဖြင့် ငှက် ရိုင်းများရန်မှ ကာကွယ်ပေးပါ။ ဦးစီးဌာန သို့ ဆက်သွယ်ပြီး သန့်ရှင်းပိုးသတ်ခြင်း အကြောင်း လမ်းညွှန်မှုရယူပါ။	ဤသတင်းစကားသည် ဇီဝလုံခြုံရေး အစီအမံများ အနက်မှနားလည်လွယ်နိုင်သော သန့်ရှင်းရေး ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပိုးသတ်ခြင်းစသည့် အဆင့်များ ခွဲပေးပြီး လိုအပ်လျှင် မည်သည့် နေရာမှ အကူအညီတောင်းနိုင် သည်ကိုပါ ပြောပြသည်။

အပိုင်း (၂) ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ရန်နှင့် အန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်သော သဘောထားအပေါ် လွှမ်းမိုးစေရန် သတင်းစကားပါးခြင်း

ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် သတင်းစကားများကို ပြုပြင်မွမ်းမံခြင်း

ဌာနအပေါ် ယုံကြည်ကိုးစားမှုမြင့်မားလာစေရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဦးစီးဌာန၏ နည်းပညာ ကျွမ်းကျင်မှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသူများနှင့် အများ ပြည်သူအပေါ် အလေးထားဂရုပြုမှု စသည်တို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူအားလုံး၏ သိမြင် နားလည်မှု မြင့်မားလာစေရန် ဦးစီးဌာန၏အကြောင်းကို ဖော်ပြရပါမည်။

‘ပြန်ကြားရေးလုပ်ငန်းများအရ ယုံကြည်မှုပိုမိုရရှိအောင် ကြိုးပမ်းခြင်း’ အတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင် ခြေကို အရေးပေါ် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာကဏ္ဍတွင် ယုံကြည်မှုရရှိအောင် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ရန် များစွာသော နည်းဗျူဟာများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပြီးဖြစ်ပါသည်။

ပေးလိုသောသတင်းစကားများကို ဖန်တီးရာ၌ သတင်းစကားတွင်ပါဝင်သော အကြောင်းအရာ များဖြစ်သည့် အထက်ဖော်ပြပါ (အမှတ် ၁ - ၅၂) တို့မှ ရွေးချယ်ပြီး အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် ဇယားကွက်တွင် သတင်းစကား၏ အခြေခံပါဝင်မှုတစ်ခုတွင် ယုံကြည်မှုရရှိအောင် နည်းဗျူဟာအားဖြင့် ဖန်တီးထားသည်ကို တွေ့ရပါမည်။

သတင်းစကား ၁။ ကြက်ငှက်ကိုကူးစက်နိုင်ပြီး လူကိုလည်းကူးစက်နိုင်သော မိုင်းရပ်(စ်)ပိုး တစ်မျိုး ကို (တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်/ခရိုင်/မြို့နယ်/ရွာ-----) ရှိ (နေရာ-----) (ဈေး၊ မွေးမြူ ရေးခြံစသဖြင့်)၊ စုစုပေါင်း ----- နေရာတွင်တွေ့ရှိရပါသည်။

နည်းဗျူဟာ	ဖြည့်စွက်ထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
ယုံကြည်မှု ရအောင် ပေါင်းစပ်ခြင်း	ဦးစီးဌာနသည် ကြက်ငှက်များကို ကူးစက်နိုင်ပြီး လူကိုလည်း ရောဂါ ဖြစ်စေနိုင်သော မိုင်းရပ်(စ်) ပိုးကို--- --- ဈေး၊ ကြက်၊ ဘဲခြံစသဖြင့်တွင် တွေ့ရှိပါသည်။	မိုင်းရပ်(စ်)ပိုးကို ဦးစီးဌာနက ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ပါဝင်ပတ် သက်သူများက ဦးစီးဌာနနှင့် ၎င်း၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ဌာနအပေါ် ယုံကြည်ကိုးစားမှုများနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်လာသည်။

သတင်းစကား ၉။ ရောဂါစူးစမ်းထောက်လှမ်းမှုများသည် ကနဦးအဆင့်တွင်သာ ရှိနေပါသေးသဖြင့် မိုင်းရပ်(စ်)ပိုးတွေ့ရှိမှုသည် ဤတစ်နေရာတည်းတွင်လား သို့မဟုတ် အခြားနေရာများသို့ ပျံ့နှံ့နေပြီလား ဆိုသည်ကို မသိနိုင်သေးပါ။

နည်းဗျူဟာ	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
ယုံကြည်မှု ရအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း	<p>ရောဂါစူးစမ်း ထောက်လှမ်းမှုများသည် ကနဦးအဆင့်တွင်သာ ရှိနေသေးသဖြင့် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး တွေ့ရှိမှုသည် ဤတစ်နေရာ ထည်းတွင်သာ ဖြစ်သည် သို့မဟုတ် အခြား နေရာများသို့ ပျံ့နှံ့သွားပြီကို မသိနိုင်သေးပါ။ ဦးစီးဌာနသည် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး ဆက်လက်ပျံ့နှံ့ခြင်း ရှိ၊ မရှိသိနိုင်ရန် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး ခြေရာခံခြင်းနှင့် စူးစမ်းလေ့လာခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ အဖြေသိသည်နှင့် သတင်းအချက်အလက် အသစ်များ တင်ပြပါမည်။</p>	<p>ဦးစီးဌာနကို စူးစမ်းလေ့လာနေသော အဖွဲ့အဖြစ် ဖော်ပြထားခြင်းဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့သည် ဦးစီးဌာနနှင့် ယင်း၏အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုသိရှိလာပြီး တတ်သိကျွမ်းကျင်မှုနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိမှု တို့ကြောင့် ပိုမို ယုံကြည်လာကြမည်။</p> <p>ဤသတင်းစကားတွင် မရေရာသေးသည်များ၊ သိပြီးအကြောင်းအရာနှင့် ယနေ့အထိ မသိသေးသည့် အကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြထား၍ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများက ထပ်မံဖြစ်ပွားလာသည်များကို တွေ့လာခဲ့လျှင်လည်း ဌာနသည် မမှားယွင်းကြောင်း လက်ခံနိုင်မည်။</p> <p>နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဦးစီးဌာနက ထပ်မံသိရှိလာသည်များကို အသိပေးသွားရန် ရည်ရွယ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဖြင့် ယုံကြည်မှုကို လျင်မြန်စွာရစေသည်။</p>

သတင်းစကား ၈။ အစိုးရသည် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးပျံ့နှံ့မှုကို ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ဆောင်ရွက်နေပါသည်။

နည်းဗျူဟာ	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
ယုံကြည်မှု ရအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း	<p>အစိုးရဌာနပေါင်းစုံသည် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးပျံ့နှံ့မှုကို ကာကွယ်ရန် နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် အတူတကွ ဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။ ဦးစီးဌာနသည် ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးပျံ့နှံ့မှုကို စူးစမ်းလေ့လာနေပါသည်။ မွေးမြူသူများနှင့် ဈေးစီမံအုပ်ချုပ်သူများကို ကြက်ထားရာနေရာများ ပိုးသတ်ရန်ကူညီပေးပြီး ရောဂါကာကွယ်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပညာပေးခဲ့ပါသည်။</p>	<p>ဦးစီးဌာနသည် အဓိကဌာနအဖြစ် အစိုးရဌာနများနှင့် အတူတွဲလုပ်နေသည်ကိုဖော်ပြခြင်းဖြင့် ဦးစီးဌာန၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုတို့ကို ထိန်းချုပ်ပေးနေကြောင်းယုံကြည်မှု တိုးစေသည်။</p> <p>ဦးစီးဌာနအပေါ် ယုံကြည်မှု တိုးလာစေပြီး ဆက်စပ် ပတ်သက်သူတို့၏ ပူပန်မှုကို လျော့သွား စေသည်။</p>

အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သည့် သဘောထားအပေါ် သြဇာလွှမ်းမိုးခြင်း

ဦးစီးဌာနသည် ပြည်သူများ အနည်းနှင့်အများဆိုသလို စိုးရိမ်ပူပန်နေကြသည့် တိရစ္ဆာန်ရောဂါ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများနှင့် လူကိုကူးစက်နိုင်သောခြိမ်းခြောက်မှုများကို ၎င်းတို့၏ ထူးခြားသော ပင်ကို လက္ခဏာများနှင့်တကွ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ဖော်ပြပေးလိုက်သည့်အတွက် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူများ၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သည့် သဘောထားခံယူချက်အပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်ပါသည်။

လူတို့၏ ပူပန်မှုကို တိုးစေပြီး ပိုမိုလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်စေလိုလျှင် ရောဂါသည် အလိုအလျောက် ဖြစ်လာခြင်း၊ လူတို့မထိန်းချုပ်နိုင်၊ တွေ့မြင်နေကျမဟုတ်၊ လူ့ပယောဂကြောင့်ဖြစ်၊ ပြန်မကောင်းနိုင်၊ ကလေးများတွင် အဆမတန်ဖြစ်ဟု ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။

ပူပန်မှုလျော့နည်းပြီး အလွန်အကျွံ တုံ့ပြန်မှု မရှိစေလိုလျှင် ယင်းရောဂါသည် လူတို့ထိန်းချုပ် နိုင်ကြောင်း၊ အလိုအလျောက်ဖြစ်လာသော အန္တရာယ်မဟုတ်ကြောင်း၊ တွေ့နေကြ ရောဂါသဘာဝဖြစ် ကြောင်း၊ ပြန်လည်ထိန်းချုပ်ပြုပြင်နိုင်ကြောင်း၊ အသင့်အတင့်သာဖြစ်ကြောင်း၊ ကလေးများကိုသာ အထူး ကူးစက်ခြင်းမဟုတ်ကြောင်း ပြောပြနိုင်ပါသည်။

သတင်းစကားအမှတ် ၁၆။ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် ကြက်များနှင့် အနီးကပ်ထိတွေ့သူများသို့ ကူးစက်ပျံ့နှံ့ နိုင်သည်ဟုသိရပါသည်။ သင်သည် လွန်ခဲ့သော ၁၀ ရက်ခန့်အတွင်း ကြက်၊ ဘဲဈေးသို့ ရောက်ရှိခဲ့ဖူးပြီး ကိုယ်ပူလာခြင်း၊ အသက်ရှူရခက်ခဲခြင်း၊ မအီမသာဖြစ်ခြင်းများ ဖြစ်လာလျှင် ကျန်းမာရေးဌာနသို့ ဆက်သွယ်ပါ။

နည်းလမ်း	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ သိနားလည်မှုကို လွှမ်းမိုးခြင်းနှင့် ပူပန်မှု၊ ပတ်သက်မှု တိုးခြင်း	ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် ကြက်ဘဲများနှင့် နီးစပ် ထိတွေ့နေသူများထံ ပျံ့နှံ့သွား သည်ဟု သိရသည်။ သင်သည် လွန်ခဲ့ သော ၁၀ ရက်အတွင်း ကြက်ဘဲဈေး သို့ရောက်ခဲ့ပြီး ဖျားခြင်း၊ အသက်ရှူ ခက်ခြင်း၊ နေထိုင်မကောင်းဟု ခံစားရ ခြင်းများရှိပါက ကျန်းမာရေးဌာနသို့ ဆက်သွယ်ပါ။ အချို့သော ကူးစက်ခံရ သူများ သေဆုံးမှု ရှိသည်။	ဤသတင်းစကားအရ H7N9 သည် လူတို့တွင် ပြန်ပြုပြင်၍ မရသော ကျန်းမာရေးဆိုးကျိုး သက်ရောက်မှု အဖြစ် ပေါ်လွင်စေသည်။

သတင်းစကား ၅၂။ ကာကွယ်ဆေးထိုးအစီအစဉ် ဆောင်ရွက်ပြီးဆိုပါက ကြက်၊ဘဲဈေးတွင် ကာကွယ် ဆေးထိုးပြီး ကြက်များကိုသာ ရောင်းချခွင့်ပြုပါလိမ့်မည်။ (မွေးမြူရေးနှင့်ကုသရေးဦးစီးဌာန၏ မူဝါဒ အရ ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်)

နည်းလမ်း	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
ပူပန်မှု၊ ပတ်သက်မှုကို လျော့နည်းစေခြင်းဖြင့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ သိနားလည်မှုကို လွှမ်းမိုးခြင်း	ကာကွယ်ဆေးထိုး အစီအစဉ်စတင်သည်နှင့် ကြက်၊ဘဲဈေးများတွင် ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီး ကြက်၊ဘဲများကိုသာ ရောင်းချခွင့်ပြုလိမ့်မည် (ကြက်၊ ဘဲအရှင် ရောင်းဝယ်သူများအတွက် သတင်းစကား)။ ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီးကြောင်း အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ကို ယခင်ကအစီအစဉ်အတိုင်း (အချိန်၊ နေရာဖော်ပြပါ) ဆောင်ရွက်ပေးသွားမည်ဖြစ်၍ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် ရယူရန် သင့်အတွက် လွယ်ကူပါသည်။	ကာကွယ်ဆေးဖြင့် ကာကွယ်ထိန်းချုပ်ခြင်း အစီအစဉ်သည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့ အတွက် မိမိတို့၏ လုပ်နေကျအလုပ်၊ လွယ်ကူသော၊ ကျွမ်းဝင်ပြီးသော နည်းလမ်းဖြစ်၍ စီးပွားရေးဆုံးရှုံးနိုင်မှု အပေါ်ပူပန်မှု လျော့နည်းသွားစေပါသည်။

သတင်းစကား- ၁၉။ ဦးစီးဌာနသည် မွေးမြူသူများ၊ ကြက်အရှင်၊ ကြက်သား ရောင်းဝယ်သူများ၊ ဈေးတာဝန်ရှိသူများနှင့်အတူ ဈေးနှင့် အခြားနေရာများသို့ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုး မည်သို့ဝင်ရောက်လာသည်၊ မည်သည့်အရပ်ဒေသမှရောက်ရှိလာသည်ကို သိရှိရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေပါသည်။ ရောဂါစတင်ရာ ဇာစ်မြစ်ကိုမဖော်ထုတ်နိုင်မီ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးထပ်မံတွေ့ရှိပါက (ရောက်ရှိလာပါက) ဈေးကို ပြန်လည်ပိတ်ရပါလိမ့်မည်။

နည်းလမ်း	ပြောင်းလဲထားသောသတင်းစကား	ရလဒ်
ပူပန်မှု လျော့နည်းစေခြင်းဖြင့်အန္တရာယ် သိနားလည်မှု တိုးမြှင့်လာစေခြင်း	ဦးစီးဌာနသည် မွေးမြူသူများ၊ ကြက်၊ ဘဲ ရောင်းချသူများ၊ ကြက်၊ ဘဲဈေး စီမံအုပ်ချုပ်သူများနှင့် ပူးပေါင်း၍ ဗိုင်းရပ်(စ်)ပိုးသည် (ဈေး သို့မဟုတ် နေရာတစ်ခုဖော်ပြပါ) အတွင်းသို့ မည်သို့ရောက်ရှိလာသည်၊ မည်သည့် နေရာမှလာသည်ကို သိရှိနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အား လုံး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျှင် အဖြေကို စောစီးစွာသိနိုင်ပြီး ရောဂါဖြစ်ခြင်းနှင့် ဈေးများကို ပြန်ပိတ်ထားခြင်းများမှ ကာကွယ်နိုင်ပါမည်။	သတင်းစကားအမှတ် ၁၉ ၏ အခြေခံ အကြောင်းအရာမှာ မသေချာ မရေရာခြင်းသည် စီးပွားဆုံးရှုံးမှု (ဈေးများ ပြန်လည် ပိတ်ထားရခြင်းကြောင့်) ကို ဖော်ပြပြီး ပူပန်မှုတိုးစေသည်။ ပြောင်းလဲထားသည့် သတင်းစကားသည် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူတို့ကို အတူပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အချို့သောထိန်းချုပ်ခွင့် ပေးထားခြင်းနှင့် အခြားသူများသည်လည်း မသေချာ မရေရာမှုများကို လျော့နည်းအောင် ဆောင် ရွက်နေကြကြောင်း ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ပူပန်မှုကို လျော့ကျစေသည်။

ဆွေးနွေးရန်အချက်များအတွက် ပုံစံ

ဤပုံစံ (Template) တွင် အရေးပေါ်ဖြစ်ရပ်တစ်ခု၏ အခြေအနေ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများနှင့်ပတ်သက်သည့် အတည်ပြုပြီး၊ စိစစ်ပြီးအကြောင်းရပ်အားလုံး ပါဝင်သည်။ ၎င်းကို သတင်းမီဒီယာများ၊ ပြည်သူများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရာတွင် ဦးစီးဌာနမှ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများက မှီငြမ်းစရာတစ်ခုအဖြစ်အသုံးပြုရန် အချိန်နှင့်တပြေးညီဖြစ်အောင် မကြာခဏ ပြင်ဆင်ပြုစုထားသင့်သည်။ ဤပုံစံသည်ပင်လျှင် ဌာနဆိုင်ရာ တင်ပြချက်များ၊ အဖွင့်အမှာစကားများ၊ အပြန်အလှန် အမေးအဖြေကဏ္ဍများပြုစုရာတွင် အခြေခံတစ်ခုဖြစ်သည်။

၎င်းပုံစံကို ဌာန၏ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများရှိ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများအသုံးပြုနိုင်ရန် မျှဝေနိုင်သည်။

ဆွေးနွေးမည့် အကြောင်းအရာ ||
ခေါင်းစဉ်

ရက်စွဲ ||

ဆွေးနွေးမည့်ပုံစံ || ဆွေးနွေးမည့်အချက်များသည် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများ၊ ဦးစီးဌာန၏ သတင်း ဆက်သွယ် ပြန်ကြားရေးအရာရှိများက ဦးစီးဌာန၏ နည်းပညာဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ ဖြစ်စဉ်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို မီဒီယာများနှင့် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့(WHO) ၏ ဆိုရှယ်မီဒီယာအသိုင်းအဝန်းများအား တိကျပြီပြင်စွာ သာမန်ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများဖြင့် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရာတွင် အထောက်အကူပြုပါသည်။

ဦးတည်သည့်ပရိသတ် || သတင်းမီဒီယာ၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာများကိုရည်ရွယ်သည့် ဦးစီးဌာနမှ ပြောရေး ဆိုခွင့်ရှိသူများ။

အတည်ပြုသူ ||

အတည်ပြုသည့်ရက်စွဲ ||

အဓိကပေးလိုသောသတင်းစကားများ

- --
- --

XXX ရောဂါဖြစ်ပွားမှု၏ လက်ရှိအခြေအနေ

- ရောဂါဖြစ်ပွားမှု သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ရပ်၏ လက်ရှိအခြေအနေနှင့်အတိုင်း အတာ၊
- ရောဂါစူးစမ်းထောက်လှမ်းမှုအရ တွေ့ရှိချက်များနှင့် တိုးတက်လာမှုများ၊
- အသစ်/လက်ရှိ အကြံပြုထောက်ခံချက်များ

ဦးစီးဌာန၏ လက်ရှိ တုံ့ပြန် ဆောင်ရွက်နေသည့် လုပ်ငန်းများ

- --
- --

ဦးစီးဌာနနှင့်မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

- --
- --

ရောဂါ/ရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှင့် ဆက်နွယ်သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများ

- --
- --

ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပြည်သူများအတွက် အကြံပြုချက်

တိရစ္ဆာန်များနှင့် ပြည်သူများကို အကာအကွယ်ပေးရန် နောက်ဆုံးနှင့် လက်ရှိဖြစ်တည်သော အကြံပြု ထောက်ခံချက်များကို ဖော်ပြရန်။

အရင်းအမြစ်။ နောက်ထပ်သတင်းအချက်အလက် ရရှိနိုင်မည့် နေရာကိုဖော်ပြရန်။

ရောဂါအလိုက် အချက်အလက်ပုံစံ

ဤပုံစံကို အမြဲတမ်းဆန်းသစ်နေသည့်(evergreen) အကြောင်းအရာအချက်အလက်ဆိုင်ရာ ပုံစံ (fact sheet) တစ်ခု ဖန်တီးရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့်အပြင် ဆန်းစစ်ခံနိုင်သည့် အရင်းအမြစ်တို့ပါဝင် သည့် အခြေခံတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ ဤပုံစံ ပြုစုခြင်း၊ အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်ကို အကြောင်းအရာပြုစုမှုကဏ္ဍတွင် ကြည့်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

ရောဂါအမည် (Name of disease)

ထုတ်ပြန်သည့် ရက်စွဲ/ နောက်ဆုံး ပြန်လည် သုံးသပ်သည့် ရက်စွဲ၊

အဓိက အကြောင်းအရာအချက်အလက်များ

- ရောဂါ၏ ယခင်အမည်များ သို့မဟုတ် အခြားအမည်များ
- ကနဦး ကူးစက်မှုပုံစံ
- ပျမ်းမျှသေဆုံးမှုနှုန်း
- အဓိက ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုများ

ကူးစက်မှု

- ကူးစက်မှု၏ မူရင်းနေရာဒေသ/ဇာစ်မြစ်
- မျိုးစိတ်မတူသော တိရစ္ဆာန်များအကြား ကူးစက်မှုဇာစ်မြစ်
- ပုံမှန်ကူးစက်မှုပုံစံ

ရောဂါသဏ္ဍာန်လက္ခဏာ

- ရောဂါပျိုးချိန်
- လူ သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်များတွင် မည်သည့်အချိန်ကတည်းက မည်မျှကြာကြာ ကူးစက်နေခြင်း
- ပထမဆုံးပြသည့် ရောဂါသဏ္ဍာန်လက္ခဏာနှင့် အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လာမှု

ရောဂါရှာဖွေခြင်း

- စစ်ဆေးသည့်နည်းလမ်းများ
- အခြားသော နည်းလမ်းများ

ကုသခြင်း နှင့်/သို့မဟုတ် ကာကွယ်ဆေးများ

ကာကွယ်ခြင်းနှင့်ထိန်းချုပ်ခြင်း

- တစ်ကိုယ်ရေ အကာအကွယ်ပေးခြင်း (ပြည်သူလူထု)
- တိရစ္ဆာန်များတည်ရာအရပ်တွင် ပျံ့နှံ့မှုကို ထိန်းချုပ်ခြင်း
- ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို ထိန်းချုပ်မည့် အစီအမံများ

ဌာန၏ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှု လုပ်ငန်းများ

- --
- --

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၎င်းရောဂါဖြစ်ပွားမှုမှတ်တမ်း

- --
- --

သတင်းမီဒီယာများနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်

“အမေရိကန် ရောဂါထိန်းချုပ်ရေးနှင့်ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးအတွက်စင်တာများ၊ အကျပ်အတည်းနှင့် အရေးပေါ် အခြေအနေဆက်သွယ်ရေး” မှရရှိသည်, ၂၀၁၄

တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေး အရေးပေါ်အခြေအနေ သို့မဟုတ် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို ကြေညာရန် ကနဦး သတင်းထုတ်ပြန်ချက်ပုံစံ

ဤကနဦးသတင်းထုတ်ပြန်ချက်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ မည်သူတွေ၊ မည်သည့်အရာတွေ၊ မည်သည့် နေရာမှာ၊ မည်သည့်အချိန်က၊ မည်သို့ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည် စသည့် အခြေခံမေးခွန်းများကို ဖြေကြားရန်ဖြစ် သည်။ ဤထုတ်ပြန်ချက်တွင် လက်ရှိအတိုင်းအတာတစ်ရပ်အထိ ရနိုင်သမျှသော မည်သည့်လမ်းညွှန် ချက်ကိုမဆို ဖော်ပြပေးရမည်။ မိမိအဖွဲ့အစည်း၏ တာဝန်ရှိမှုနှင့်အတူ နောက်ထပ် သတင်းအချက်အလက် များကိုလည်း မည်သို့ထုတ်ပြန်သွားမည်ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြရမည်။ ဖြစ်နိုင်လျှင် နောက်ထပ် သတင်း အချက်အလက်နှင့် အကူအညီရယူဆက်သွယ်ရန် ဖုန်းနံပါတ် သို့မဟုတ် ဆက်သွယ်ရမည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ ကိုပါ ထည့်သွင်းပေးရမည်။

ဤပုံစံသည် လမ်းညွှန်ချက်ပေးရန် ရည်ရွယ်သည်ကို သတိပြုရပါမည်။ ဤပုံစံတစ်ခုတည်းဖြင့် အခြေအနေအရပ်ရပ်အတွက် အသုံးပြုနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။

လတ်တလော သတင်းထုတ်ပြန်ခြင်း

- ဆက်သွယ်ရန်ပုဂ္ဂိုလ်၏အမည် -
- ဆက်သွယ်ရန်ဖုန်းနံပါတ် -
- ထုတ်ပြန်သည့်ရက်စွဲ -

ခေါင်းစဉ်။ ပြည်သူကို အသိပေးလိုသော အဓိကအကြောင်းရပ်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြပါ။
ရက်စွဲ(သတင်းထုတ်ပြန်သည့်နေရာ)- လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော အခြေအနေကို ဝါကျ ၂-၃ ကြောင်းဖြင့် ဖော်ပြပါ။

- ဌာနဆိုင်ရာ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူက ရောဂါကြောင့်ထိခိုက်ခံရသူများအတွက် ဌာန၏ ဦးဆောင်မှု အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ယူမှုကို ဖော်ပြပေးရန်၊
- လက်ရှိအရေးယူဆောင်ရွက်နေမှုကို ထည့်သွင်းဖော်ပြရန်။

- ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည့် အစီအမံများကို စာရင်းပြုစုဖော်ပြရန်၊
- အများပြည်သူထံမှ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် တုံ့ပြန်မှုများနှင့် ပြည်သူထံမှရယူနိုင်မည့် အကူအညီများကို ဖော်ပြပေးရန်၊
- ဌာနဆိုင်ရာ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ၏ အားပေးနှစ်သိမ့်အာမခံမှုကို ဖော်ပြရန်၊
- ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရမည့်ပုဂ္ဂိုလ်၊ နောက်ထပ်သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်မည့် နည်းလမ်းနှင့် အခြားသတင်းအချက်အလက်များ ဖော်ပြရန်။

ဦးစီးဌာန၏ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် လုပ်ငန်းအကြောင်း ဖော်ပြပါ။

X X X X X X X X X X

သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲပြုလုပ်ခြင်းဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်

“FAO နှင့် မီဒီယာအလုပ်လုပ်ခြင်း” မှရရှိသည့် (<http://www.fao.org/docrep/014/i2195e/i2195e01.pdf>)

သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲတွင် မိမိပြင်ဆင်ထားသော ထုတ်ပြန်ချက်ကို နားထောင်ရန်နှင့် မေးခွန်းများမေးမြန်းနိုင်ရန် သတင်းသမားများ၊ ဂျာနယ်လစ်များကို ဖိတ်ကြားပါ။ ဌာနမှ ပြောဆိုမည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး သို့မဟုတ် နှစ်ဦး သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်သည့် အဖွဲ့တစ်ခု ဖြစ်နိုင်သည်။

အောက်ပါအခြေအနေများအတွက် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲပြုလုပ်ရန် စဉ်းစားသင့်သည်-

- နည်းပညာဆိုင်ရာ အသစ်တွေ့ရှိမှု၊ အဓိကကျသောလုပ်ငန်းတိုးချဲ့မှု သို့မဟုတ် အခြားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုနှင့် ပူးပေါင်းမည့်အကြောင်း စသည့်အရေးကြီးသောထုတ်ပြန်မှုများပြုလုပ်ရန်၊
- မီဒီယာများတွင် ဖော်ပြထားသော ဝေဖန်စွပ်စွဲချက်များကို ဖြေရှင်းရန်၊
- မီဒီယာများပါဝင်သော နိုင်ငံတကာသတင်းစာရှင်းလင်းပွဲကဲ့သို့သော အဆင့်မြင့် အရေးပါသော အကြောင်းအရာကို ထုတ်ပြန်ရန်၊
- တစ်ဦးချင်းထံမှ တယ်လီဖုန်းခေါ်ဆို မေးမြန်းနေသည်များကို ဖြေကြားနေမည့်အစား တစ်ချိန်တည်းတွင် မေးခွန်းများစွာကို ဖြေဆိုလိုက်ခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်သက်သာစေရန်၊
- သတင်းသမားများ၊ ဂျာနယ်လစ်များ ယခင်က စိတ်မဝင်စားခဲ့သော အကြောင်းအရာတစ်ခုကို မီဒီယာမှ သတိပြုမိလာစေရန်၊

သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲများသည် အသုံးဝင်သော်လည်း ခက်ခဲပြီး အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါသည်။ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲကို စီစဉ်လျှင် သတိကြီးစွာစီမံနိုင်ရန်လိုအပ်သည်။ မိမိကိုယ်ကို သတင်းအယ်ဒီတာတစ်ဦးကဲ့သို့ သဘောထား၍ အောက်ပါမေးခွန်းများကို မိမိကိုယ်ကို မေးမြန်းရပါမည်-

- ဘာကြောင့်သတင်းထောက်ကို လွှတ်ပေးသင့်သလဲ?
- သတင်းထောက်မှ ဘယ်လို သတင်းမျိုး ရလာမလဲ?
- ၎င်းမေးခွန်းများအတွက် အပြုသဘောဆောင်သော အဖြေမျိုးမရနိုင်လျှင် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ မလုပ်ပါနှင့်။

သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲတစ်ရပ် မပြုလုပ်မီ၊ ပြုလုပ်နေစဉ်နှင့် ပြုလုပ်ပြီးနောက် လုပ်ဆောင်ရန် များစွာရှိပါသည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့် အဆင့်တစ်ဆင့်ချင်းအတွက် စီမံခန့်ခွဲရာတွင် လိုက်နာရမည့်အချက် များကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားပါသည်-

(က) သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲမတိုင်မီ

စေ့စပ်သေချာစွာ ပြင်ဆင်ပါ

- အဆောက်အဦအတွင်း သို့မဟုတ် အပြင်တွင် ကျင်းပနိုင်ပါသည်။ အပြင်တွင်ပြုလုပ်မည်ဆိုလျှင် မိုးရွာလာပါက မည်သို့ပြောင်းလဲစီစဉ်မည်ကိုပါ သေချာစွာ ဆောင်ရွက်ထားပါ။
- ရှင်းလင်းတင်ပြမည့်သူကို သေချာစွာ မြင်နိုင် ကြားနိုင်ရန် စားပွဲ၊ စကားပြောသည့်စင် သို့မဟုတ် အခင်းခုံအမြင့် စီစဉ်ပေးပါ။
- ရှင်းလင်းတင်ပြသူနှင့် ဂျာနယ်လစ်များ၏မေးခွန်းများအတွက် ကောင်းမွန်သော အသံစနစ်နှင့် အတူ ရုပ်ရောအသံပါပြသနိုင်သည့် ပြစကန်နှင့် အသံဖမ်းပစ္စည်းများပါ စီစဉ်ထားရှိပါ။ လျှပ်စစ်မီး ပုံမှန်ရရှိရန်နှင့် အများသုံးခလုတ်ခုံများ လုံလောက်စွာရရှိရန် ဆောင်ရွက်ပေးပါ။
- မျှော်မှန်းထားသည့် လူဦးရေအတွက် ထိုင်ခုံများ၊ အစားအသောက်နှင့် ကျွေးမွေးဧည့်ခံသူများ လုံလောက်အောင် ဆောင်ရွက်ထားပါ။

နေရာထိုင်ခင်းကိုကြိုတင်စီစဉ်ပါ

- ပွဲမစမီ ၁ နာရီ ၂ နာရီခန့် ကြိုတင်၍ ကျင်းပမည့်နေရာကို စစ်ဆေးပါ။ စက်ကိရိယာများ အသုံးပြု၍ ရ၊ မရနှင့် အားလုံးအဆင်သင့်ဖြစ်၊ မဖြစ် စစ်ဆေးပါ။

သတင်းသမားများ လိုအပ်သည်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးပါ (Cater to the press)

- ဆောင်ရွက်ရမည့်အချိန်နှင့် ၎င်းတို့အတွက် အကန့်အသတ်နှင့် အခက်အခဲများကို စဉ်းစားပေးပါ။ ညနေ ရုပ်မြင်သံကြားသတင်းတွင်ပါလာရန် ရည်ရွယ်လျှင် ညနေ ၄ နာရီ မဖိတ်ပါနှင့်။ သတင်းသမားများ ရုံးသို့ပြန်ပြီး သတ်မှတ်ချိန်မတိုင်မီ သတင်းရေးသားတင်ပြရန်မိနိုင်မည်မဟုတ်သော ကြောင့်ဖြစ်သည်။

နောက်ချန်ရုံးအဖွဲ့

- မတက်ရောက်နိုင်သော သတင်းသမားများက တယ်လီဖုန်းဖြင့် မေးမြန်းနိုင်သဖြင့် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲကာလအတွင်း မိမိရုံးတွင်လည်း ဖြေကြားနိုင်မည့်သူကို စီစဉ်ထားပါ။

(ခ) သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲပြုလုပ်နေစဉ်အတွင်း

တက်ရောက်လာသူများကို နွေးထွေးစွာ ကြိုဆိုပါ။ ။ မျှော်မှန်းထားသော ဧည့်သည်အရေအတွက်ကို အထောက်အကူပေးနိုင်ရန် ဝန်ထမ်းအလုံအလောက် ရှိပါစေ။ တာဝန်ပေးအပ် ထားသောဝန်ထမ်းများကို အမည်ပါရင်ထိုးတံဆိပ်များ တပ်ဆင်ပေးထားပါ။ ဂျာနယ်လစ်များရောက်လာ လျှင် ကြိုဆိုနှုတ်ဆက်ပါ။ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်မပေးမီ တက်ရောက်သူများကို (တယ်လီဖုန်းနံပါတ်၊ အီးမေးလ်လိပ်စာတို့နှင့်တကွ) လက်မှတ်ထိုးရန်စာရွက်ပေးပါ။ နောင်တွင် ဆက်သွယ်နိုင်ရန်လိပ်စာကတ် များ လဲလှယ်ပါ။

အချိန်စီမံမှု (Manage time)။ နောက်ကျရောက်လာမည့်သူများအတွက် ပွဲအစပိုင်းတွင် စောင့်ပေးနိုင် သည့်အချိန် သတ်မှတ်ပေးပါ။ အစားအသောက်ဖြင့် ဧည့်ခံထားပါ။ သို့သော် ပွဲစရန်သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်မှနာရီဝက်အတွင်း အခမ်းအနားစတင်ပါ။ နောက်ကျသူများကို စောင့်ဆိုင်းနေလျှင် အလုပ်များသော သတင်းထောက်များ ထပြန်သွားနိုင်သည်။

သတင်းထုတ်ပြန်ချက်များဖြန့်ဝေပေးပါ။ ။ ယင်းသည်အောက်ပါတို့ပါဝင်သော ဖိုင် ဖြစ်နိုင်သည်-

- ပြောဆိုမည့်အကြောင်းအရာ၊ ထုတ်ပြန်ချက်တို့၏ မိတ္တူများ၊
- မိမိအဖွဲ့အစည်း၏အဆောက်အဦပုံ၊ သက်ဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားရေးမှူး သို့မဟုတ် ပါဝင်ပတ်သက် သည့် ဝန်ထမ်းများပုံ၊
- မိမိအဖွဲ့အစည်းအကြောင်း လက်ကမ်းစာစောင်၊
- မိမိတို့စီမံကိန်း၏ အကြောင်းအရာ အချက်အလက်များ၊
- အခြားဆက်စပ်သော လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များအကြောင်း၊
- ဖြစ်နိုင်ပါက ဌာန၏ နောက်ဆုံးထုတ် နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ၊
- ပေးဝေမည့်အရာများ အလုံအလောက်ရှိပါစေ။ ဖြန့်ဝေသည့်အရာများ မလုံလောက်ပါက ၎င်းတို့ အချင်းချင်းမျှဝေရန် အခက်အခဲရှိပါသည်။

ရုပ်ပုံကားချပ်များသုံးပါ

- တင်ပြရာတွင်သုံးနိုင်ရန် ဇယားများ၊ ရုပ်ပုံများ၊ ဓာတ်ပုံများ ပြင်ဆင်ထားပါ။ အခန်းနောက်ဆုံးမှ မြင်သာရန် စာလုံးကြီးကြီး၊ ပုံကြီးကြီးနှင့်အရောင်စုံပါစေ။ ကင်မရာများဖြင့် အဝေးမှဆွဲရိုက်နိုင် ရန် ပြထားပေးပါ။
- သတင်းထုတ်ပြန်ချက်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် ဗီဒီယိုထည့်ပြပေးပါ သို့မဟုတ် ဓာတ်ပုံ ထပ်ရိုက်နိုင်ရန်လုပ်ငန်းခွင်ထဲသို့လှည့်လည်ပြသပါ။ (ဥပမာ- စိုက်ခင်းတွင်၊ ခြံထဲတွင် တင်ပြသူ က ပြောပြနေခြင်း)
- ဓာတ်ပုံရိုက်ကွင်းကောင်းသောနေရာ (စမ်းသပ်လုပ်ကွက်၊ ဓာတ်ခွဲခန်း သို့မဟုတ် မွေးမြူသူများရှိ ရာ လုပ်ငန်းခွင်)

တင်ပြမှုများကို စီမံခြင်း

တင်ပြသူအရေအတွက် နည်းနိုင်သမျှနည်းပါစေ။ လိုတိုရှင်းပြစုထားပါ။ တင်ပြသူတစ်ဦးချင်း၏ အမည်ကို သူတို့၏ရှေ့ရှိအမည်ကတ်ပြား၌ ထင်ရှားစွာရေးပြထားပါ။ တစ်ဦးစီကိုမိတ်ဆက်ပေးပါ။ မေးခွန်းများကို နောက်မှခွင့်ပြုပါ။ အတွေ့အကြုံမရှိသေးသော တင်ပြသူများကို ကြိုတင်လေ့ကျင့်ပေး ထားပါ။

မေးခွန်းများကိုဖြေကြားခြင်း

သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ၏ ဦးဆောင်/တာဝန်ခံပုဂ္ဂိုလ်က သတင်းထောက်များကို မေးခွန်းများဖိတ် ခေါ်ပါ။ သတင်းထောက်များနှင့် အငြင်းပွားရခြင်းမဖြစ်ပါစေနှင့်။ ပုံမှန်အားဖြင့် သတင်းသမားတစ်ဦး၏ မေးခွန်းကို ဖြေဆိုပြီးနောက် အခြားမေးခွန်းတစ်ခုသို့မကူးမီ ထိုမေးခွန်းနှင့်ဆက်စပ်၍ ဆက်လက်မေးမြန်း ဆွေးနွေးခွင့်ရှိပါသည်။ သတင်းထောက် အတော်များများက မေးနိုင်ခွင့်ရှိပါစေ။

တတ်နိုင်သမျှအချိန်တိုတောင်းပါစေ (Keep it short)

ထုတ်ပြန်ချက်နှင့် မေးခွန်းများအတွက် အချိန် ၄၅ မိနစ်ဆိုလျှင် လုံလောက်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ ညီလာခံများကဲ့သို့သော အခမ်းအနားကြီးများတွင် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲအများစုကို နေ့လည်စာစားချိန်၌ ပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။

(ဂ) သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲပြီးဆုံးပြီးနောက်

ပြီးဆုံးချိန်တွင်

တက်ရောက်လာသူတိုင်းကို ကျေးဇူးတင်စကားပြောပါ။ တာဝန်ခံ ရှင်းလင်းတင်ပြသူများကို ခန်းမအတွင်း ခေတ္တဆက်ရှိပါစေ။ အချို့သတင်းထောက်များ၊ အသံလွှင့်သူများက တစ်ဦးချင်း မေးမြန်း ဆွေးနွေးလိုတတ်၍ဖြစ်ပါသည်။

ဆက်သွယ်ရန်စာရင်း ပြုစုခြင်း

တက်ရောက်သူများလက်မှတ်ထိုးထားသော စာရွက်နှင့်လိပ်စာကတ်များကိုအသုံးပြု၍ ဆက်သွယ် ရမည့်သူများစာရင်း ထပ်မံပြုစုထားပါ။

နောက်ထပ်မေးခွန်းများကို ဖြေဆိုခြင်း

သတင်းထောက်များက ထပ်မံသိရှိလိုသည့်အချက်များနှင့်မရှင်းလင်းသည့်အချက်များကို ဖုန်းဖြင့် ခေါ်ဆိုပြီး မေးမြန်းမှုရှိလျှင်ဖြေဆိုပါ။

ဆက်လက်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း

သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲသည် ဂျာနယ်လစ်များနှင့်တွေ့ဆုံပြီး ရင်းနှီးမှုတည်ဆောက်ရန် နည်းလမ်း ကောင်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ သူတို့၏ စိတ်ဝင်စားချက်များကို သိရှိရပြီး ၎င်းတို့အား အကြောင်းအရာ အဖြစ်အပျက်နှင့် ပတ်သက်သည့် အတွေ့အခေါ်၊ အကြံအစည် အသစ်များကို ပေးခွင့်ရနိုင်ပါသည်။

မြို့တော်ခန်းမကဲ့သို့ လူထုတွေ့ဆုံပွဲများတွင် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူအတွက် လမ်းညွှန်ချက်

“မြို့တော်ခန်းမအစည်းအဝေးစီစဉ်ရန်လမ်းညွှန်များနှင့်အကြံဉာဏ်များ” မှ ရရှိသည်

https://www.usg.edu/assets/diversity_summit/documents/Guide_and_Tips_for_Planning_a_Town_Hall_2016.pdf

လူထုတွေ့ဆုံပွဲအတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း

လူထုတွေ့ဆုံပွဲသည်လူ ၅၀ ဦးထက်မနည်း စုဝေးကြပြီး သီးသန့်အကြောင်းအရာတစ်ခုအကြောင်းကိုတင်ပြကာ အခြားသူများ၏ထင်မြင်ချက်များကိုလည်း နားထောင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် ကျင်းပလေ့ရှိကြသော်လည်း အရာရောက်ပြီး ရလဒ်ကောင်းများ အများဆုံးရစေရန် စီစဉ်သင့်သည်။ အောင်မြင်သော အစည်းအဝေးပွဲများသည် စနစ်တကျစီစဉ်ဆောင်ရွက်ထားကြပြီး ရလဒ် အခြေပြု ဆွေးနွေးသော ပွဲများဖြစ်သည်။ အစည်းအဝေးသည် ကိစ္စရပ်များစွာ၏ပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသော်လည်း အရေးကြီးသော ပြဿနာအကြောင်းအရာကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်အတွက်မူ ပထမခြေလှမ်းကောင်းဖြစ်နိုင်သည်။ နောက်ထပ်ဆွေးနွေးမှုများအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်တစ်ခုပေါ်ပေါက်လာစေရန်ဖြစ်သည်။ အမေးအဖြေကဏ္ဍသည် တက်ရောက်လာသူများ ပါဝင်ဆွေးနွေးလာကြစေရန် အသုံးဝင်သောနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး တစ်ယောက်၏အတွေ့အကြုံ၊ သဘောထားတို့ကို ရရှိနိုင်သလို ဦးဆောင်ဆွေးနွေးသူတင်ပြစဉ်က မမေးဖြစ်ခဲ့သော မေးခွန်းများကိုပါ ပေါ်ထွက်လာစေသည်။

အောင်မြင်သော အမေးအဖြေကဏ္ဍအတွက် ယေဘုယျအကြံပြုချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

- အမေးအဖြေကဏ္ဍကို အထောက်အကူပြုနိုင်သည့် အလားအလာကောင်းသော အဘော်များ ပေါ်ထွက်လာနိုင်သည့်အတွက် တတ်နိုင်သမျှ အဓိပ္ပာယ်ရှိရှိ၊ လေးလေးနက်နက် ကြိုတင်စဉ်းစားအဖြေရှာထားရန်၊
- ပြင်ဆင်မှုသည်အဓိကဖြစ်သည်။ သို့သော် အစည်းအဝေးအစီအစဉ်နှင့်အတူ ဆုတ်သာ၊ တက်သာ ညှိနှိုင်းနိုင်ဖို့ လိုအပ်ပါသည်။ သင်မထင်မှတ်ထား၊ မတွေးမိထားသော အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ပရိသတ်များက အလွန်အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာတစ်ခုအဖြစ် ဖော်ထုတ်လာနိုင်သဖြင့် ၎င်းကို လိုက်လျောညီထွေတုံ့ပြန်နိုင်ရေးအတွက် လုံလောက်သောညှိနှိုင်းမှုရှိစေရန် မိမိကိုယ်ကို ပြင်ဆင်ထားရပါမည်။
- တင်ပြနေချိန်တွင် ပေါ်ထွက်လာနိုင်သောမေးခွန်းများကို ရေးချမှတ်သားထားနိုင်ရန် ပရိသတ်အား မှတ်စုစာရွက်များဖြန့်ဝေထားပါ။ (သူတို့ကိုလည်းထိုသို့ပြုရန်အသိပေးပါ။)
- သင်ကိုယ်တိုင် တင်ပြသောပွဲမျိုးဖြစ်ခဲ့ပါလျှင် အသံကောင်းစွာကြားစေနိုင်ရန် မိုက်ကရိုဖုန်းများကို အသုံးပြုပါ။
- ဆွေးနွေးနေစဉ်ကာလအတွင်း အဓိကဆိုလိုရင်းများ သို့မဟုတ် မေးခွန်းများကို လိုက်လံမှတ်သားရန် မှတ်တမ်းတင်သူများကို လူတိုင်းမြင်သာသောနေရာများ၌ တာဝန်ပေးထားပါ။

- လူတိုင်းဆွေးနွေးပွဲမှာပါဝင်လာရေးအားပေးဆောင်ရွက်ပါ။ ဤသို့ပါဝင်ဆွေးနွေးခြင်းမှာ သီးခြားပုဂ္ဂလိက ကိစ္စရပ်တစ်ခုချင်းစီကို ဖြေရှင်းရန်မဟုတ်ဘဲ လူမှုအသိုက်အဝန်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးရန် အခွင့်အလမ်းရှိကြောင်းအသိပေးပါ။
- ဆွေးနွေးပွဲတွင် တစ်ဦးတည်း ခိုင်ခံ့ပြောဆိုလိုသောပုဂ္ဂိုလ်များ ပါရှိလာပါက အာရုံလွှဲပြောင်းပေးပါ။ (အကယ်၍ ဆွေးနွေးပွဲတွင် တစ်ဦးတည်းကသာ တင်ပြပြောဆိုလိုသူများ ပရိတ်သတ်ထဲမှ ပေါ်ထွက်လာပါက သတိပြုစီမံရန် လိုအပ်သည်။)

ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူအတွက် နည်းနိဿယများ

- ကြိုတင်မှန်းဆခြင်း၊ ယူဆခြင်း သို့မဟုတ် အချိန်မကျသေးဘဲ ကတိကဝတ်ပြုခြင်းများသည် နောက်ပိုင်းပြောင်းလဲနိုင်သဖြင့် ဘယ်သောအခါမှကြိုတင်မပြုပါနှင့်။
- ပရိသတ်နှင့် အကျွမ်းတဝင်မရှိဘဲ ဟာသမဖောက်ပါနှင့်။ အမြဲသတိရှိပါစေ။
- အပြုသဘောမဆောင်သော မေးခွန်းများ၊ စွပ်စွဲချက်များကို သံယောင်လိုက်၍ မတုံ့ပြန်ပါနှင့်။
- ပရိသတ်မရင်းနှီးသော အသုံးအနှုန်းများ၊ အတိုကောက်များကို မသုံးပါနှင့်။
- မှတ်တမ်းတင်မခံနိုင်သော၊ အလွတ်သဘော စကားအသုံးအနှုန်းများကို ဘယ်သောအခါမှ မပြောပါနှင့်။
- သဘောထားမှတ်ချက်ပေးရန် မရှိဟု မပြောပါနှင့်။
- ဒေါသထွက် သို့မဟုတ် စိတ်ကသိကအောင့်ဖြစ် နေသည့်ပုံ မပြုပါနှင့်။
- အပြန်အလှန်မဆွေးနွေးမီ သတင်းမီဒီယာရလဒ် (outlet) ကို ကြိုတင်မှန်းဆထားပါ။
- သင့်ပရိသတ် မည်သူဖြစ်သည်ကို အမြဲသတိထား၍ သူတို့နှင့် ပြောဆိုပါ။
- ပြဿနာကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုရှိကြောင်း ပြသပါ။ ကိုယ်ချင်းစာနာမှု (empathy) ရှိကြောင်းပြသရန် ဝန်မလေးပါနှင့်။
- မသေချာ မရေရာမှုနှင့်ကြုံတွေ့ရသော် ခေါင်းအေးအေးထားပါ။
- ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် မေးခွန်းများကို လွယ်ကူရှင်းလင်းသောအဖြေဖြင့် ဖြေကြားနိုင်ရေးအတွက် ပြင်ဆင်ထားပါ။
- ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်သည့်နည်းလမ်းများကို မျှဝေခြင်းတို့ဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ရိုးသားမှုကို ဖော်ပြပါ။
- အလွယ်တကူ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်သည့်အဆင့်အထိ မိမိပြောကြားလိုသည့်အချက်များကို ကွက်တိ ပြင်ဆင်ထားပါ။
- အနာဂတ်တွင် သတင်းမီဒီယာများနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် ၎င်းတို့ထံမှ တုံ့ပြန်မှုကိုတောင်းဆိုပါ (သတင်းမီဒီယာတို့၏ လိုအပ်ချက်ကို ဖြေရှင်းပေးပါ)
- ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုရှိပါစေ။

ဓာတ်ပုံဖြင့် တင်ပြခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်

“ သင်၏အကျိုးအမြတ်အတွက်မဟုတ်ဘဲ ဓာတ်ပုံအက်ဆေးပြုလုပ်နည်း” မှရရှိသည်။
(<https://wiredimpact.com/blog/how-to-make-a-photo-essay-nonprofit/>)

ကောင်းမွန်စွာဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဆိုပါက ဓာတ်ပုံများဖြင့်တင်ပြမှုသည် သင်ရည်ရွယ်ချက်ကို ကောင်းစွာ ပုံဖော်နိုင်ပြီး သင်၏ဝက်ဘ်ဆိုက်ကို ဝင်ကြည့်သူများအား ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရနှင့် စိတ်ခံစားမှု အတွေ့အကြုံကို ပေးစွမ်းနိုင်မည်။ အောက်ဖော်ပြပါတို့သည် ဓာတ်ပုံများဖြင့် တင်ပြမှုကောင်းတစ်ခုကို ဖန်တီးပေးနိုင်ရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။

ဓာတ်ပုံဆရာရှာပါ

လုပ်ငန်းမစခင် အရည်အသွေးရှိပြီး အတွေ့အကြုံများသော ဓာတ်ပုံဆရာကောင်း တစ်ဦးကို ရှာပါ။ ထိုသူသည် ဌာနကိုကူညီသူသက်သက် ဖြစ်နိုင်သလို မိမိဝန်ထမ်း သို့မဟုတ် ကြေးစားဓာတ်ပုံဆရာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ပေးမည့်သတင်းစကားကို ဆုံးဖြတ်ပါ

ဓာတ်ပုံတင်ပြမှုဖြင့် သင်ဘာကိုပြောပြချင်ပါသနည်း။ ပေးလိုသောအဓိကသတင်းစကားသည် မိမိ အဖွဲ့အစည်း၏ ဦးတည်ချက်၊ ရည်မှန်းချက်နှင့် ပတ်သက်ရပါမည်။ သတင်းစကားကောင်းသည် ကြည့်ရှု သူတို့၏ စိတ်ခံစားမှုကို နှိုးဆွပေးနိုင်ပါသည်။

အစီအစဉ်ဆွဲပါ

ဓာတ်ပုံရိုက်မည့် အကြောင်းအရာတစ်ခုခု သို့မဟုတ် အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ရွေးပါ။ လှုပ်ရှားမှု သည် ဓာတ်ပုံဖြင့်တင်ပြမှုအတွက် ကောင်းသဖြင့် တစ်ခုခုလုပ်ဆောင်နေသည့်ပုံဆိုလျှင် ပိုကောင်းပါသည်။ ဓာတ်ပုံဆရာနှင့်ဓာတ်ပုံအရိုက်ခံမည့်သူ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အဆင်ပြေမည့် အချိန်နှင့်နေရာကိုညှိနှိုင်းပါ။ ဓာတ်ပုံ တင်ပြမှုကို တစ်ရက်တည်းနှင့် ပြီးစရာမလိုပါ (သို့သော် ဆောင်ရွက်လျှင် ပြီးနိုင်ပါသည်။)။ ဓာတ်ပုံများလေ လေ ရွေးချယ်ရကောင်းလေလေဆိုသည်ကို ဓာတ်ပုံဆရာအားအသိပေးပါ။

ဓာတ်ပုံများကိုရွေးပါ

ဓာတ်ပုံအားလုံးသည် သတင်းစကားတစ်ခုတည်းကိုသာ ဦးတည်ဖော်ပြနေရပါမည်။ ဓာတ်ပုံရွေး နေစဉ်တစ်လျှောက်လုံး အဓိကသတင်းစကားကိုသာ အာရုံတွင်ရှိနေရမည်။ မည်သည့်ဓာတ်ပုံများသည် ယင်းသတင်းစကားကိုသယ်ဆောင်နိုင်ပါမည်နည်း။ သင့်ပရိသတ်အတွက်လည်းစဉ်းစားပြီး သူတို့အတွက် စိတ်ခံစားမှုနှင့် ဆက်စပ်ပေးနိုင်မည့် ပုံများကိုရွေးပါ။ ဓာတ်ပုံများသည် ဇာတ်လမ်းတစ်ခုကိုပြောပြနေ သည်ဖြစ်၍ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဇာတ်လမ်းတစ်ခုဖြစ်လာစေရန် ဓာတ်ပုံများကို အစီအစဉ်တကျ ပြင်ဆင်ပါ။

မြင်ကွင်းနှင့်ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးသည် ဓာတ်ပုံပြပွဲ၏ အတိမ်အနက်ကို ဖြစ်စေသည်။ မြင်ကွင်း ကျယ်သည် ကြည့်ရှုသူအား နေရာဒေသနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူတို့ကို သိစေနိုင်ပါသည်။ အလယ်အလတ်

မြင်ကွင်းသည် လှုပ်ရှားမှုကိုအခြေခံသည်။ ဘာတွေဖြစ်နေသလဲဆိုသည်ကို ပိုမိုသိစေနိုင်သည်။ အနီးကပ် ရိုက်ကွင်းသည် တင်ပြမှုအားအကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။ ပုံတစ်ခုအတွင်းတွင် ပြယုဂ်တစ်ခုကို အာရုံစိုက်မိ စေ၊ ကျွမ်းဝင်စေသည်။ အသေးစိတ်ရိုက်ချက်များစုပေါင်းလျက် မြင်ကွင်းတစ်ခုဖြစ်စေပါသည်။ တစ်စုံတစ် ယောက်သည် သူ၏လက်များဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုလုပ်ဆောင်နေပုံကို အနီးကပ်ရိုက်ထားခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

ဓာတ်ပုံများကိုစီစဉ်ပါ

ဓာတ်ပုံများကို ဆလိုက်ရှိုးကဲ့သို့ စီစဉ်မည်ဆိုလျှင် အရွယ်အစားတစ်မျိုးထဲဖြစ်ပါစေ။ ဘောင်ခတ် မည်ဆိုလျှင်လည်း အားလုံးကိုဘောင်ခတ်ပါ။ ဘောင်ခတ်ရန်မလိုအပ်သော်လည်း အချို့နေရာများတွင် အသုံးဝင်သည်။ ဓာတ်ပုံထဲတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားနေသည်များကို ရိုးရှင်းစွာစာတမ်းထိုးပေးပါ။

အကြောင်းအရာကို အကျဉ်းရုံးတင်ပြပါ

သင်၏ ဓာတ်ပုံပြပွဲသည် တိုတိုနှင့် အကြောင်းအရာ ပြည့်စုံမှုရှိရပါမည်။ သင်သည် ဓာတ်ပုံများ ဖြင့် ဇာတ်လမ်းကို တင်ပြသွားလိုသည်ဖြစ်၍ သာမန်ကြည့်ရှုသူတစ်ဦးက ဓာတ်ပုံ သို့မဟုတ် ဓာတ်ပုံ အညွှန်းစာ မှ နေ၍ မရရှိနိုင်လောက်သော သတင်းအချက်အလက်ကိုသာ ဖော်ပြပေးရန်လိုအပ် ပါသည်။

ချက်ခြင်းအရေးယူဆောင်ရွက်ရန်တိုက်တွန်းခြင်းဖြင့်အဆုံးသတ်ပါ

ဓာတ်ပုံပြပွဲပြီးဆုံးချိန်၌ ချက်ခြင်းဆောင်ရွက်ရန်လုပ်ငန်းကို တိုက်တွန်းခြင်းဖြင့်နိဂုံးချုပ်ပါ။

ပါဝါပွိုင့်ပြုလုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်

“အံ့ဩဖွယ်ကောင်းသည့် PowerPoint ဆလိုက်များပြုလုပ်ရန် အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့် ၅ ခု” မှရရှိသည်
(<https://learning.linkedin.com/blog/design-tips/5-best-practices-for-making-awesome-powerpoint-slides>)

ပါဝါပွိုင့်များတွင် အများအားဖြင့် စာသားများစွာ ထည့်သွင်းဖော်ပြတတ်ပြီး တင်ပြသူကလည်း စာသားများကို ဖတ်ပြသွားတတ်သည်။ ဆွေးနွေးရန် အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာ အချက်အလက် များပါရှိပြီး နားထောင်သူပရိသတ်ကလည်း သေချာစွာနားထောင်လိုစိတ် ရှိပါလျက် ပါဝါပွိုင့်၏အားနည်း ချက်ကြောင့် စိတ်ပျံ့လွင့်ပြီး ငြီးငွေ့ဖွယ်ရာဖြစ်လာသည်။ ထိုသို့မဖြစ်ပါစေနှင့်။ သင်၏ပါဝါပွိုင့်တင်ပြမှုကို ပိုမိုအားကောင်းစေပြီး အံ့ဩဖွယ်ဆလိုက်များဖြင့် အမှတ်ရနေပါစေ။ ပရိသတ် စိတ်ပျံ့လွင့်မှုမဖြစ်ပါစေနှင့်။ အောက်ဖော်ပြပါတို့သည် အမှတ်တရဖြစ်စေသော ပါဝါပွိုင့်တင်ပြချက်တစ်ခု ဖြစ်လာစေရန် အကြံပြုချက် များဖြစ်ပါသည်။

ဆလိုက်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ရှေ့နောက် ညီညွတ်မှုရှိပါစေ

မည်သည့်ပုံစံမျိုးကို သင်ရွေးချယ်သည်ဖြစ်စေ တင်ပြမှုတစ်ခုလုံးအတွက် ဆလိုက်အားလုံးသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ညီညွတ်မှုရှိပါစေ။ ဆလိုက်တစ်ခုကို ပုံစံတစ်မျိုးပြောင်းနေလျှင် ပရိသတ်အတွက် မျက်စိ နောက်စေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပါဝါပွိုင့်တင်ပြမှုတစ်လျှောက်လုံးအတွက် အရောင်ရော၊ စာလုံးပုံစံပါ တစ်ညီတစ်ညွတ်တည်း ဖြစ်သင့်သည်။ သင့်အဖွဲ့အစည်းအတွက် သတ်မှတ်ထားသော သီးသန့်ပုံစံမရှိလျှင် လည်း ပုံစံတစ်ခု ပြုစုထားပါ။

မြင်သာမှုရှိအောင် ကြိုးပမ်းပါ

အကြောင်းအရာ စာသားများစွာ ပြတ်သိပ်နေသော ဆလိုက် သို့မဟုတ် စာသားများသာပါသော ဆလိုက် တစ်ချပ်ပြီးတစ်ချပ်ပြနေခြင်းက ပရိသတ်ကို ငြီးငွေ့စေသည်။ စာသားများ ထပ်တလဲလဲဖြစ်နေ ခြင်းကို ရုပ်ပုံများ၊ ဇယားများ၊ ပုံပြမျဉ်းများ၊ ဗီဒီယိုစသည်တို့ဖြင့် ကြားဖြတ်တင်ပြနိုင်သည်။ တင်ပြမှုကို လည်း စိတ်ပါဝင်စားမှု ရှိလာစေသည်။

ခေါင်းစီးဆလိုက် ထူးခြားပါစေ

သင်၏ပါဝါပွိုင့်ဆလိုက်များကို အီးမေးလ်၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာနှင့် အခြားလိုင်းများအားဖြင့် ဈေးကွက် တင်လိုပါက ဤအချက်သည်အထူးအရေးကြီးပါသည်။ ဌာနတွင်းကိစ္စဖြစ်စေ၊ အချင်းချင်းအတွက်ပင်ဖြစ် ပါစေ ခေါင်းစီးဆလိုက်သည် ထူးခြားသင့်သည်။ လူတို့၏စိတ်ဝင်စားမှုကိုဆွဲဆောင်နိုင်သော ခေါင်းစဉ်နှင့် ခေါင်းစီးအတွက် သီးခြားမြင်သာသည့် ဆလိုက်တစ်ခု ဖန်တီးပေးရပါသည်။

ပြပါ၊ မပြောပါနှင့်

ပြဿနာများကို ဖြစ်နိုင်သမျှ စကားဖြင့် လွယ်လွယ်မတင်ပြပါနှင့်။ ဥပမာအားဖြင့် တိရစ္ဆာန်ဆေးကုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတစ်ခု သို့မဟုတ် မွေးမြူရေးဆိုင်ရာအလေ့အကျင့် တစ်ခုအကြောင်း ဆလိုက်များပြင်ဆင်လျှင် ယင်း၏အကြောင်းအရာကို စာသားဖြင့်သာ မဖော်ပြပါနှင့်။ ပိုမိုထိရောက်သော တင်ပြချက်သည် သင်တင်ပြလိုသောအကြောင်းအရာ၏ အရေးပါသော ဆောင်ရွက်ချက် ဓာတ်ပုံများသာဖြစ်သည်။ မျက်မြင်တွေ့မြင်လိုက်ရခြင်းဖြင့် သင်ဖြစ်စေလိုသည့်များကို ပရိသတ်က သေချာစွာနားလည်သွားမည်။

သင်၏ဆလိုက်များဖြင့်ဆက်စပ်ဇာတ်လမ်းတစ်ခုဖန်တီးပါ

ဆွဲဆောင်မှုအကောင်းဆုံးတင်ပြချက်မှာ ပရိသတ်က ရှေ့တွင်ဘာဖြစ်လိမ့်မည်ကို စိတ်ဝင်စားစေသော အခန်းဆက်ဇာတ်လမ်းတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရာတွင် အသုံးပြုသော သီးသန့်ပါဝါပွိုင့်တင်ပြမှုအတွက် ထိရောက်မှုမြင့်မားသလို ဌာနတွင်း အချင်းချင်းကို တင်ပြရာ၌လည်း အလွန်ထိရောက်မှုရှိသော နည်းနိဿယ တစ်ခုဖြစ်သည်။

အကျဉ်းချုပ်

ဆလိုက်ကောင်းများ ဖန်တီးခြင်းသည် အားရကျေနပ်မှုများကို ဖန်တီးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ပုံပြင်၊ ဇာတ်လမ်းတစ်ခုကို တင်ပြနေစဉ် မျက်စိပသာဒလည်းရှိသည့်အပြင် ပေးလိုသော အကြောင်းအရာကိုလည်း အလွယ်တကူ နားလည် သိရှိ မှတ်မိစေနိုင်ပါသည်။

ပိုစတာဒီဇိုင်းအတွက်လမ်းညွှန်ချက်

“ပြီးပြည့်စုံသောပိုစတာဒီဇိုင်းအတွက်အကြံပြုချက်များ ၁၀ ခု” မှရရှိသည်
(<https://designshack.net/articles/inspiration/10-tips-for-perfect-poster-design/>)

ခပ်လှမ်းလှမ်းမှလွယ်ကူစွာဖတ်ရှုနိုင်ပါစေ

ပိုစတာ၏အဓိကဦးစားပေးမှုမှာ တစ်စုံတစ်ယောက်ကို အဖြစ်အပျက်တစ်ခု သို့မဟုတ် အရေးကြီးခေါင်းစဉ်တစ်ခုနှင့် မိတ်ဆက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိကသတင်းအချက်အလက်ကို ခပ်လှမ်းလှမ်းမှလွယ်ကူစွာ ဖတ်မိခြင်းဖြင့် ပိုစတာရှိရာသို့ လူအများကို ဆွဲဆောင်နိုင်သည်။ အကြောင်းအရာပိုင်း၌ အထက်၊ အောက် အစီအစဉ်ကျနအောင် ဖန်တီးပေးရသည်။ ပိုစတာဒီဇိုင်းတစ်ခုအတွက် အကြောင်းအရာစာသားကို သုံးလွှာခွဲ၍ စဉ်းစားနိုင်သည်။

ခေါင်းစဉ် (Headline)။ ဒီဇိုင်းတွင်အဓိကကျပြီး အကြီးဆုံးစာလုံးဖြစ်သင့်သည်။ အနုပညာဖန်တီးမှုတစ်ခု သို့မဟုတ် ထပ်ဆင့်ဖန်တီးထားခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းပြီး ဆွဲဆောင်မှုရှိကာ ဖတ်ရလွယ်သော စာလုံးပုံစံ ဖြစ်သင့်သည်။

စာကိုယ်အသေးစိတ် (Detail)။ အကြောင်းအရာ၏ ဒုတိယအဆင့် စာသားအဖြစ် ‘ဘာအကြောင်းအရာလဲ၊ ဘယ်တုန်းက၊ ဘယ်မှာ၊ ဘယ်လို’ စသည့်မေးခွန်းများ၏ အဖြေများကို ဖော်ပြရပါမည်။ သင်၏ပိုစတာက လူအများကို ဘာတွေလုပ်သင့်ကြောင်း သတင်းပေးသည်။ သတင်းကို တိတိကျကျပေးပါ။ အသုံးပြုသည့် စာလုံးအရွယ်အစားမှာ နှစ်မျိုးဖြစ်နိုင်သည်။ မူလခေါင်းစီးအရွယ်အစား၏ ထက်ဝက်ခန့် လျော့ချနိုင်သလို မူလထက်ပို၍ကြီးသော အရွယ်အစားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားအောင်လည်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ (အခြားအကြောင်းအရာများနှင့် ဒုတိယစာသား၏ အရေးပါမှုပေါ်မူတည်၍ ရွေးချယ်နိုင်သည်။)

စာလုံးငယ်များ (The fine print)။ လိုအပ်သည်များကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။ စာဖတ်သူအတွက် သတင်းအချက်အလက် ပိုမိုရရှိနိုင်မည့်နေရာကို ဖော်ပြပါနိုင်သည်။ ငယ်သောစာလုံးကို သုံးနိုင်သော်လည်း လွန်စွာ မသေးသင့်ပါ။

သိသိသာသာကွဲပြားခြားနားမှုရှိပါစေ

ပိုစတာကို တစ်ချက်လှမ်းကြည့်ရုံဖြင့် ကြည့်သူကို ဆွဲဆောင်နိုင်ရပါမည်။ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား ကွဲပြားအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဆွဲဆောင်နိုင်ပါသည်။

တစ်ရောင်ခြယ်ဆေးနောက်ခံပေါ်တွင် မှိန်ဖျော့ဖျော့အရောင် ခြားနားမှုလေးများ မလုပ်သင့်ပါ။ အရောင်ရင့်ရင့်ကိုသုံးပြီး စာလုံးပုံစံပါ ထင်ထင်ရှားရှားကွဲပြားခြားနားပါစေ။ ပိုစတာဒီဇိုင်းသည် ဆေးရောင်နောက်ခံရော စာလုံးပုံစံပါ အခြားလုပ်ငန်းများနှင့်မတူ စိတ်ကြိုက်သုံးစွဲနိုင်ခွင့်ရှိ၍ စမ်းသပ်ကြည့်ပါ။

နောက်ခံအရောင်ကိုလည်းစဉ်းစားပါ။ ပိုစတာဒီဇိုင်းသမားများသည် အဖြူရောင် ကင်းဗတ်စကို သုံးစွဲလေ့ရှိကြသည်။ ဖြစ်နိုင်ပါကနောက်ခံ အရောင်ရင့်ရင့်ပေါ်တွင် အရောင်စုံသုံးခြင်းဖြင့် သင်၏ပိုစတာ သည် ထူးခြားစွာပေါ်လွင်နေပါမည်။

အရွယ်အစားနှင့်နေရာချထားခြင်း

သင်၏ပိုစတာကို ထားရမည့်နေရာသည်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ပိုစတာ၏ အရွယ်အစား၊ အချိုးအစားကျမှုအပါအဝင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်များစွာရှိပါသည်။ ပိုစတာအနီးတဝိုက်တွင် ပရိသတ်ရှိသကဲ့သို့ မြင်ယောင်ကြည့်ပြီး ပိုစတာကိုကြည့်သူများ မြင်နိုင်ဖွယ် ရှိ၊ မရှိ ချိန်ဆ ကြည့်ပါ။ ဒီဇိုင်း အကြောင်းနားလည်ထားခြင်းဖြင့် ဒီဇိုင်းကိုဖန်တီးရာတွင် စိတ်ကြိုက်ရွေးချယ်နိုင်မည်။ ထင်ရှားပေါ်လွင် မည့် ဒီဇိုင်းမျိုးကို ရွေးချယ်ဖန်တီးပါ။ ကွဲပြားထင်ရှားမှုသည် ဒီဇိုင်းအတွင်းတွင်သာမက ပိုစတာ၏ ပြင်ပ ပတ်ဝန်းကျင်အတွက်လည်း အရေးပါသည်။ ဥပမာ- သင်၏ပိုစတာကို အစိမ်းရောင်နံရံပေါ်တွင် ချိတ်ဆွဲ ရမည်ဆိုလျှင် ပိုစတာ၏အရောင် ကွဲပြားထင်ရှားမှုသာ ပိုစတာဒီဇိုင်းသည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ရောထွေး မှေးမှိန်သွားမည် မဟုတ်ပါ။

ပိုစတာပုံစံသေးများဖန်တီးခြင်း

ပိုစတာဒီဇိုင်းတစ်ခုသည် ပုံနှိပ်ထုတ်လုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အခြားနေရာများတွင်လည်း အသုံးပြုနိုင်ရန် ပိုစတာပုံစံငယ်လေးများ ဖန်တီးထားပါ။ ဈေးကွက်ရှာခြင်း၏ ဥပဒေသတစ်ခုမှာ လူတစ် ဦးသည် တစ်စုံတစ်ရာကို မှတ်မိနေစေရန် အကြိမ် ၂၀ ခန့် တွေ့မြင်ဆက်စပ်နေ ဖို့လိုအပ်ပါသည်။ ပိုစတာ အရွယ်အစားမျိုးစုံကို အောက်ပါအတိုင်း အသုံးပြုနိုင်သည်-

- အရွယ်အစားလျော့ချပြီး ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင် သုံးနိုင်ခြင်း။
- ပို့စကတ် သို့မဟုတ် စာရွက်အဖြစ်ကမ်းနိုင်ခြင်း။
- သင်၏ဝက်ဘ်ဆိုက်တွင်လည်း ပိုစတာစာမျက်နှာ ထည့်နိုင်ခြင်း။
- အီးမေးလ်ဖြင့်ပို့နိုင်သော ပုံအရွယ်အစားအထိ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း။

မြင်သာသော ပုံကြီးတစ်ခုအသုံးပြုပါ

ဓာတ်ပုံဖြစ်စေ၊ ပုံဆွဲထားသည်ဖြစ်စေ၊ စာသားဖြစ်စေ အဓိကအချက်မှာ လွှမ်းမိုးနိုင်သောပုံ ဖြစ်ရ ပါမည်။ အကွာအဝေးတစ်ခုမှဖတ်ရှုနိုင်ရမည်။ ပိုစတာဒီဇိုင်းလုပ်ရာတွင် မျက်နှာများ သို့မဟုတ် အရာဝတ္ထု များ၏ အနီးကပ်မြင်ကွင်းပုံ၊ တစ်ခုတည်းဆွဲထားသောပုံ၊ ပြတ်သားစွာ အာရုံစိုက်နိုင်မည့် အရာတစ်ခု၊ ဆန်းပြားစိတ်ဝင်စားဖွယ် ပုံနှိပ်ခြင်းတို့ကို သေချာစဉ်းစားသင့်သည်။ ဖော်ပြရန်ပုံကို ရွေးပြီးပါက အလွှာ လိုက် နေရာချထားမှုကို သတိထားပါ။ ပုံနှင့်စာသားသည် ကွဲပြားမှုရှိမှသာ ထင်ရှားစွာ ဖတ်လွယ်မည်။

နေရာလွတ်များများထားပါ

ပိုစတာများတွင် ဖော်ပြလိုသည့် အကြောင်းအရာများကြား၌ နေရာလွတ်များများ ထားခြင်းဖြင့် အဝေးမှပင် မြင်နိုင်စွမ်းပိုများလာပြီး ဖတ်ရလွယ်ကူပါမည်။ ပိုစတာဒီဇိုင်းတွင် နေရာလွတ်များများ ရှိခြင်းဖြင့် အောက်ပါကဲ့သို့သောနေရာများ၌ ထူးခြားမှုများ ဖြစ်စေနိုင်သည်-

- စာလုံးတစ်လုံးချင်းကြားတွင် နေရာလွတ်များ ခြားထားပါ။ စာလုံးများ နီးကပ် ပြတ်သိပ်နေပါက အဝေးမှဖတ်လျှင် ဝေဝါးနေတတ်သည်။
- စာကြောင်း တစ်ကြောင်းနှင့်တစ်ကြောင်း ကြားတွင်လည်း နေရာလွတ်များများခြားထားပါ။
- ပိုစတာ၏ ဘောင်အတွင်းဘက်တွင်လည်း နေရာလွတ်များများခြားထားပါ။
- မတူကွဲပြားသော ပုံများ၊ စာသားများကြားတွင်လည်း နေရာလွတ်ဖြင့် ခြားထားပါ။
- ပိုစတာဒီဇိုင်းအတွင်း ပထမဦးဆုံး သတိပြု မြင်တွေ့စေလိုသော အရေးပါသောအရာ၏ ပတ်လည်တွင်လည်း နေရာလွတ်များများခြားထားပါ။

တစ်စုံတစ်ခုလုပ်ဆောင်ရန် တိုက်တွန်းချက် ပါပါစေ

ပိုစတာတိုင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူတို့ကို တစ်စုံတစ်ခု ချပြခြင်းဖြစ်သည်။ ကြည့်ရှုသူများကို ဖြစ်စဉ် တစ်ခုနှင့်ပတ်သက်ပြီး လမ်းညွှန်မှုပြုခြင်း သို့မဟုတ် သူတို့၏အလုပ်ခွင် သို့မဟုတ် ဘဝတွင် ပြောင်းလဲမှု အချို့ကို သတိပြုမိစေရန် နှိုးဆော်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တစ်စုံတစ်ရာဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းချက်သည် အရေးကြီးသည်။ ဝက်ဘ်ဆိုက် သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းသုံးပရိုဂရမ် (application) တစ်ခုကို စမ်းသုံးကြည့်စေလိုလျှင် ပိုစတာ ဒီဇိုင်းတွင် ယင်းကို အထူးအလေးထား၍ ဖော်ပြပါ။

သို့သော် ပိုစတာသည် ဝက်ဘ်ဆိုက်ဒီဇိုင်းနှင့်မတူသောအချက်မှာ ‘ဝက်ဘ်ဆိုက်တွင် ဝင်ရောက်ပါ။ အီးမေးလ်ပို့ပါ။’ စသည်ဖြင့် အလွယ်တကူဆောင်ရွက်နိုင်သော်လည်း ပိုစတာတွင် မလုပ်နိုင်ပါ။ ပိုစတာ ဒီဇိုင်းတွင်မူ ကိစ္စရပ်တစ်ခုအတွက် သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်ရန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို သတ်မှတ်ပေးခြင်းသာဖြစ်သည်။ ပိုစတာကိုမြင်လျှင် ပရိသတ်က မည်သို့ လိုက်ပါဆောင်ရွက်ရမည့်အချက်ကိုသိနိုင်လျှင် တိုက်တွန်းချက်ပါသော ဒီဇိုင်းကို သင်ပြင်ဆင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ပုံနှိပ်အတတ်ပညာဖြင့်ဆွဲဆောင်ပါ

ပိုစတာဒီဇိုင်းသည် စာလုံးလှလှလေးများဖြင့် စိတ်ကြိုက်ဖန်တီးနိုင်သော အရာဖြစ်သည်။ အချို့သော အကောင်းဆုံးပိုစတာများသည် ဓာတ်ပုံများ၊ ရုပ်ပုံများမပါဘဲ စာလုံး၊ အရောင်တို့ဖြင့်သာ တင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

အခြားလုပ်ငန်းများတွင် စာလုံးများကို တစ်မျိုးတည်းတူညီအောင် သုံးရသော်လည်း ပိုစတာတွင် တစ်နေရာတည်း ၁၀ လုံးခန့်တူအောင် မရေးရပါ။ သင့်စိတ်ကြိုက် အရောင်ရင့်ရင့် ကြီးမားသော၊ ကျယ်ပြန့်သော စာလုံးများကို စမ်းသပ်သုံးစွဲကြည့်ပါ။

မည်သည့် အခြားစီမံချက်တွင်မဆို ပုံနှိပ်ခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ပါ။
ခေါင်းစဉ်နှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိသည့် စာလုံးကိုရွေးပါ။ အစပိုင်းတွင် ခက်ခဲ၊ စိန်ခေါ်နေသယောင်
ရှိသော်လည်း လွန်စွာအားရစေသော လေ့ကျင့်မှုဖြစ်သည်။

အခြားပုံနှိပ်နည်းလမ်းများ သုံးကြည့်ပါ

သင်ပို့စတာပြမည့်နေရာနှင့် ပရိသတ်ပေါ် မူတည်ပြီး အခြားပုံနှိပ်နည်းလမ်းများ သုံးကြည့်လျှင်
အဆင်ပြေကောင်းပြေနိုင်မည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းဖြင့်မလုပ်နိုင်သော်လည်း စာရွက်ပေါ်တွင် အမျိုးစုံစွာ
ရေးဆွဲနိုင်သည်။ ထိုကြောင့် ခဲစာလုံးဘလောက် ပုံနှိပ်ခြင်း၊ ဆေးဆိုးပန်းရိုက်နည်းသုံးခြင်း၊ ကနဦး
အော့ဖဆက် ပုံနှိပ်နည်းသုံးခြင်း၊ ယူဗီအလွှာကိုအသုံးပြုခြင်းတို့ကို စမ်းသပ်နိုင်သည်။ များသောအားဖြင့်
ဤနည်းလမ်းများကို အဆင့်မြင့်စီမံကိန်းများ သို့မဟုတ် ဂုဏ်သရေရှိပွဲလမ်းများတွင် သုံးလေ့ရှိသည်။

သင်အလိုရှိသော နည်းလမ်းများကို သင်သုံးမည့် အရွယ်အစားနှင့် ကိုက်ညီအောင်လုပ် ပေးနိုင်မှု
ရှိမရှိ၊ ပုံနှိပ်သူနှင့်ကြိုတင်ဆွေးနွေးထားသင့်သည်။ ပုံနှိပ်နည်းများနှင့် ပတ်သက်၍ သုံးနိုင်မည့်ရန်ပုံငွေကို
လည်း ထည့်စဉ်းစားရမည်။ အချို့သည် အလွန်ဈေးကြီးနိုင်၍ ဘတ်ဂျက်သုံးစွဲနိုင်မှု အလျော့အတင်း
အခြေအနေကို မူလကပင် သေချာအောင် စီစဉ်ထားစေရမည်။

ပျော်ရွှင်ဖွယ်ဖြစ်ပါစေ

ပိုစတာဒီဇိုင်းသည် ဒီဇိုင်းဖန်တီးသူကို ပျော်ရွှင်စရာများစွာ ရရှိနိုင်သည်။ ချင့်ချိန်စဉ်းစားစရာ
များပြားသော်လည်း ဒီဇိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ စည်းကမ်းများချိုးဖောက်ပြီး စိတ်ကြိုက်စီစဉ်နိုင်သည်။ သင်
လုပ်ချင်ခဲ့သောအရာ၊ နည်းစနစ်အသစ်၊ ကျွမ်းကျင်မှုအသစ်တို့ဖြင့် ကြိုးစားစမ်းသပ်နိုင်သည်။ ဖန်တီးမှု
အသစ်များရအောင် သင့်စိတ်ကူးကို ဆန့်ထုတ်နိုင်သည်။ ပိုစတာ၏ ရည်မှန်းချက်မှာ အဝေးကပင်
ဆွဲဆောင်နိုင်မှု ရှိရမည်ဖြစ်၍ ဖန်တီးတီထွင်ပါ။

လက်ကမ်းစာစောင်၊ ကြော်ငြာစာစောင်၊ လက်ကမ်းကြော်ငြာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်

“FAO ထုတ်ဝေရေးလမ်းညွှန်” မှကောက်နုတ်ချက်။ (<http://www.fao.org/3/a-i7429e.pdf>)

	လက်ကမ်းကြော်ငြာ/လက်ကမ်းစာစောင် (Flyer/Leaflet)	အချက်အလက်စာရွက် (Fact sheet)	စာစောင်/စာအုပ်ငယ် (Booklet)
ရည်ရွယ်ချက်	ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းတစ်ခု စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် အဓိကအချက်အလက်များ သို့မဟုတ် သတင်းစကား တိုတိုများကို အသိပေးရန်။	အရေးပါသော သတင်းအချက်အလက် သို့မဟုတ် အဓိကသတင်းစကားများ ပေါင်းစပ်ထားမှုကို အသိပေးရန်။	ထိရောက်သော သတင်းအချက်အလက်များ၊ အဓိကကျသော မူဝါဒများနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သတင်းစကားများကို အစီရင်ခံရန်။
ဟန်ပန်	<ul style="list-style-type: none"> • သတ်သတ်မှတ်မှတ်ဖြစ်သော ခေါင်းစဉ် တစ်ခု သို့မဟုတ် ကြေညာချက်/ကြော်ငြာ တစ်ခု အတွက် သတင်းစကားတစ်ခုသာ ဖြစ်သင့်သည် (အဓိကအားဖြင့် ကြော်ငြာ)။ • အရေးအသား လိုရင်း တိုရှင်းဖြစ်သင့်သည်။ • စာသားနှင့် ပုံပြဂရပ်၊ ဇယား၊ ရုပ်ပုံများ မျှတစွာ ပါဝင်သင့်သည်။ 	<ul style="list-style-type: none"> • ရုပ်ပုံများ၊ ပုံပြဂရပ်များ၊ အချက်အလက်များ သင့်လျော်သလို ပါဝင်နိုင်သည်။ • အကြောင်းအရာအစဉ် (series) တစ်ခု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ 	<ul style="list-style-type: none"> • အဆင်အပြင် ပုံစံအမျိုးမျိုး ဖန်တီးနိုင်သည်။ • ဆက်စပ်သော ရုပ်ပုံများ၊ ဇယားများ နှင့်အချက်အလက်များထည့်နိုင်သည်။ • ရှင်းလင်းပြီး တည်ငြိမ်သော ရေးဟန် ဖြစ်သင့်သည်။
ဦးတည်ပရိသတ်များ	သတ်မှတ်ထားသော ဦးတည်ပရိသတ်တစ်စု သို့မဟုတ် အများပြည်သူ	တိကျသော အုပ်စုများ - ဥပမာ အစိုးရများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်း၊ အများပြည်သူနှင့်မီဒီယာ	အစိုးရများ၊ မီဒီယာနှင့် အများပြည်သူ
စာမျက်နှာများ	၂-၄ မျက်နှာ လက်ကမ်းကြော်ငြာ- ကျောကပ် စာမျက်နှာ တစ်ရွက် လက်ကမ်းစာစောင်- ခေါက်နိုင်/ချိုးနိုင်	၁-၈ ရွက်	၄-၄၈ ရွက်

ကောလာဟလနှင့် သတင်းအမှားများကို ဖြေရှင်းခြင်း

“CERC Corner ၊ အမေရိကန် ရောဂါထိန်းချုပ်ခြင်းနှင့်ကာကွယ်ခြင်း စင်တာများမှ ရရှိသည်၊ ၂၀၁၇”
(https://emergency.cdc.gov/cerc/cerccorner/article_072216.asp)

အရေးပေါ်အခြေအနေအများစုတွင် ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းဆိုင်ရာ အမှားများ ကြုံလေ့ရှိသည်။ နားလည်မှုလွဲမှားခြင်း၊ ယုံကြည်မှုမရှိခြင်းနှင့် ရိုးရိုးအမှားလေးများသည်ပင် သတင်းစကားများကို ကွဲလွဲစေသည်။ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းအတွက် သတင်းစကားအမှားများကို မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သို့ မှန်ကန်အောင်ပြင်ဆင်ပေးရမည်ကို နားလည်ရန်အရေးကြီးသည်။

တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအရေးပေါ်အခြေအနေ သို့မဟုတ် လူကိုကူးစက်တတ်သော တိရစ္ဆာန်ရောဂါ ဖြစ်ပွားနေချိန်တွင် သတင်းစကားအမှားများသည် ပြည်သူတို့အပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုနည်းပါးခြင်း သို့မဟုတ် သက်ရောက်မှု မရှိခြင်းဖြစ်နိုင်သော်လည်း အချို့သော ကောလာဟလနှင့် သတင်းမှားတို့မှာ လွန်စွာထိခိုက်စေနိုင်သည်။

- နားလည်မှုလွဲခြင်းကြောင့် စိတ်ရှုပ်ထွေးစေသည်။ လူတို့သည် သတင်းအချက်အလက် လုံလောက်စွာ မရရှိသည့်အခါနှင့် ရရှိသောသတင်းအချက်အလက်ကို အဓိပ္ပာယ်မဖော်နိုင်သည့်အခါမျိုးတွင် သူတို့ ဘာလုပ်ရမည်ကို မသိတော့ပါ။
- ယုံကြည်မှုမရှိခြင်းကြောင့်လည်း ကောလာဟလများကို ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည်ဟု အထင်ရောက်စေပါသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူများသည် သင်၏အဖွဲ့အစည်းများကို ယုံကြည်မှုမရှိလျှင် သင်တို့၏အကြံပေးချက်ကိုလည်း ယုံကြည်တော့မည်မဟုတ်ပါ။ ပြည်သူတို့သည် သင်တို့ထက် ပိုယုံကြည်ဖွယ်ရှိသည်ဟုထင်ရသော သတင်းဇာစ်မြစ်မှ သတင်းမှားများကို ယုံသွားနိုင်သည်။ သင့်သတင်းထက် အခြားသောသတင်းအချက်အလက်က ပိုပြီးယုံကြည်ရသည်ဟု ပြည်သူတို့ကယူဆခဲ့လျှင် သူတို့ရသော သတင်းအမှားများအပေါ် လက်ခံယုံကြည်သွားပေလိမ့်မည်။
- သာမန် ရိုးရိုးအမှားများကို အခြားအရေးပေါ်အခြေအနေများတွင်လည်းတွေ့နိုင်သည်။ စာရိုက်မှားခြင်း၊ အချက်အလက်များကို မစစ်ဆေးခြင်း စသည့် နမော်နမဲ့အမှားလေးများသည် သတင်းစကားများကို အဖတ်မှားစေနိုင်သည်။

လွဲမှားသောသတင်းစကားကြောင့် ကျန်းမာရေး အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို တိုးပွားစေသော၊ လွဲမှားသော အမူအကျင့်များကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်ညီညွတ်မှုမရှိသော လမ်းညွှန်ချက်များကြောင့် သင်၏အဖွဲ့အစည်းအပေါ် ယုံကြည်မှုကျဆင်းစေသည်။

အရေးပေါ်အခြေအနေဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးတာဝန်ရှိသူသည် ဤသတင်းမှားများကို မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သို့ကိုင်တွယ်ရမည်ကို သိရမည်။ ကောလာဟလတိုင်းကို တုံ့ပြန်နေရန် မဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဆိုးရွားစွာထိခိုက်နိုင်သော သတင်းအမှားများကိုမူ အမှန်ပြင်ပေးသင့်သည်။ အောက်ပါအချက်

များသည် ယုံမှတ်မှားနေမှုများ၊ ကောလာဟလများ၊ လွဲမှားစွာလက်ခံထားမှုများကို ကိုင်တွယ်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြုနိုင်သည်-

- ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော သတင်းအချက်အလက်မှားများကိုဖော်ထုတ်နိုင်ရန် အစဉ်အလာမီဒီယာနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာများကို စောင့်ကြည့်ပါ။ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖြန့်ကြက်လေ့လာပါ။
- ဖြစ်နိုင်လျှင် ယင်းကောလာဟလထွက်ပေါ်လာရာ လမ်းကြောင်းနှင့် အခြားသင့်လျော်ရာ လမ်းကြောင်းများမှတစ်ဆင့် မှန်ကန်တိကျသော သတင်းအချက်အလက်များဖြင့် ကောလာဟလများကို အမြန်ဆုံးဖယ်ရှားပါ။ သတင်းမီဒီယာ၊ ဖေ့စ်ဘုတ်၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သင့်အဖွဲ့အစည်းမှ ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် ဝက်ဘ်ဆိုက်တို့တွင်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တင်ပေးပါ။
- ပြည်သူများအမြင်လွဲမှားမှုမရှိစေရန် ဖေ့စ်ဘုတ်၊ သတင်းမီဒီယာနှင့်အင်တာနက်တို့တွင် နောက်ဆုံးရသတင်းများ မှန်မှန်တင်ပေးနေပါ။

ကောလာဟလများ ဆက်လက်တည်ရှိ တိုးပွားလာနေလျှင် ယင်းတို့ကိုစုစည်းပြီး ကောလာဟလများဖယ်ရှားခြင်းခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဖေ့စ်ဘုတ်တွင်တင်ပေးပါ။ အမြဲရှိနေတတ်သော ကောလာဟလများ ထင်ရှားသည့် ၁၀ မျိုးခန့်ကို ပြင်ဆင်ပေးသည့်သတင်းအချက်အလက် အမှန်များနှင့်တကွ ရှင်းလင်းစွာ အသိပေးတင်ပြပါ။

သတင်းမှားများကို ဖြေရှင်းခြင်းအပါအဝင် ထိရောက်သော ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းသည် အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးအတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို လျော့ချကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။

ကာကွယ်ဆေးအပေါ် အယူအဆလွဲမှားနှင့်ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းချက် ဥပမာများ

“ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းနှင့်ပတ်သက်သောကောလာဟလ ၁၀ ခု ” မှရရှိသည်။

<https://howtobehealth.net/2018/06/08/world-health-organization-ten-rumors-about-vaccines/>

ယုံမှတ်ခြင်း - ၁။ တစ်ကိုယ်ရေကျန်းမာရေးနှင့် သန့်ရှင်းရေးကိုမြှင့်တင်နိုင်လျှင် ရောဂါကင်းဝေးပြီး ကာကွယ်ဆေးထိုးရန် မလိုပါ။ (မှားသည်)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ တစ်ကိုယ်ရေကျန်းမာရေး မြှင့်တင်ခြင်း၊ လက်ဆေးခြင်း၊ သန့်ရှင်းသောရေသောက်သုံးခြင်းတို့သည် လူတို့ကို ကူးစက်ရောဂါများမှ ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်ဆိုသော်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်မည်မျှပင်သန့်ရှင်းပါစေ ကူးစက်ရောဂါများစွာတို့သည် ယုံနုံ့နေနိုင်ပါသည်။ ကာကွယ်ဆေးမထိုးခဲ့လျှင် ပိုလီယိုနှင့် ဝက်သက်တို့ကဲ့သို့ ဖြစ်နေကျမဟုတ်သော ရောဂါများပင် ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာပါမည်။

ယုံမှတ်ခြင်း - ၂။ ကာကွယ်ဆေးများတွင် မသိနိုင်သေးသော ရေရှည်ဆေးထွက်ဆိုးကျိုးများ ရှိနေပါသေးသည်။ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းဖြင့် သေဆုံးနိုင်ပါသည်။ (မှားပါသည်။)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ ကာကွယ်ဆေးသည် လွန်စွာစိတ်ချရပါသည်။ လက်မောင်း နာခြင်း၊ အနည်းငယ်ဖျားခြင်းစသည့် ကာကွယ်ဆေးကို တုံ့ပြန်မှုများသည် မပြင်းထန်ဘဲ ယာယီမျှသာဖြစ် ပြီး ကျန်းမာရေးကို ဆိုးရွားစွာမထိခိုက်နိုင်ပါ။ ရောဂါအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်နှိုင်းစာလျှင် ကာကွယ်ဆေး ထိုးခြင်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးများစွာရှိပြီး ကာကွယ်ဆေးမထိုးလျှင် အနာတရ ထိခိုက်သေဆုံးမှုများစွာ ရှိလာပါသည်။

ယုံမှတ်ခြင်း - ၃။ ဆုံဆို့နာ၊ မေးခိုင်ရောဂါ နှင့် ကြက်ညှာချောင်းဆိုး သုံးမျိုးပေါင်း ကာကွယ်ဆေးနှင့် ပိုလီယိုကာကွယ်ဆေးတို့သည် မွေးကင်းစကလေးများကို ရုတ်တရက် သေဆုံးစေပါသည်။ (မှားပါသည်။)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းနှင့် မွေးကင်းစကလေးများ ရုတ်တရက် သေဆုံးခြင်းသည် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှုမရှိပါ။ တစ်ခါတစ်ရံ ဖြစ်တတ်သော တိုက်ဆိုင်မှုသာဖြစ်ပါ သည်။ ဤရောဂါလေးမျိုးသည် သေစေနိုင်ပြီး ကာကွယ်ဆေးမထိုးထားသော ကလေးငယ်များသည် သေဆုံးခြင်း သို့မဟုတ် ဆိုးရွားစွာ မသန်စွမ်းခြင်းများ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါသည်။

ယုံမှတ်ခြင်း - ၄။ ကာကွယ်ဆေးဖြင့် ကာကွယ်ရသော ရောဂါများသည် ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံတွင် ပပျောက် သလောက်ဖြစ်နေပါပြီ။ ကာကွယ်ဆေးထိုးရန် မလိုအပ်ပါ။ (မှားပါသည်)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ ကာကွယ်ဆေးထိုး၍ကာကွယ်ရသော ရောဂါများသည် နိုင်ငံများစွာတွင် မရှိတော့သလောက် ဖြစ်နေသော်လည်း ယင်းရောဂါပိုးမွှားများသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အချို့ နေရာများတွင် ပျံ့နှံ့နေဆဲဖြစ်သည်။ ဥပမာ- ဝက်သက်ရောဂါသည် ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ဥရောပအနောက်ပိုင်း ရှိ ဩစတြီးယား၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ဒိန်းမတ်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ အီတလီ၊ စပိန်၊ ဆွစ်ဇာလန်နှင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ တို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးအတွက် တစ်ဦးချင်း ကာကွယ်ဆေး ထိုးနှံပေးသင့်ပါသည်။

ယုံမှတ်ခြင်း - ၅။ ကာကွယ်ဆေးဖြင့် ကာကွယ်၍ရသည့် အချို့သော ကလေးသူငယ်ရောဂါများသည် ကံမကောင်း၍ ဖြစ်ရခြင်းမဟုတ်ပါ။ မလွဲမရှောင်သာ၍ ဖြစ်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (မှားပါသည်။)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ ကာကွယ်ဆေးဖြင့် ကာကွယ်၍ရသော ရောဂါများသည် မရှောင်နိုင်၊ မတားဆီးနိုင်သော ရောဂါများမဟုတ်ပါ။ ဝက်သက်၊ ပါးချိတ်ယောင်နှင့် ရူဘဲလာ ရောဂါများ သည် ပြင်းထန်ရုံမက ကလေး၊ လူကြီးမကျန် ပြင်းထန်သောဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဤရောဂါ များနှင့် ဆက်စပ်သော ဝေဒနာများကို ကာကွယ်ဆေးဖြင့် ရှောင်လွှဲနိုင်ပါသည်။ ကာကွယ်ဆေးမထိုးလျှင် ကလေးများသည် ရောဂါဖြစ်ပွားနိုင်ပါသည်။

ယုံမှတ်ခြင်း - ၆။ တစ်ကြိမ်လျှင် ကာကွယ်ဆေးတစ်မျိုးထက်ပို၍ ထိုးခံရသော ကလေးသည် ဆေးထွက်ဆိုးကျိုး အန္တရာယ်ပိုမိုရရှိလာပြီး ကလေး၏ ခုခံအားစနစ်သည်လည်း မနိုင်ဝန်ထမ်းရပါသည်။ (မှားပါသည်။)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ သိပ္ပံနည်းကျ အထောက်အထားအရ ကာကွယ်ဆေးများစွာ တစ်ပြိုင်နက်ပေးခံရခြင်းသည် ကလေး၏ခုခံမှုစနစ်ကို ဆိုးရွားစွာ တုံ့ပြန်မှုများ မဖြစ်စေပါ။ ကလေးများ ပဋိပစ္စည်းလွှဲနှင့်တွေ့ထိမှုသည်လည်း ပုံမှန်ခန့်သာရှိပါသည်။ ကာကွယ်ဆေးကြောင့် ထိတွေ့ရသော ပဋိပစ္စည်းလွှဲထက် အအေးမိလည်ချောင်းနာဖြစ်၍ တွေ့ထိရသော ပဋိပစ္စည်းလွှဲက အဆများစွာပိုပါသည်။ ကာကွယ်ဆေးများကို တစ်ကြိမ်တည်း၊ တစ်ပြိုင်နက်တည်းပေးခြင်းဖြင့် ဆေးရုံသွားရသော ခေါက်ရေ၊ အချိန်နှင့် ငွေတို့ကို သက်သာစေသော အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိစေပါသည်။

ယုံမှတ်ခြင်း - ၇။ တုပ်ကွေးဖြစ်ခြင်းသည် ပြဿနာတစ်ရပ်သာဖြစ်ပြီး ကာကွယ်ဆေးမှာ ထိရောက်မှု မရှိပါ။ (မှားပါသည်။)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ တုပ်ကွေးဖြစ်ခြင်းသည် ပြဿနာတစ်ရပ်သာ မကပါ။ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် နှစ်စဉ်လူပေါင်း ၃ သိန်းမှ ၅ သိန်းထိ သေစေနိုင်သော အရေးကြီးသည့် ရောဂါဖြစ်ပါ သည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်များ၊ ကလေးငယ်များ၊ ကျန်းမာရေးအားနည်းသော အသက်ကြီးသူများ၊ ပန်းနာ ရင်ကြပ်နှင့် နှလုံးရောဂါကဲ့သို့ နာတာရှည်ရောဂါရှိသူများတွင် ဆိုးရွားသောရောဂါကူးစက်ခြင်းနှင့် သေစေ နိုင်ခြင်းအထိ ဖြစ်စေပါသည်။ တုပ်ကွေးရောဂါကာကွယ်ဆေးထိုးနှံခြင်းဖြင့် အအေးမိခြင်းကို လျော့နည်း စေခြင်း၊ ဆေးဝါးကုသစရိတ်နှင့် အခြားဆုံးရှုံးမှုများမှ သက်သာစေသည်။

ယုံမှတ်ခြင်း- ၈။ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းထက် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကြောင့် ရရှိလာသော ကိုယ်ခံစွမ်းအားက ပိုကောင်းသည်။ (မှားပါသည်။)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ ကာကွယ်ဆေးကြောင့်ထွက်ပေါ်လာသော ကိုယ်ခံစွမ်းအားနှင့် သဘာဝအတိုင်းရောဂါဖြစ်ပွား၍ ရရှိလာသောခံနိုင်ရည်ရှိမှုတို့မှာ အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ကာကွယ် ဆေးကြောင့် ရောဂါမဖြစ်ပွားသဖြင့် ရောဂါကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သည့် ဝေဒနာဆိုးကျိုးများလည်း မရှိတော့ပါ။ ငွေကုန်ကြေးကျလည်း သက်သာစေပါသည်။ ဥပမာ- ဂျီကံသိုး (Rubella- German measles) သည် မွေးရာပါချို့ယွင်းချက်များ ဖြစ်စေသည်။ အသည်းရောင်ရောဂါဖြစ်စေသော ဘီဗိုင်းရပ်စ်ပိုးသည် အသည်း ကင်ဆာဖြစ်စေနိုင်ပြီး ဝက်သက်ရောဂါသည် သေစေနိုင်ပါသည်။

ယုံမှတ်ခြင်း - ၉။ ကာကွယ်ဆေးများတွင် ပြဒါးပါ၍ အန္တရာယ်များသည်။ (မှားပါသည်။)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ ပြဒါးပါသော ခြပ်ပေါင်းတစ်မျိုးဖြစ်သည့် Thiomersal သည် အချို့ကာကွယ်ဆေးများတွင် ရေရှည်ခံရန် ထည့်သွင်းရပါသည်။ ကာကွယ်ဆေးတွင်ပါသည့် Thiomersal ကြောင့် ကျန်းမာရေးထိခိုက်သည့် အထောက်အထား မရှိပါ။

ယုံမှတ်ခြင်း -၁၀။ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းသည် ဉာဏ်ရည်မမီသည့် Autism ရောဂါကို ဖြစ်စေပါသည်။ (မှားပါသည်)

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ဖြေရှင်းချက်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် လေ့လာမှုအရ ဝက်သက်၊ ပါးချိတ်ယောင်နှင့် ဂျိုက်သိုး ကာကွယ်ဆေး (measles-mumps-rubella vaccine) သည် ဉာဏ်ရည်မမီခြင်း (Autism) ကို ဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် မှားယွင်းကြောင်း အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဖော်ပြခဲ့သော မဂ္ဂဇင်းကလည်း ပြန်လည် ရုပ်သိမ်းသွားပါသည်။ သို့သော် ကံမကောင်းစွာဖြင့် ယင်းဆောင်းပါးကြောင့် ကာကွယ်ဆေးထိုးနှံမှုနှုန်း လျော့ကျသွားကာ ဆက်စပ်ရောဂါများ ဖြစ်ပွားလာပါသည်။

အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့အတွက် တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

ဦးစီးဌာနသည် အခြားဝန်ကြီးဌာနများ၊ ဦးစီးဌာနများမှ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ်များ နှင့်အတူ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်သွယ်ပြန်ကြားခြင်းလုပ်ငန်းအတွက် စီမံပြင်ဆင်ခြင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်း၊ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရမည်။

- ၁။ အရေးကိစ္စ မပေါ်ပေါက်မီ ကာလကပင် ဆက်စပ် ပတ်သက်သူများနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို ခိုင်မာစွာတည်ဆောက် ထားရမည်။ → အရေးကိစ္စ ပေါ်ပေါက်လာချိန်တွင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရာ၌ အဆင်ပြေ လွယ်ကူစေ သည်။
- ၂။ တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပုံမှန်ပြန်ကြားဆက်သွယ်ရေးကို ခိုင်မာစေရမည်။ → တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက် မှုများအတွက် ပြည်သူ၏ ကြိုခိုင်စွမ်းရည်ကို တည်ဆောက်ထားပြီး ဖြစ်သည်။
- ၃။ ကောင်းစွာညှိနှိုင်းထားပြီးသော၊ ချက်ခြင်း တုံ့ပြန်နိုင်သော ပြန်ကြား ဆက်သွယ်ရေး မျိုးရှိနေစေရမည်။ → အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ပြဿနာကြီး တစ်ရပ် အဖြစ် အသွင်မပြောင်းသွားစေဘဲ ဆိုးကျိုး များကိုလည်းလျော့နည်းစေသည်။
- ၄။ တစ်ဦး၏ လုပ်ငန်းခွင်ကို တစ်ဦးက နားလည်မှု တည်ဆောက်ထားရမည်။ → တစ်ဦး၏ အားသာမှုကို တစ်ဦးက ပိုမိုအသုံးချနိုင်မည်။

တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် ပါဝင်သင့်သည့်အချက်များ

ဦးစီးဌာန၏ “အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကိုဆက်သွယ်ပြန်ကြားရေးအဖွဲ့” နှင့် “ဝန်ကြီးဌာနများအကြား ဆက်သွယ် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရေးအဖွဲ့” တို့၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များတွင် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်သင့်သည်-

- နောက်ခံအချက်အလက် (Background)
- မျှော်မှန်းချက် (Vision)
- ရည်မှန်းချက် (Objectives)
- လုပ်ငန်းတာဝန်များ (Functions)
- တိရစ္ဆာန်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အဖြစ်အပျက်တစ်ခု သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ်ပွားချိန်တွင် ဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ငန်းတာဝန်များ (Functions in case of an animal health event of crisis)
- အဖွဲ့ဝင်များ (Membership)
- ဖွဲ့စည်းမှု (Structure)

- လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (Operating procedures)
- ဥက္ကဋ္ဌ၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ (Chair- Terms of reference)
- အတွင်းရေးမှူး၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ (Secretariat- Terms of reference)

ISBN 978-92-5-131878-2

9 789251 318782

CA6665MY/1/11.19